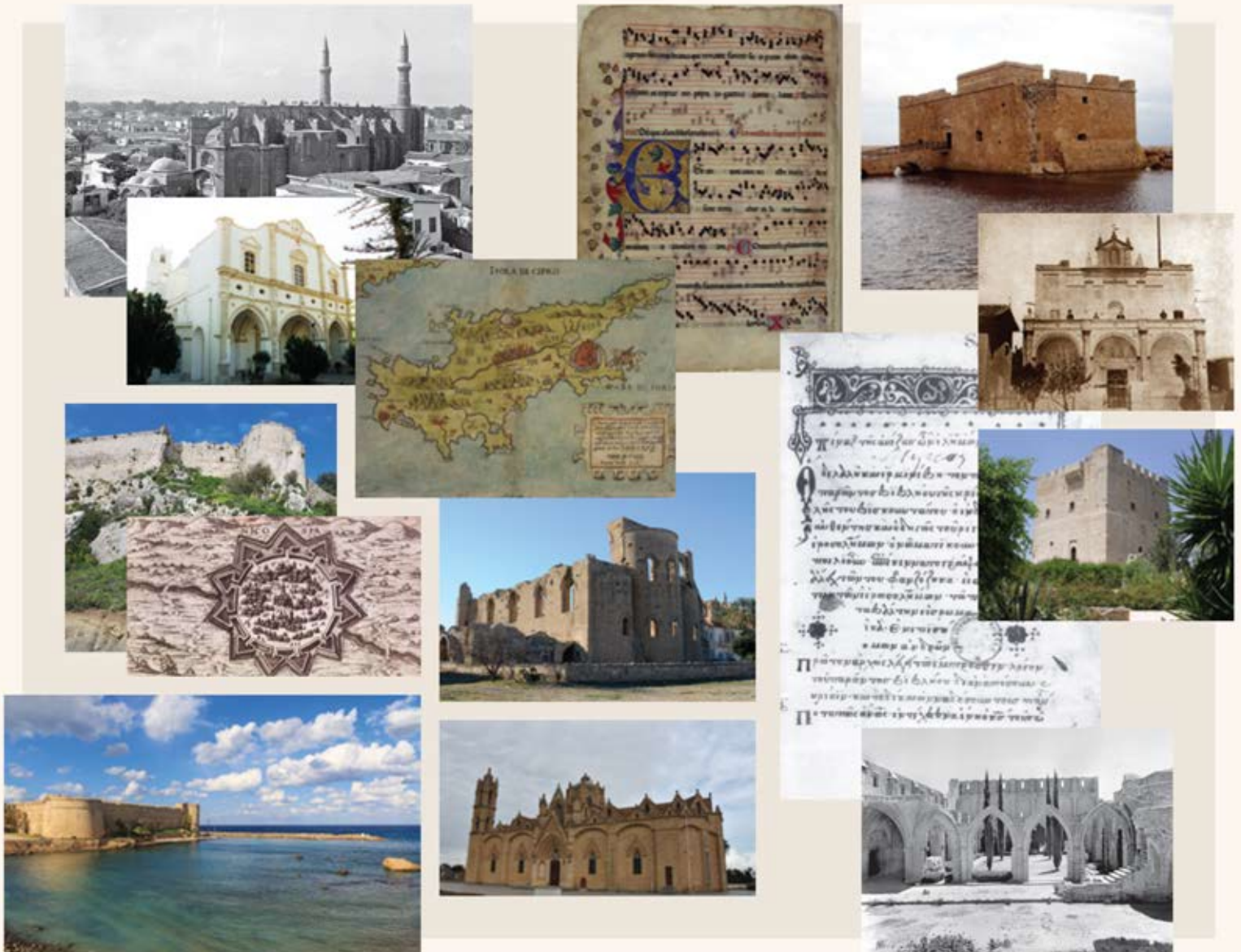

Οι Λατίνοι της Κύπρου

Οι Λατίνοι της Κύπρου

**Έκδοση Υπηρεσίας Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων
Βουλής των Αντιπροσώπων**

Συντονισμός και εποπτεία

Γεωργία Ανδρονίκου, Διευθύντρια Υπηρεσίας
Ανθή Τοφαρή, Πρώτη Λειτουργός Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων

Έρευνα και σύνταξη

Νατάσα Χαραλάμπους
Ανδρέας Παπαγιάννης
Σοφία Παπαδοπούλου
Μαριάννα Μωυσέως
Έλενα Μακρυγιώργη

Εκδοτική επιμέλεια

Νατάσα Χαραλάμπους
Ανδρέας Παπαγιάννης
Σοφία Παπαδοπούλου

Σχεδιασμός

Αθηνά Σιεηττάνη

Εκτύπωση

Κυβερνητικό Τυπογραφείο

ISBN 978-9963-39-083-0 (έντυπη)

ISBN 978-9963-39-086-1 (ebook)

© Βουλή των Αντιπροσώπων, Λευκωσία, Νοέμβριος 2020

Λεωφόρος Τζαβάλ Νεχρού, 1402 Λευκωσία, Κύπρος
τηλέφωνο: +357 22407315, φαξ: +357 22407290
vouli@parliament.cy, www.parliament.cy

Περιεχόμενα

Πρόλογος	7
Μήνυμα της αντιπροσώπου της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων	9
Εκδοτικό σημείωμα	11
Ονομασία και προέλευση	13
Η εγκατάσταση και τα πρώτα χρόνια της Λατινικής Εκκλησίας στην Κύπρο	14
Η Λατινική Εκκλησία στην Κύπρο κατά τη Φραγκοκρατία και την Ενετοκρατία	15
Η Λατινική Εκκλησία στην Κύπρο κατά την Τουρκοκρατία	19
Η Λατινική Εκκλησία στην Κύπρο κατά την Αγγλοκρατία	20
Η Λατινική Εκκλησία στην Κύπρο από την Ανεξαρτησία μέχρι σήμερα	21
Λατινικές επιρροές στην ορθόδοξη εκκλησιαστική αρχιτεκτονική	22
Τείχη και φρούρια των περιόδων της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας	25
Μουσική	29
Οι ασσιζες του βασιλείου της Ιερουσαλήμ και της Κύπρου	30
Επιδράσεις στη λογοτεχνία	31
Επίδραση των Λατίνων στο κυπριακό γλωσσικό ιδίωμα	33
Τοπωνύμια που συνδέονται με τα χρόνια της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας	34
Οι Λατίνοι στον τομέα της εκπαίδευσης	40
Η κοινωνική προσφορά των Λατίνων	47
Θρησκευτικές παραδόσεις	53
Ο περί Κύπρου Νόμος, 1960 - Cyprus Act, 1960	56
Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας και θρησκευτικές ομάδες	57
Εγγραφή των Λατίνων της Κύπρου στους εκλογικούς καταλόγους της ελληνικής κοινότητας	58
Οι Λατίνοι επιλέγουν να ανήκουν στην ελληνική κοινότητα	59
Εκπροσώπηση στην Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση 1960-1965 και στη Βουλή των Αντιπροσώπων 1965-	60
Αντιπρόσωποι της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων	61
Εξέχουσες προσωπικότητες των Λατίνων της Κύπρου από τον 19 ^ο αι. μέχρι σήμερα	65

Πρόλογος

Η παρουσία των Λατίνων στην Κύπρο, μίας εκ των τριών συνταγματικά αναγνωρισμένων θρησκευτικών ομάδων της Κυπριακής Δημοκρατίας, ξεκινά με την εγκατάσταση της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας τον 12^ο αι. Παρ' όλο που οι πρώτες αναφορές σε Λατίνους στο νησί υπάρχουν από το 1126 μ.Χ., ουσιαστική παρουσία τους στην Κύπρο έχουμε μετά το 1192 μ.Χ., αφού λόγω της κατάκτησής της από τον Ριχάρδο Α΄ τον Λεοντόκαρδο και ακολούθως της πώλησής της στον Γκυ ντε Λουζινιάν εμφανίζεται ένα σημαντικό μεταναστευτικό ρεύμα ιπποτών, στρατιωτών και εμπόρων.

Η διοργάνωση από τη Βουλή των Αντιπροσώπων της έκθεσης «Οι Λατίνοι της Κύπρου», που παρουσιάστηκε τον Οκτώβριο του 2019 στην αίθουσα «Καστελλιώτισσα» στη Λευκωσία και από τα τέλη Ιουλίου μέχρι και τον Οκτώβριο του 2020 στην αίθουσα «Πλεύσις» της Αρχής Λιμένων Κύπρου στη Λεμεσό, καθώς και η ανά χείρας έκδοση αποσκοπούν στην αποτύπωση της ιστορικής παρουσίας των Λατίνων στην Κύπρο και ειδικότερα στην προβολή της κοινωνικής, πολιτιστικής και φιλανθρωπικής συνεισφοράς τους στον τόπο μας.

Τόσο η έκθεση όσο και η έκδοση παρουσιάζουν την εγκατάσταση και την πορεία της Λατινικής Εκκλησίας στην Κύπρο, τα θρησκευτικά της μνημεία, τις λατινικές επιρροές στην ορθόδοξη εκκλησιαστική αρχιτεκτονική, τα οχυρωματικά έργα των επικυρίαρχων του νησιού, τις λατινικές επιρροές σε αρκετά κυπριακά τοπωνύμια, τη συνάντηση του ελληνορθόδοξου πολιτισμού της Κύπρου με τον πολιτισμό της Δύσης, και τα αποτελέσματά της στη γλώσσα, τη λογοτεχνία και τη μουσική παραγωγή της εποχής. Τονίζεται ακόμα η σημαντική συμβολή των Λατίνων στον τομέα της εκπαίδευσης στην Κύπρο, καθώς και η ανιδιοτελής προσφορά των θρησκευτικών ταγμάτων και εύπορων Λατίνων στον συνάνθρωπό τους. Τέλος, παρουσιάζονται εξέχουσες προσωπικότητες από τη θρησκευτική ομάδα των Λατίνων στην Κύπρο από τον 19^ο αι. μέχρι σήμερα.

Τόσο η έκθεση όσο και η ανά χείρας έκδοση αποτελούν ένα μικρό δείγμα της προσφοράς του κοινοβουλίου στον πολιτισμό και την κοινωνία μας. Γι' αυτό θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες προς όλους όσους εργάστηκαν για την ετοιμασία τους, καθώς και όλους όσους προσέφεραν υλικό και συνεργάστηκαν για την πραγματοποίησή τους.

Αδάμος Αδάμου

Πρόεδρος Βουλής των Αντιπροσώπων

Φωτογραφίες από τα εγκαίνια της έκθεσης της Βουλής
«Οι Λατίνοι της Κύπρου» στη Λευκωσία και Λεμεσό

Αίθουσα «Καστελλιώτισσα»,
Λευκωσία, 10 Οκτωβρίου 2019

Αίθουσα «Πλεύσις», παλιό λιμάνι Λεμεσού,
28 Ιουλίου 2020

Μήνυμα της αντιπροσώπου της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων

Εκ μέρους των Λατίνων της Κύπρου επιθυμώ να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες προς τη Βουλή των Αντιπροσώπων για την έντυπη μεταφορά της έκθεσης «Οι Λατίνοι της Κύπρου».

Με την παρούσα έκδοση διαφυλάσσονται η ιστορική και η κοινωνική προσφορά της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στην κυπριακή κοινωνία, όπως προβλήθηκαν μέσα από την έκθεση.

Σε αυτήν παρουσιάζεται η επιρροή των Λατίνων σε διάφορους τομείς: στον πολιτισμό, στην παιδεία, στη μουσική, στην τέχνη, στην κυπριακή διάλεκτο, στην ιατρική, στην αρχιτεκτονική. Παρουσιάζονται επίσης η δράση της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων σήμερα, τα σχολεία της, οι φιλανθρωπικές της οργανώσεις, τα κέντρα ξένων εργαζομένων, το Κέντρο Ανακουφιστικής Φροντίδας στην Πάφο και το Κέντρο Ευημερίας στη Λάρνακα, που προσφέρουν σε όλους, ανεξαρτήτως εθνικότητας και θρησκεύματος.

Στη διοργάνωση της έκθεσης συνέβαλαν μέλη και ιδρύματα της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων με πληροφορίες και παραχώρηση αντικειμένων, εγγράφων και φωτογραφιών από τα προσωπικά τους αρχεία. Τους ευχαριστώ θερμά.

Ευχαριστώ ιδιαίτερα τον τέως Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων κ. Δημήτρη Συλλούρη για το ενδιαφέρον και τη στήριξη του προς τη θρησκευτική ομάδα των Λατίνων, καθώς και την Υπηρεσία Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων της Βουλής για τη στενή συνεργασία μας κατά την πραγματοποίηση της έκθεσης και της έκδοσης.

Κλείνοντας θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την πρεσβεία της Ιταλίας στην Κύπρο για τη μετάφραση των κειμένων στα ιταλικά.

Αντωνέλλα Μαντοβάνη

Αντιπρόσωπος της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων

Εκδοτικό σημείωμα

Για την ετοιμασία των κειμένων της έκδοσης χρησιμοποιήθηκε υλικό από τα αρχεία της Βουλής των Αντιπροσώπων, του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, του Κέντρου Ανακουφιστικής Φροντίδας Αρχάγγελος Μιχαήλ, του Κολεγίου Τέρρα Σάντα, του Μελάθρου Ευγηρίας Τέρρα Σάντα, της Νινέτας Ουσιμιάι, του Παττίχειου Δημοτικού Μουσείου-Ιστορικού Αρχείου-Κέντρου Μελετών Λεμεσού, του Συνδέσμου ΑΓΑΠΗ Κύπρου, του Συνδέσμου Άγιος Ιωσήφ Προστάτης των Απόρων και των Φτωχών, του Συνδέσμου Στήριξης Αλλοδαπών Εργατών Άγιος Ιωσήφ ο Μετανάστης, της Σχολής Αγίας Μαρίας Λεμεσού, της Σχολής Αγίου Ιωσήφ Λάρνακας, της Σχολής Αγίου Ιωσήφ Λευκωσίας, του Τάγματος Αγίου Ιωσήφ της Εμφάνσεως Λάρνακας, του Τάγματος Φραγκισκανών Αδελφών Λεμεσού, του Φιλανθρωπικού Ταμείου Αγίας Αικατερίνης (Λατίνων Καθολικών) Λεμεσού 1960 και της Τάνιας Μιτσίδη.

Αλιεύθηκαν επίσης πληροφορίες από άρθρα και εισηγήσεις των ακαδημαϊκών Δημήτριου Δ. Τριανταφυλλόπουλου, Καθηγητή στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας (Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας) του Πανεπιστημίου Κύπρου, Άγγελ Νικολάου Κονναρή, Αναπληρώτρια Καθηγήτριας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, καθώς και των ερευνητών του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών Ρολάνδου Κατσιαούνη, Νίκου Κουρέα και Νάσας Παταπίου.

Επιπρόσθετα αντλήθηκε υλικό από εκδόσεις της Βουλής των Αντιπροσώπων και του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών, αναρτήσεις στην ιστοσελίδα και φωτογραφίες από το Φωτογραφικό Αρχείο του Τμήματος Αρχαιοτήτων, εκδόσεις, μελέτες και δημοσιεύσεις των Αριστείδη Κουδουνάρη, Αντώνη Κουντούρη, Χρίστου Κυριακίδη, Ανδρέα Μαλέκου, Άννας Μαραγκού, Σίμου Μενάρδου, Σουλβέν Μπερό, Χρυσοβαλάντη Παπαδάμου, Θεόδωρου Παπαδόπουλου, Άντρου Παυλίδη, Κώστα Πηλαβάκη, Θέμιδος Σιαπκαρά-Πιτσιλίδου, Μαρίας Συμεωνίδη, Κάτιας Χατζηδημητρίου και Μενέλαου Χριστοδούλου, όπως και από τα λεξικά κυπριακής διαλέκτου των Κωνσταντίνου Γιαγκουλλή και Ρόη Παπαγγέλου.

Για τη συμβολή τους στην πραγματοποίηση της έκθεσης ευχαριστούμε ιδιαίτερα όλους όσοι με προθυμία παραχώρησαν διάφορα αντικείμενα:

Ιστορικό Αρχείο Φοίβου Σταυρίδη-Αρχεία Λάρνακας, Costas and Rita Severis Foundation-Centre of Visual Arts and Research, Κυπριακή Βιβλιοθήκη, Κολέγιο Τέρρα Σάντα, Σχολή Αγίας Μαρίας Λεμεσού, Σχολή Αγίου Ιωσήφ Λευκωσίας, Σχολή Αγίου Ιωσήφ Λάρνακας, Τάγμα Αγίου Ιωσήφ της Εμφάνσεως Λάρνακας, τις οικογένειες Μπενίτο Μαντοβάνη, Πάολας Τζιοζεφέν Θεοδούλου, Andrea Bayada, Σουλβέν Μπερό, Nora Branco Salveta, καθώς και τους Χριστάκη Χριστοφίδη και Πέρσα Κορφιάτη.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες:

Στο Τμήμα Αρχαιοτήτων για την ευγενή παραχώρηση άδειας για χρήση φωτογραφιών που ανήκουν στο αρχείο του.

Στο Πολιτιστικό Ίδρυμα Τράπεζας Κύπρου για την ευγενή παραχώρηση άδειας για χρήση χαρτών της Κύπρου που περιλαμβάνονται στη συλλογή του.

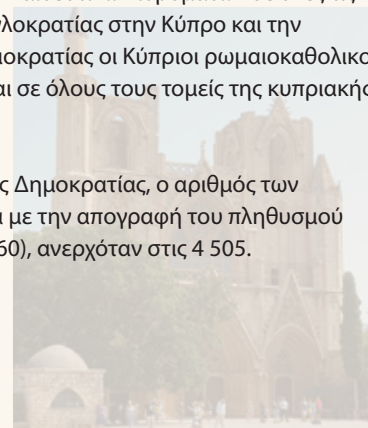
Στην Πρεσβεία της Δημοκρατίας της Ιταλίας στην Κυπριακή Δημοκρατία για τη μετάφραση των κειμένων στα ιταλικά.

Οι Λατίνοι της Κύπρου

Ονομασία και προέλευση

Οι Λατίνοι της Κύπρου είναι ρωμαιοκαθολικοί με ευρωπαϊκή ή φραγκολεβαντίνικη καταγωγή. Η ονομασία αυτή επικράτησε από την εποχή των Βυζαντινών, που αποκαλούσαν όλους τους προερχόμενους από τη δυτική Ευρώπη «Λατίνους», γιατί σχετιζόνταν με την περιοχή του αρχαίου Λατίου (Latium) στην Ιταλία. Παράλληλα, οι ελληνόφωνοι Βυζαντινοί αποκαλούσαν τους εαυτούς τους Ρωμαίους (το Βυζάντιο αποτελεί εξέλιξη της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας) και όχι Έλληνες (αυτός που ασπάζεται τον πολυθεϊσμό).

Η παρουσία των Λατίνων στην Κύπρο ξεκινά με την εγκατάσταση της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας τον 12^ο αι. Ο Λεόντιος Μαχαιράς στο χρονικό του χρησιμοποιεί το όνομα «Λατίνοι», για να αναφερθεί στους πρώτους σταυροφόρους και τους πρώτους επόικους της Παλαιστίνης και της Κύπρου, αλλά και γενικότερα όσον αφορά το θρήσκευμα σε όλους τους Δυτικούς οι οποίοι δεν είναι Έλληνες ορθόδοξοι. Οι πρώτες αναφορές υπάρχουν από το 1126, όταν Ενετοί και Γενοβέζοι έμποροι εγκαθίστανται στην Κύπρο, όμως ουσιαστική παρουσία στην Κύπρο έχουμε μετά το 1192, αφού λόγω της κατάκτησης της Κύπρου από τον Ριχάρδο Α΄ τον Λεοντόκαρδο και ακολούθως της πώλησής της στον Γκυ ντε Λουζινιάν εμφανίζεται ένα σημαντικό μεταναστευτικό ρεύμα ιπποτών, στρατιωτών και εμπόρων. Η ίδρυση της λατινικής αρχιεπισκοπής στη Λευκωσία το 1196 μαζί με τρεις μητροπόλεις, στην Αμμόχωστο, στη Λεμεσό και στην Πάφο, ενίσχυσε την κάθοδο στην Κύπρο περισσότερων ρωμαιοκαθολικών θρησκευτικών ταγμάτων και η ανάγκη για εδραίωση της αυτοκρατορίας οδήγησε στην παραχώρηση σ' αυτά περιουσιών και πολλών προνομίων. Κατά τη διάρκεια των περιόδων της Φραγκοκρατίας (1191-1489) και της Ενετοκρατίας (1489-1571) τα μέλη των συνόλων αυτών αποτέλεσαν την άρχουσα τάξη του νησιού και ήταν κυρίως ρωμαιοκαθολικοί από τη Γαλλία, την Ιταλία και την Παλαιστίνη.

Η καταδίωξη της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας από τους Οθωμανούς μετά την κατάληψη της Κύπρου (1570-1571) οδήγησε στη σχεδόν ολοκληρωτική διάλυση της Λατινικής Εκκλησίας, αφού οι καθολικοί υποχρεώθηκαν είτε να ασπαστούν τον ισλαμισμό είτε να προσχωρήσουν στο ελληνορθόδοξο δόγμα, αναγκάζοντας τη μεγάλη πλειοψηφία τους, κυρίως πλούσιους αστούς και κληρικούς, να εγκαταλείψει την Κύπρο. Παρέμεινε μόνο ένας μικρός αριθμός Λατίνων που αναγκάστηκαν να παρουσιάζονται ως ορθόδοξοι. Σύντομα όμως οι σχέσεις της Λατινικής Εκκλησίας με τους Οθωμανούς άρχισαν να αποκαθίστανται, αφού το 1573 η Γαληνοτάτη Δημοκρατία της Βενετίας συνήψε συνθήκη ειρήνης με την οθωμανική διοίκηση. Αρχικά, Φραγκισκανοί μοναχοί ίδρυσαν τα μοναστήρια του Τιμίου Σταυρού στη Λευκωσία και της Παναγίας των Χαρίτων στη Λάρνακα (1596). Ακολούθως, οι Οθωμανοί επέτρεψαν την επανίδρυση λατινικής επισκοπής στην Πάφο (1629) και την ίδρυση της Σχολής Τέρρα Σάντα στη Λευκωσία (1646) και δεν αντέδρασαν στην εγκατάσταση ολοένα και περισσότερων Ευρωπαίων ρωμαιοκαθολικών στο νησί συνεπεία της αύξησης του αριθμού των ευρωπαϊκών προξενείων, κυρίως στη Λάρνακα, απαραίτητων στην ενίσχυση των εμπορικών και διπλωματικών σχέσεων Ευρώπης-Ανατολής.

Κατά τον 18^ο και τον 19^ο αι. στις τάξεις των Ευρωπαίων ρωμαιοκαθολικών της Κύπρου, εκτός από έμπορους και διπλωμάτες, περιλαμβάνονταν πλέον και γιατροί, τραπεζίτες και γαιοκτήμονες από διάφορα έθνη της Δύσης. Επιπλέον, αυξήθηκε ο αριθμός των λατινικών εκκλησιών και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων σε όλες τις πόλεις. Μέχρι το τέλος της Αγγλοκρατίας στην Κύπρο και την ανακήρυξη της Κυπριακής Δημοκρατίας οι Κύπριοι ρωμαιοκαθολικοί κατάφεραν να εκπροσωπούνται σε όλους τους τομείς της κυπριακής κοινωνίας.

Κατά την ίδρυση της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο αριθμός των Λατίνων της Κύπρου, σύμφωνα με την απογραφή του πληθυσμού της Κύπρου τον ίδιο χρόνο (1960), ανερχόταν στις 4 505.

Η εγκατάσταση και τα πρώτα χρόνια της Λατινικής Εκκλησίας στην Κύπρο

Το 1196, κατόπιν αιτήματος του Αιμερύ ντε Λουζινιάν, αδελφού του Γκυ, προς τον Πάπα Κελεστίνο τον Γ', εγκαταστάθηκαν λατινικές επισκοπές με αρχιεπίσκοπο στη Λευκωσία και επισκόπους στη Λεμεσό, Αμμόχωστο και Πάφο, καθώς και πολλά ρωμαιοκαθολικά μοναστικά τάγματα που απέκτησαν έδρες στο νησί. Εξόπλισαν έτσι το καθεστώς με τον πολιτισμικό και πνευματικό χαρακτήρα που χρειαζόταν, για να νομιμοποιήσει την εξουσία του, καθιστώντας το νησί από τη στιγμή εκείνη, τόσο πολιτικά όσο και εκκλησιαστικά, τμήμα της Δύσης.

Η εγκατάσταση της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και η προσπάθεια επιβολής της επί της βαθιά ριζωμένης Ορθόδοξης Εκκλησίας πυροδότησε μία μόνιμη σύγκρουση. Παλιά εκκλησιαστικά οικοδομήματα αναδιαμορφώνονταν, ενώ οικοδομούνταν και νέες, επιβλητικές εκκλησίες σε κεντρικά σημεία των πόλεων, από τη μία για να εξυπηρετήσουν τις θρησκευτικές ανάγκες των Λατίνων κυρίαρχων -κοσμικών και κληρικών- και από την άλλη για να προβάλουν την κυρίαρχη θέση των νέων θρησκευτικών αρχόντων.

Ενισχυμένη από τη Ρώμη και τυπικά με τη Βούλλα της Κύπρου του 1260, η λατινική εκκλησιαστική άρχουσα τάξη ενέτεινε τις προσπάθειές της για την εκκλησιαστική πρωτοκαθεδρία. Ως αποτέλεσμα των μέτρων αυτών, οι σχέσεις μεταξύ του ελληνικού και του λατινικού κλήρου, όπως και των αντίστοιχων ποιμνίων, διατέλεσαν σε διαρκή ένταση και συχνά αποτελούσαν αιτία εξεγέρσεων μέχρι και τα μέσα του 13ου αι.

Στη συνέχεια, εσωτερικά όσο και εξωτερικά γεγονότα στα τέλη του 13ου και τις αρχές του 14ου αι. καθόρισαν τη μετέπειτα πορεία της Λατινικής Εκκλησίας. Η Κωνσταντινούπολη είχε απελευθερωθεί, το Οικουμενικό Πατριαρχείο είχε αποκατασταθεί, η Η' σταυροφορία είχε καταρρεύσει και τα σταυροφορικά βασίλεια αφανίστηκαν. Η Κύπρος ήταν πια το τελευταίο προπύργιο του χριστιανισμού στην ανατολική Μεσόγειο, περιβαλλόμενη όμως από διαρκώς αυξανόμενους και ενισχυόμενους εξωτερικούς εχθρούς.

1

Στην παρισινή έκδοση του εικονογραφημένου χειρογράφου *De Casibus Virorum Illustrium* (Περί των Πτώσεων Διάσημων Ανδρών) του Φλωρεντίνου ποιητή Τζιοβάνι Βοκάκιο (15ος αι.) απεικονίζεται ο Ριχάρδος της Αγγλίας να παραχωρεί στον Γκυ ντε Λουζινιάν την Κύπρο.

2

Ο Γκυ ντε Λουζινιάν, ως βασιλιάς της Ιερουσαλήμ, σε πίνακα του Φρανσουά Πικό του 1843 (Αίθουσα των Σταυροφόρων, Βερσαλλίες).

Η Λατινική Εκκλησία στην Κύπρο κατά τη Φραγκοκρατία και την Ενετοκρατία

1

2

Ο λατινικός καθεδρικός ναός της Αγίας Σοφίας στη Λευκωσία ήταν ο πρώτος ναός γοθτικού ρυθμού που άρχισε να κτίζεται στο νησί. Θεμελιώθηκε επί των ερειπίων ενός προϋπάρχοντος βυζαντινού ναού και εγκαινιάστηκε το 1326, παρ' όλο που ορισμένα τμήματά του δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ. Αποτέλεσε την έδρα της λατινικής αρχιεπισκοπής Κύπρου. Οι επιρροές από τους καθεδρικούς ναούς της δυτικής Ευρώπης είναι εμφανέστερες τόσο στο μέγεθος όσο και στη γλυπτή εξωτερική διακόσμηση, τις αντηρίδες, τα κωδωνοστάσια, τις πύλες, αλλά και στο εσωτερικό μέρος του ναού.

Με την κατάληψη της Λευκωσίας από τους Οθωμανούς το 1570 ο ναός μετατράπηκε σε τέμενος. Μεγάλο μέρος του γλυπτού διάκοσμου, οι τοιχογραφίες, τα αγάλματα, τα βιτρό των παραθύρων του, καθώς και τα ταφικά μνημεία βασιλέων και πριγκίπων της δυναστείας των Λουζινιάν καταστράφηκαν.

3

4

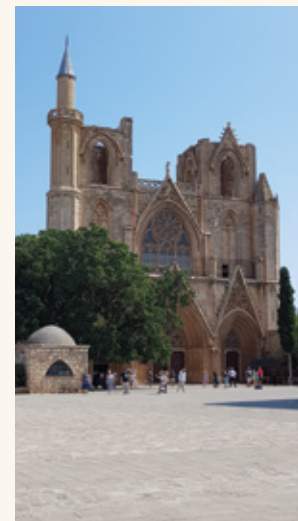
5

Η Λατινική Εκκλησία στην Κύπρο κατά τη Φραγκοκρατία και την Ενετοκρατία

Ο καθεδρικός ναός του Αγίου Νικολάου στην Αμμόχωστο βρίσκεται εντός των τειχών της πόλης, είναι κτίσμα του 14ου αι., μιμείται τον καθεδρικό ναό της γαλλικής πόλης Reims και αποτελούσε τον χώρο στέψης των Φράγκων βασιλέων της Κύπρου και της Ιερουσαλήμ. Τα τρία κλίτη του χωρίζονται με δύο σειρές από έξι κυλινδρικούς κίονες και καταλήγουν σε πολυγωνικές αψίδες. Δύο τετράγωνοι πύργοι υψώνονται στις δύο γωνίες της πρόσοψης, όπου κυριαρχούν οι τρεις πύλες με βαθμιδωτά περίθωρα με ανάγλυφες σπείρες και σκοτιές. Στον όροφο υπάρχει ένα μεγάλο παράθυρο με οξυκόρυφο τόξο και ανάγλυφη φυτική διακόσμηση.

1

2

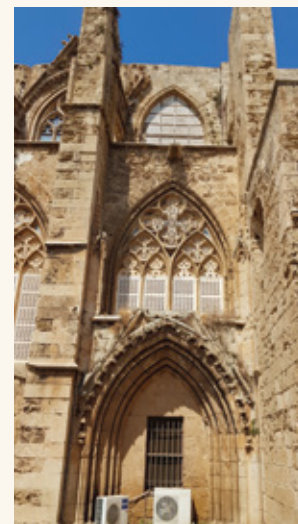
3

4

5

6

Εσωτερικά οι θόλοι σχηματίζονται από οξυκόρυφα σταυροθόλια με βεργία που ξεκινούν από τους κίονες των κιονοστοιχιών.

Ο ναός αρχικά ήταν κοσμημένος με τοιχογραφίες που όμως καταστράφηκαν, όταν οι Οθωμανοί μετέτρεψαν την εκκλησία στο τέμενος Λάλα Μουσταφά πασά το 1571.

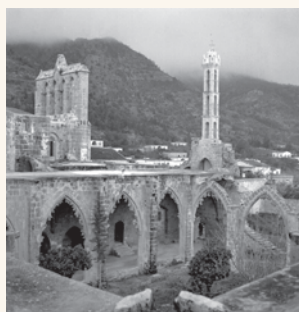
Την ίδια περίοδο καταστράφηκαν και τα αγάλματα που κοσμούσαν τον ναό. Σήμερα σώζεται μόνο ίχνος τοιχογραφίας με τον Άγιο Γεώργιο έφιππο στον βόρειο τοίχο και από παράσταση της σταύρωσης του Ιησού Χριστού στην αψίδα, ενώ από τα έντεχνα βιτρό που κοσμούσαν τα παράθυρα διατηρούνται μόνο τμήματα στο νότιο κλίτος.

Η Λατινική Εκκλησία στην Κύπρο κατά τη Φραγκοκρατία και την Ενετοκρατία

Στο ίδιο το νησί κατά τον 14ο αι. η Λατινική Εκκλησία αντιμετώπισε εσωτερική κρίση. Μετά και το Μεγάλο Σχίσμα της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας (1378-1417) η Λατινική Εκκλησία της Κύπρου αυτονομήθηκε, έχασε λόγω των επιλογών της ηγεσίας της τη στήριξη της Ρώμης, οι λειτουργοί της εγκατέλειψαν τις ακραίες θέσεις του παρελθόντος και έκτισαν πιο αρμονικές σχέσεις με την Ορθόδοξη Εκκλησία. Οι Λουζινιάν ανέλαβαν την πρωτοβουλία στα εκκλησιαστικά δρώμενα, αίροντας πολλά από τα κατεστημένα του 1260 και ουσιαστικά εκθεμελιώνοντας την κυριαρχία της Λατινικής Εκκλησίας. Οι επιδρομές των Μαμελούκων (1425-1426) την έπληξαν ακόμη περισσότερο, καθώς ναοί και μοναστήρια λεηλατήθηκαν, πολλοί ιερείς φονεύθηκαν και πολλά από τα

μοναστικά τάγματα αποχώρησαν, στερώντας της τη στρατιωτική και πολιτική της δύναμη.

Το τελειωτικό κτύπημα στην κυριαρχία της Λατινικής Εκκλησίας επέφερε η Σύνοδος της Φερράρας-Φλωρεντίας το 1439, όταν με πρωτοβουλία του αυτοκράτορα Ιωάννη Η΄ Παλαιολόγου ενόψει του οθωμανικού κινδύνου υπεγράφη η ένωση της Ρωμαιοκαθολικής με την Ορθόδοξη Εκκλησία. Οι Λατίνοι επίσκοποι προσπάθησαν να αποφύγουν την εφαρμογή των διατάξεων της συνόδου, όμως μετά από διαμαρτυρία των ορθοδόξων έλαβαν εντολή από τη Ρώμη να υπαναχωρήσουν και να συμβιβαστούν με τις επιλογές της Αγίας Έδρας.

1

2

Το αββαείο του Μπέλαπαϊς. Πιστεύεται ότι κτίστηκε από Αυγουστινιανούς μοναχούς που πήραν την άδεια να κτίσουν το μοναστήρι και τον ναό από τον Αιμερύ ντε Λουζινιάν. Μαζί έλαβαν και τις γαίες κοντά στο αββαείο, για να εισπράττουν τις προσόδους από την εκμετάλλευσή τους.

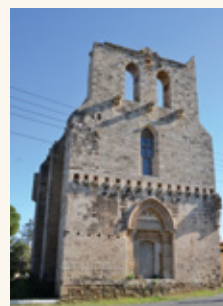

Οι δίδυμες εκκλησίες των Ναϊτών και των Τεμπλάρων (14ος αι.).

3

5

Ο ναός της Αγίας Άννας (14ος αι.) και ο ναός των Αποστόλων Πέτρου και Παύλου (1358-1369) στην Αμμόχωστο. Οι ναοί αυτοί βρίσκονται σε κεντρικά σημεία της Αμμοχώστου και ήταν ως επί το πλείστον τοιχογραφημένοι και περίτεχνα διακοσμημένοι.

6

4

7

8

Η Λατινική Εκκλησία στην Κύπρο κατά τη Φραγκοκρατία και την Ενετοκρατία

Οι Ενετοί, όπως και οι Λουζιγιάν, κατά τα τελευταία χρόνια της κυριαρχίας τους επέλεξαν να μην επεμβαίνουν στις εκκλησιαστικές ισορροπίες, πέρα από την τοποθέτηση συνήθως Ενετών επισκόπων, ώστε να κρατήσουν τον έλεγχο στα της Λατινικής Εκκλησίας, αλλά και για να μπορούν να αποτρέψουν κινήματα εναντίον τους που ενδεχομένως να υποκινούσαν κληρικοί της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Παρά τις προσπάθειες των νέων κυρίων του νησιού, τα προβλήματα εντάθηκαν ακόμη περισσότερο στους κόλπους της κυπριακής Λατινικής Εκκλησίας, με αποτέλεσμα ο αριθμός των κληρικών να συρρικνωθεί και πολλοί ναοί και μοναστήρια να εγκαταλειφθούν.

Η Σύνοδος του Τρέντο (1545-1563) ανέτρεψε πολλές από τις αποφάσεις της Φερράρας-Φλωρεντίας και αποτέλεσε την τελευταία απόπειρα ουσιαστικής επιβολής της Λατινικής Εκκλησίας επί της Ορθόδοξης. Νέος κύκλος εντάσεων και προστριβών ξεκίνησε στο

νησί από πλευράς τόσο των ορθοδόξων όσο και των Ενετών, που θεώρησαν ότι η Ρώμη προέβαλλε την εξουσία της μέσω της εκκλησίας σε θέματα διοίκησης της Γαληνοτάτης Δημοκρατίας του Αγίου Μάρκου. Γι' αυτό και το 1568, με απόφασή του το Συμβούλιο των Δέκα, το ανώτατο σώμα της Βενετίας, επέβαλε στον Λατίνο αρχιεπίσκοπο της Κύπρου να τερματίσει τις ενέργειές του, οι οποίες βασιζόνταν στις αποφάσεις της Συνόδου του Τρέντο, και να συμμορφωθεί με τις αποφάσεις του σώματος, αποφάσεις που ουσιαστικά τερμάτισαν και τυπικά την επικυριαρχία της Λατινικής Εκκλησίας της Κύπρου επί της Ορθόδοξης.

Το οριστικό τέλος της επικυριαρχίας της Λατινικής Εκκλησίας επήλθε με την κατάκτηση της Κύπρου από τους Οθωμανούς Τούρκους το 1571. Με την πτώση της Αμμοχώστου, τη σφαγή, την εκδίωξη ή και την υποχρέωση αλλαγής δόγματος την οποία υπέστησαν πολλοί Λατίνοι της Κύπρου, η Λατινική Εκκλησία ουσιαστικά εκθεμελιώθηκε και διαλύθηκε τουλάχιστον προσωρινά.

1

Ο ναός της Αγίας Αικατερίνης (14^{ος} αι.) στην κατεχόμενη εντός των τειχών Λευκωσία, πολύ κοντά στον καθεδρικό ναό της Αγίας Σοφίας. Ένας κομψός ναός, κτισμένος στα πρότυπα της νότιας Γαλλίας, από τα σημαντικότερα γοθτικά μνημεία της Λευκωσίας.

2

Δεξιά ο βόρειος τοίχος του Αγίου Γεωργίου των Λατίνων στην Αμμόχωστο (13^{ος} αι.). Από το μόνο σωζόμενο τμήμα του φαίνεται ότι ήταν ένας εντυπωσιακός μονόκλιτος ναός, με περίτεχνη γλυπτική διακόσμηση, ψηλά οξυκόρυφα παράθυρα και εξαιρετικά προσεγμένη τοιχοδομία.

3

Η Λατινική Εκκλησία στην Κύπρο κατά την Τουρκοκρατία

Οι Οθωμανοί Τούρκοι με την κατάληψη του νησιού αποδέχτηκαν την Ορθόδοξη Εκκλησία ως τον μόνο εκπρόσωπο των χριστιανών του νησιού. Όσοι από τους Λατίνους της Κύπρου παρέμειναν στο νησί μετά την κατάκτησή του είχαν να επιλέξουν μεταξύ του εξιλαμισμού και της ένταξής τους στο ορθόδοξο δόγμα. Μερικοί επέλεξαν έναν τρίτο, μυστικό και επικίνδυνο δρόμο, εκείνον του λινοβάμβακου, δηλαδή να κρύβουν το πραγματικό τους θρήσκευμα με την ελπίδα ότι κάποια στιγμή η Κύπρος θα απαλλασσόταν από τους Οθωμανούς.

Η απουσία οργανωμένης Λατινικής Εκκλησίας τερματίστηκε το 1596, όταν οι Φραγκισκανοί μοναχοί επανήλθαν στο νησί και εξασφάλισαν άδεια να ιδρύσουν το μοναστήρι του Τιμίου Σταυρού στη Λευκωσία και το μοναστήρι της Παναγίας των Χαρίτων στη Λάρνακα. Τον 17^ο αι., αξιοποιώντας τη συνθήκη ειρήνης μεταξύ της οθωμανικής αυτοκρατορίας και της Βενετίας του 1573, καθώς και την εγκατάσταση στην Κύπρο προξενικών αποστολών, με έδρα κυρίως τη Λάρνακα, άρχισαν να εγκαθίστανται εκπρόσωποι κι

άλλων μοναστικών ταγμάτων, αλλά και Δυτικοευρωπαίοι έμποροι, προξενικοί υπάλληλοι και τεχνίτες.

Ο καθεδρικός ναός του Τιμίου Σταυρού παρά την Πύλη Πάφου, δίπλα από το ομώνυμο μοναστήρι, κτίστηκε το 1596, ανοικοδομήθηκε το 1642 και αποκαταστάθηκε το 1863. Το 1596 κτίστηκε στη Λάρνακα η εκκλησία της Παναγίας των Χαρίτων, η οποία το 1724 αντικαταστάθηκε από μεγαλύτερη, μέχρι το 1842-1848 που κτίστηκε η σημερινή εκκλησία. Το 1845 στη Λάρνακα αδελφές του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως εγκαταστάθηκαν και ίδρυσαν το ομώνυμο μοναστήρι. Καθοριστική στιγμή αποτέλεσε η εγκατάσταση το 1847 στην Κύπρο μόνιμου γενικού βικαρίου, ο οποίος υπαγόταν από τότε στο λατινικό πατριαρχείο της Ιερουσαλήμ. Το 1850 μονή Φραγκισκανών ιδρύθηκε στη Λεμεσό και το 1872 άρχισε η ανέγερση της εκκλησίας της Αγίας Αικατερίνης στην ίδια πόλη.

Η Λατινική Εκκλησία ξαναρίζωσε στην Κύπρο.

1

Ο ορθόδοξος ναός του Αγίου Λαζάρου στη Λάρνακα. Κατά την Τουρκοκρατία οι Λατίνοι της πόλης εξασφάλισαν το δικαίωμα να τελούν λειτουργία δύο φορές τον χρόνο στη βόρεια κόγχη του ιερού: την ημέρα του Αγίου Λαζάρου και την ημέρα της Μαρίας της Μαγδαληνής.

2

Η ίδρυση μονής και σχολείου από τις αδελφές του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως στη Λευκωσία.

Η Λατινική Εκκλησία στην Κύπρο κατά την Αγγλοκρατία

Η άφιξη των Βρετανών ενίσχυσε σε σημαντικό βαθμό την ανάπτυξη της Λατινικής Εκκλησίας της Κύπρου, αφού ήρθαν και οι τελευταίοι περιορισμοί που υπήρχαν επί Τουρκοκρατίας. Η ελεύθερη άφιξη και εγκατάσταση Δυτικοευρωπαίων στην Κύπρο, οι φιλικές προς αυτούς αποικιοκρατικές αρχές και η νέα πνοή στην οικονομική ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό του νησιού με βάση τα δυτικοευρωπαϊκά πρότυπα δημιούργησαν πρόσφορο έδαφος για επέκταση της δράσης της Λατινικής Εκκλησίας.

Η οργάνωσή της εξαπλώθηκε γεωγραφικά με τη δημιουργία τεσσάρων ενοριών, της Λευκωσίας, της Λεμεσού, της Λάρνακας και της Πάφου, την ανέγερση εκκλησιών και την τοποθέτηση ιερών, για να τελούν τις λειτουργίες στους κατά τόπους ναούς. Συγκεκριμένα, στη Λευκωσία από το 1884 ιδρύθηκε η μονή του Αγίου Ιωσήφ, κτίστηκε το παρεκκλήσι του ίδιου αγίου και το 1900 μεταφέρθηκε στην πόλη η έδρα του βικαριάτου. Ο καθεδρικός ναός του Τιμίου Σταυρού παρά την Πύλη Πάφου έλαβε τη σημερινή του μορφή το 1900-1902, με δωρεά της βασίλισσας της Ισπανίας Μαρίας-Χριστίνας και της Κουστωδίας των Αγίων Τόπων.

Στην πρωτεύουσα επίσης οικοδομήθηκαν το 1955 στον χώρο του Κολεγίου Τέρρα Σάντα το παρεκκλήσι του Αγίου Βαρνάβα και το 1957 ένα παρεκκλήσι στο παλιό λατινικό κοιμητήριο.

Στην Αμμόχωστο Φραγκισκανοί ιερείς λειτουργούσαν τη μαρωνίτικη εκκλησία της Ιερής Καρδιάς του Ιησού, η οποία κτίστηκε το 1885 και ανοικοδομήθηκε το 1900, καθώς και το παρεκκλήσι της Σχολής Τέρρα Σάντα. Στη Λεμεσό από το 1872 μέχρι το 1879 κτίστηκε ο ναός της Αγίας Αικατερίνης και στο λατινικό κοιμητήριο της πόλης κτίστηκε ένα παρεκκλήσι το 1905. Στο λατινικό κοιμητήριο της Λάρνακας κτίστηκε το 1933 ένα παρεκκλήσι και στην Κερύνεια το 1907 οικοδομήθηκε η εκκλησία της Αγίας Ελισάβετ της Ουγγαρίας. Στην Κοντέα οικοδομήθηκε το 1910 το παρεκκλήσι του Αγίου Αντωνίου, το οποίο χρησιμοποιούσε η οικογένεια Λαπιέρ, και στον Ξερό κτίστηκε το 1930 το εκκλησάκι της Αγίας Βαρβάρας, το οποίο κατεδαφίστηκε μετά την τουρκική εισβολή. Στο Τρόδος κτίστηκαν το 1932 το παρεκκλήσι της Αγίας Μαρίας και το 1936 το παρεκκλήσι του Αγίου Ιωσήφ στον Πρόδρομο.

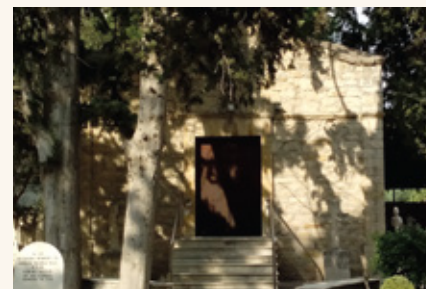
1

2

3

4

Ο καθεδρικός ναός του Τιμίου Σταυρού στην Πύλη Πάφου, Λευκωσία.

Ο ναός της Αγίας Αικατερίνης στη Λεμεσό σε φωτογραφία του 1900 αι. Ξεχωρίζει για τα αναγεννησιακά στοιχεία και το χαρακτηριστικό μπαρόκ στυλ.

Το εκκλησάκι στο λατινικό κοιμητήριο της πόλης.

Η Λατινική Εκκλησία στην Κύπρο από την Ανεξαρτησία μέχρι σήμερα

Με την ανακήρυξη της ανεξαρτησίας της Κύπρου, οι Λατίνοι της Κύπρου κατοχυρώθηκαν ως μία από τις τρεις αναγνωρισμένες θρησκευτικές ομάδες του νησιού και τα δικαιώματα της Λατινικής Εκκλησίας προστατεύονται πλέον από το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Συναφώς, η Λατινική Εκκλησία μπορεί πλέον να λειτουργεί ελεύθερα, να οικοδομεί και να ανακαινίζει ναούς και να τελεί το καθήκον της έναντι του ποιμνίου της.

Στην ενορία της Λεμεσού το 1965 ιδρύθηκε η μονή της Αγίας Μαρίας και κτίστηκε το ομώνυμο παρεκκλήσι. Η εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης, που βρίσκεται δίπλα από το μοναστήρι των Φραγκισκανών, ανακαινίστηκε μεταξύ 1979 και 1981.

Από το 2003 λειτούργησε στη Λευκωσία παρά την Πύλη Πάφου και κοντά στον καθεδρικό ναό του Τιμίου Σταυρού μικρό κοινόβιο των αδελφών του Τάγματος της Αδιάκοπής Συμπάραστασης της Σρι Λάνκα.

Από το 2000 μέχρι το 2006 αναστηλώθηκε η εκκλησία της Παναγίας των Χαρίτων στη Λάρνακα, η οποία φημίζεται για την ακουστική της.

Η εκκλησία της Παναγίας των Χαρίτων στη Λάρνακα, σχεδιασμένη από τον Φραγκισκανό αδελφό Σεραφίνο ντα Ροκκασέλιμα κατά τα ιταλικά αρχιτεκτονικά πρότυπα του 17^{ου}-18^{ου} αι. Προσομοιάζει στο σχήμα του λατινικού σταυρού.

Αρχείο Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών: φ. 1, 2

Η λατινική ενορία στην Πάφο, η οποία ονομάζεται και ενορία Αγίου Παύλου, έλαβε άδεια το 1987 από την ορθόδοξη μητρόπολη Πάφου τέλεσης λειτουργιών στην εκκλησία της Αγίας Κυριακής, καθώς και περιστασιακά στο παρεκκλήσι του Αγίου Δημητρίου στην Πόλη Χρυσοχούς, που επίσης παραχωρήθηκε από την εκεί ορθόδοξη μητρόπολη. Υπάρχει επίσης λατινικό κοιμητήριο στο Μέσα Χωριό Πάφου, καθώς και ξωκκλήσι αφιερωμένο στους Αγίους Κοσμά και Δαμιανό.

Τα παρεκκλήσια της Αγίας Μαρίας στο Τρόδος και του Αγίου Ιωσήφ στον Πρόδρομο λειτουργούν τους καλοκαιρινούς μήνες, ενώ λειτουργίες τελούνται και στην ορθόδοξη εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ στο Παραλίμνι, στην Αγία Νάπα και στο Πισσούρι.

Εξαιτίας της τουρκικής εισβολής είναι κατεχόμενες από το 1974 οι λατινικές εκκλησίες της Αγίας Ελισάβετ στην Κερύνεια, της Ιερής Καρδίας του Ιησού και το παρεκκλήσι της Σχολής Τέρρα Σάντα στην Αμμόχωστο, το εκκλησάκι της Αγίας Βαρβάρας στον Ξερό, το οποίο κατεδαφίστηκε, και το παρεκκλήσι του Αγίου Αντωνίου στην Κοντέα.

Το λατινικό κοιμητήριο στη Λάρνακα.

Λατινικές επιρροές στην ορθόδοξη εκκλησιαστική αρχιτεκτονική

Από το 1196 και την έναρξη της κυριαρχίας των Λουζινιάν στην Κύπρο σχηματίζεται, καθίσταται μέρος της τοπικής κοινωνίας και σταδιακά επιβάλλεται μια νέα άρχουσα τάξη, απαρτιζόμενη από δυτικοευρωπαϊκής καταγωγής μέλη. Συνακόλουθα, το αρχιτεκτονικό τοπίο του νησιού μολιάζεται με τις γοθτικές καλλιτεχνικές τάσεις που αποτυπώνονται στους ναούς που κτίζονται κατ' εντολήν των μελών της.

Το φαινόμενο του συγκερασμού των παραδοσιακών βυζαντινών και των νεοεισηχθέντων γοθικών ρυθμών ήταν εντονότερο στα κυρίως αστικά κέντρα, που η διαπολιτισμική επικοινωνία ήταν πιο έντονη, δηλαδή στη Λευκωσία και ιδίως στην Αμμόχωστο τα πρώτα χρόνια του 14^{ου} αι., όταν και σημειώθηκε μεγάλη οικονομική ανάπτυξη.

Έτσι δημιουργήθηκε ένας καινούριος αρχιτεκτονικός ρυθμός με εμφανείς τις δυτικές επιρροές τόσο στα βασικά αρχιτεκτονικά στοιχεία όσο και στη διακόσμηση. Η γοθτική βασιλική συγκεράστηκε με τον βυζαντινό τρούλο, στην τοιχοποιία η αργολιθοδομή αντικαταστάθηκε από πελεκημένες πέτρες, χρησιμοποιήθηκε γλυπτός διάκοσμος με περίτεχνα περίθυρα, υδρορροές, πεσσούς εφαπτόμενους στους τοίχους, καθώς και οζυκόρυφα τόξα, τα οποία μπήκαν στη θέση των βυζαντινών καμάρων.

Οι ίδιες τάσεις συνέχισαν να επικρατούν στη ναϊκή αρχιτεκτονική και επί Τουρκοκρατίας, αν και οι διαστάσεις των ναών κατέστησαν σαφώς μικρότερες. Όπως ήταν φυσιολογικό, η διεπαφή αυτή επηρέασε σημαντικά τους ντόπιους τεχνίτες.

Άγιος Νικόλαος ή Παναγία η Οδηγήτρα (Μπεντεστάν) στην κατεχόμενη Λευκωσία δίπλα από τον καθεδρικό ναό της Αγίας Σοφίας. Μετά από πολλές ανακατασκευές έλαβε την παρούσα μορφή του κατά τον 12^ο αι. και κυρίως στα τέλη του 15^{ου} αι. Είναι ένα από τα κυριότερα παραδείγματα ορθόδοξου ναού με εμφανείς γοθικές επιρροές, τόσο στο αρχιτεκτονικό αποτύπωμα του ως δίκλιτης γοθικής βασιλικής όσο και στον διάκοσμο, με ανάγλυφη διακόσμηση στα περιθύρια και με οζυκόρυφα υπέρθυρα τόξα. Εσωτερικά ο τρούλος εδράζεται σε σφαιρικά τρίγωνα και τα κλίτη καλύπτονται από ραβδωτά σταυροθόλια, χαρακτηριστικά μοτίβα της γοθικής ναϊκής αρχιτεκτονικής.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα τεχνίτη που υιοθέτησε γοθικές τεχνοτροπίες αποτέλεσε ο Ιάκωβος Παύλου, φημισμένος και ως Μάστερ Γιακουμής, ο οποίος σχεδίασε και έκτισε την Παναγία στην κατεχόμενη σήμερα Λύση (1880-1888). Ο Κύπριος τεχνίτης μετέβαινε στην Αμμόχωστο, μελετούσε τον καθεδρικό ναό του Αγίου Νικολάου, τον οποίο είχε ως πρότυπο, και εφήρμοζε τη γοθική τεχνοτροπία στην εκκλησία της Λύσης.

Ο εξωτερικός διάκοσμος, η εντυπωσιακή υπέρθυρη διακόσμηση και οι γλυπτές υδρορροές είναι εξέχοντα δείγματα των γοθικών επιρροών στην ορθόδοξη αρχιτεκτονική.

Λατινικές επιρροές στην ορθόδοξη εκκλησιαστική αρχιτεκτονική

1

2

3

Άγιος Γεώργιος των Ελλήνων, δεύτερο μισό του 14^{ου} αι. Η μεγαλύτερη ορθόδοξη εκκλησία που κτίστηκε επί Φραγκοκρατίας στην Κύπρο και συνδυάζει τη γοθτική βασιλική με τον βυζαντινό τρούλο. Τα τρία κλίτη χωρίζονται εσωτερικά με δύο σειρές από κίονες, στους οποίους στηριζόταν ο τρούλος, ενώ η στέγη καλυπτόταν από σταυροθόλια. Χτίστηκε σε κοντινή απόσταση ως «αντίπαλο δέος» στον Άγιο Νικόλαο των Λατίνων στην εντός των τειχών Αμμόχωστο.

4

Ο Άγιος Ιάκωβος στο Τρίκωμο (15^{ος} αι.). Μικρός ναός σε βυζαντινό σχέδιο, με καθαρές δυτικές επιδράσεις: οκτώ μονόλοβα παράθυρα με βαθμιδωτά περιθώρια στον τρούλο και χαρακτηριστικές οξυκόρυφες καμάρες στο εξωτερικό του ναού.

5

Η κεντρική είσοδος του ναού του Αγίου Μάμα στη Μόρφου (16^{ος} αι.). Και οι πέντε πύλες του ναού είναι καθαρά γοθτικού τύπου, με πιο έντονα τα δυτικότερα χαρακτηριστικά στην κεντρική είσοδο, που έχει τρεις κλιμακωτές αψίδες και τρεις κιονίσκους στις παραστάδες της.

1

Στολή Ευρωπαίου προξένου, τέλη του 19^{ου} αι.

2

Robert Anning Bell RWS (1863-1933).
Υδατογραφία (π. 1900).

«Αικατερίνη, βασίλισσα της Κύπρου».
Αικατερίνη Κορνάρο (1474-1489),
η τελευταία βασίλισσα της Κύπρου.

3

Μπρούντζινα κηροπήγια διακοσμημένα με
πλάκες από σεντέφι, 19^{ος} αι.

Μικρά μπρούντζινα δοχεία με σταυρό στην
κορυφή για την αποθήκευση καθαγιασμένων
ελαιών για τα μυστήρια του Βαπτίσματος, του
Χρισματος και του Αγίου Ευχελαίου, 19^{ος} αι.

Μπρούντζινη καμπάνα με αστερίσκο στην
κορυφή για χρήση στη διάρκεια της Θείας
Λειτουργίας, 19^{ος} αι.

Ξύλινος σταυρός επενδυμένος με πλάκες από
σεντέφι. Ο μεγαλύτερος σε μέγεθος σταυρός
συμβολίζει την Ιερουσαλήμ ως κέντρο του
κόσμου και οι τέσσερις μικρότεροι τα τέσσερα
σημεία του ορίζοντα, δωρεά της εκκλησίας του
Τιμίου Σταυρού, 20^{ός} αι.

Μεταλλικό θυμιατήρι από την Αίγυπτο για το
κάψιμο λιβανιού στη διάρκεια της Θείας
Λειτουργίας, 20^{ός} αι.

Στέμμα από κασίτερο με λουλουδένιο
διάκοσμο, 19^{ος} αι. Πιθανόν να στόλιζε
αγαματίδιο της Παρθένου Μαρίας.

4

Γαλλικό γραφείο υποδοχής από μαόνι με
ανοιγόμενη εμπρόσθια όψη, τρία
συρτάρια και θυρίδες για αρχειοθέτηση.
Το πάνω μέρος του γραφείου είναι
καλυμμένο με άσπρο μάρμαρο, 18^{ος} αι.
Καρέκλα νεοκλασικού τύπου, 1900.

5

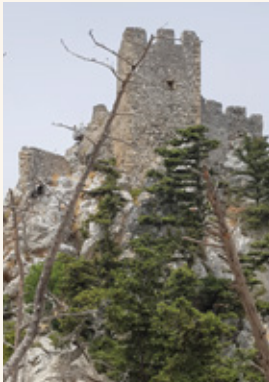
Τιμητική πλακέτα που απονεμήθηκε
από τον δήμο Λάρνακας στα μέλη της
μονής του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ
της Εμφανίσεως Λάρνακας για την
προσφορά τους στην πόλη της
Λάρνακας, Οκτώβριος 1994.

Τείχη και φρούρια των περιόδων της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας

Δεδομένης της στρατηγικής θέσης της Κύπρου, οι δυτικοί επικυρίαρχοι του νησιού, με την άφιξή τους προσπάθησαν να ενισχύσουν την αμυντική ικανότητά τους επί του εδάφους. Με τη βελτίωση των υφιστάμενων βυζαντινών οχυρώσεων και την κατασκευή καινούριων αποσκοπούσαν στο να εξασφαλίσουν τη θέση τους ως κυρίων του νησιού απέναντι στις βλέψεις των εχθρών, εσωτερικών και εξωτερικών, καθώς και τη συνακόλουθη δυνατότητά τους να εκμεταλλευτούν τις πλουτοπαραγωγικές πηγές της Κύπρου. Επομένως, έδωσαν ιδιαίτερη σημασία στην ενίσχυση στρατηγικών σημείων σε όλη την επικράτεια της νέας κτήσης τους, αναλόγως του σκοπού που εξυπηρετούσε η κάθε περιοχή: είτε επρόκειτο περί αμυντικής τοποθεσίας είτε περί σημαντικού αστικού κέντρου είτε περί εμπορικού κόμβου.

Σημαντικές προϋποθέσεις για την ανέγερση οχυρωματικών έργων και δη κάστρων ή φρουριών ήταν η επιτήρηση δρομολογίων, η πρόσβαση του χώρου σε πόσιμο νερό, η δυνατότητα κατασκευής χώρων αποθήκευσης τροφίμων και πολεμοφοδίων και η δυνατότητα των υπερασπιστών να χρησιμοποιήσουν το έδαφος, για να αμυνθούν επί της θέσης τους (π.χ. μέτωπο προς τη θάλασσα, ύπαρξη τάφρου, γκρεμών και άλλων φυσικών εμποδίων). Κατά την περίοδο της λατινικής κυριαρχίας δημιουργήθηκαν πολλά τέτοια έργα στην Κύπρο. Αρκετά δε σώζονται μέχρι σήμερα, όμως από όσα έχουν διατηρηθεί διαφαίνεται η υψηλή αρχιτεκτονική τέχνη των κτητόρων τους και συνακόλουθα η σημασία που απέδιδαν σε αυτά τα έργα οι τότε κύριοι του νησιού.

Τα κάστρα του Πενταδακτύλου

1

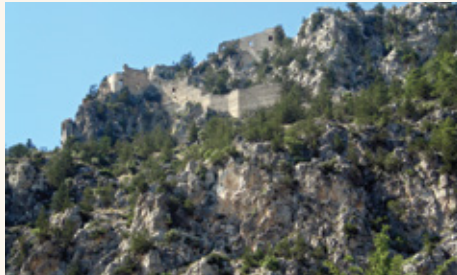

2

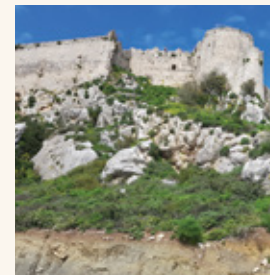
Τα τρία κάστρα του Πενταδακτύλου, του Αγίου Ιλαρίωνα (φ. 1 και 2), του Βουφαβέντο (φ. 3 και 4) και της Καντάρας (φ. 5 και 6), κτίστηκαν αρχικά από τους Βυζαντινούς και αργότερα ενισχύθηκαν από τους Φράγκους, καθώς αποτελούσαν τη γραμμή άμυνας των βόρειων ακτών του νησιού ενάντια στους επιδρομείς. Και τα τρία βρίσκονται στις κορυφές απόκρημνων βράχων και η πρόσβαση σε αυτά ήταν εύκολα ελεγχόμενη από τη φρουρά τους. Πέρα από τα τείχη και τις οχυρώσεις, στα κάστρα υπάρχει πλήθος βοηθητικών χώρων για στέγαση τόσο των στρατιωτών όσο και σημαντικών προσώπων που κατέφευγαν σε αυτά με τις οικογένειές τους στις περιόδους κρίσεων, για να προστατευθούν. Υπάρχουν επίσης αποθήκες για εφόδια, πηγάδια, αίθουσες και στάβλοι για ζώα. Διακρίνονται για την ισχυρή δομή των τειχών τους, τους επιβλητικούς πύργους τους και τη δυνατότητά τους να αντέχουν σε μακρές περιόδους πολιορκίας.

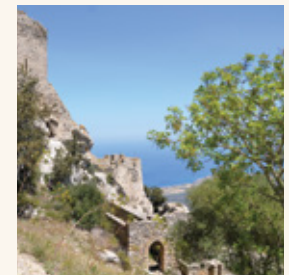
3

4

5

6

Τείχη και φρούρια των περιόδων της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας

Τα ενετικά τείχη της Λευκωσίας

Τα τείχη της Λευκωσίας στην πρώτη τους φάση, όπως κτίστηκαν από τους Λουζινιάν περί τα τέλη του 13ου και τις αρχές 14ου αι., είχαν μεγάλη περίμετρο, περίπου 7,5 χμ., με πύργους και πύλες στο ενδιάμεσο. Δε σώζονται ίχνη των οχυρώσεων αυτών, καθώς ενόψει της οθωμανικής απειλής οι Ενετοί χρησιμοποίησαν τα υλικά (1567-1570) για την κατασκευή των δικών τους νέων, σύγχρονων για την εποχή, τειχών της πρωτεύουσας και κατέστρεψαν οτιδήποτε έμεινε πίσω, για να μη χρησιμοποιηθεί από τους Τούρκους πολιορκητές. Ο Τζούλιο Σαβορνιάνο, διοικητής της Λευκωσίας, σχεδίασε και επέβλεψε την κατασκευή των ενετικών τειχών, τα οποία θεωρούνταν πρότυπο αμυντικού έργου της περιόδου. Με μικρότερη περίμετρο από τα παλαιότερα χρειάζονταν λιγότερους άνδρες, για να επανδρωθούν αποτελεσματικά.

Χαρακτηριστικοί είναι και οι έντεκα καρδιόσχημοι προμαχώνες, οι οποίοι έλαβαν τα ονόματά τους από τις οικογένειες των ευγενών που συνεισέφεραν στην κατασκευή τους (Μπαρμπάρο, Μούλα, Τρίπολι, Νταβίλα, Κωνσταντζα, Ρόκκας, Καράφα, Ποδοκάταρο, Λορεντάνο, Φλάτρο και Γκουερίνι). Τα τείχη περιέβαλλε τάφρος πλάτους 80 μέτρων, που πλημμύριζε όταν κατέβαινε ο Πεδιαίος, και είχαν τρεις μόνο πύλες (Αμμοχώστου, Πάφου και Κυρηνείας) για καλύτερο έλεγχο της εισόδου στην πόλη. Παρά τα νέα οχυρωματικά έργα και τον ηρωισμό των λιγοστών υπερασπιστών της πόλης, η ανάκληση του Σαβορνιάνο πριν από την επίθεση των Τούρκων, τα λάθη του νέου διοικητή Νικόλαο Ντάντολο και η συντριπτική υπεροχή σε στρατό και πυροβολικό των πολιορκητών είχαν μοιραία ως αποτέλεσμα την άλωση της πόλης τον Σεπτέμβριο του 1570.

Ο χάρτης των τειχών της Λευκωσίας, από τον Ενετό συγγραφέα Τζιάκομο Φράνκο (1597) για το βιβλίο του «Viaggio da Venetia a Constantinopoli per Mare».

1

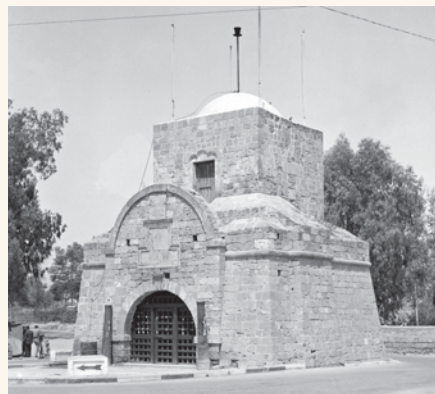
Ο προμαχώνας Ποδοκάταρο. Έλαβε το όνομά του από τον ομώνυμο οίκο Λατίνων ευγενών της Κύπρου, μέλη του οποίου πολέμησαν επί των επάλξεών του υπερασπιζόμενα την πόλη ενάντια στους Οθωμανούς Τούρκους το 1570.

2

Η Πόρτα Τζουλιάνα, καλούμενη έτσι προς τιμήν του Τζούλιο Σαβορνιάνο, ή και Πύλη Αμμοχώστου, η σημαντικότερη από τις τρεις πύλες των ενετικών τειχών της Λευκωσίας, καθώς οδηγούσε στο λιμάνι της πόλης του Ευαγόρα.

3

Η Πύλη Κυρηνείας στο βόρειο τμήμα των τειχών στην κατεχόμενη Λευκωσία.

4

Τείχη και φρούρια των περιόδων της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας

Τα τείχη της Αμμοχώστου

Τα τείχη της Αμμοχώστου αρχικά κτίστηκαν από τους Λουζινιάν, οι οποίοι από την αρχή της κυριαρχίας τους αντιλήφθηκαν την επιτακτική ανάγκη για οχύρωση της πόλης. Η εγγύτητά της προς την Ασία, από την οποία ξεκινούσαν πολλές επιδρομές, η σημαντική της θέση απέναντι από τους Αγίους Τόπους και ο πλούτος της από το εμπόριο την κατέστησαν ελκυστικό στόχο. Επομένως, πέρα από το κάστρο, το οποίο προϋπήρχε για την προστασία του λιμανιού, από τον 13^ο αι. ξεκίνησαν τη συστηματική οχύρωσή της, με εισφορές και δάνεια από τους κατοίκους τόσο της πόλης όσο και ολόκληρης της Κύπρου. Τα τείχη ενισχύονταν και ενδυναμώνονταν καθ' όλη τη διάρκεια της Φραγκοκρατίας, καθώς η πόλη αποτελούσε μεγάλη πηγή εσόδων για το βασίλειο, επομένως υπήρχαν τόσο η ανάγκη όσο και οι πόροι για τη μέγιστη δυνατή προσπάθεια οχύρωσής της.

Με περίμετρο 3,5 χμ., ύψος 15 μ. και πάχος 4 μ. κατά μέσο όρο, τα τείχη, μετά τις ενετικές βελτιώσεις λόγω της οθωμανικής απειλής, καθιστούσαν την πόλη ικανή να αντισταθεί σε πολιορκία τόσο από την ξηρά όσο και από τη θάλασσα. Από τα τείχη προστατευόταν και το λιμάνι, καθώς και η παρακείμενη είσοδος στην πόλη, η Πύλη της

Θάλασσας. Η είσοδος στο λιμάνι φρουρείτο από τον Πύργο του Οθέλλου και φρασσόταν με αλυσίδα σε περίπτωση επίθεσης, παρέχοντας ασφάλεια στα πλοία και τους εμπόρους που ελλιμενίζονταν εκεί. Τα ίδια τα τείχη περιβάλλονταν από τάφρο, την οποία οι Ενετοί ένωσαν με τη θάλασσα, ώστε ολόχρονα να είναι πλημμυρισμένη με θαλασσινό νερό, καθιστώντας την πρόσβαση και την άνοδο στα τείχη για τους επιτιθέμενους εξαιρετικά δύσκολη. Ανά διαστήματα υπήρχαν πύργοι και προμαχώνες ενωμένοι με ράμπες και διαδρόμους, για να μετακινούνται και να τοποθετούνται γρήγορα τα κανόνια της πόλης όπου παρουσιαζόταν ανάγκη. Στο νοτιοδυτικό τμήμα του τείχους ξεχώριζε ο προμαχώνας Ραβέλι, ο οποίος αποτέλεσε το επίκεντρο πολλών και αιματηρών μαχών κατά την εντεκάμηνη πολιορκία της Αμμοχώστου από τους Τούρκους, καθώς εκεί βρισκόταν και η μοναδική είσοδος από τη στεριά, η Πύλη της Ξηράς ή Πύλη της Λεμεσού. Η ισχύς των τειχών σε συνδυασμό με την αποφασιστικότητα και τη γενναιότητα της φρουράς της πόλης υπό τον Μαρκαντώνιο Βραγαδίνο επέτρεψε στους υπερασπιστές της να αμυνθούν αποτελεσματικά για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα εναντίον των πολυπληθέστερων Οθωμανών Τούρκων.

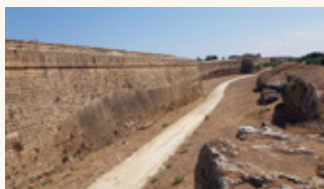
Σε χαλκογραφία το λιμάνι της Αμμοχώστου, από βιβλίο του Όλφερτ Ντάπερ. Διακρίνεται ο Πύργος του Οθέλλου, που προστάτευε την είσοδο του λιμανιού.

1

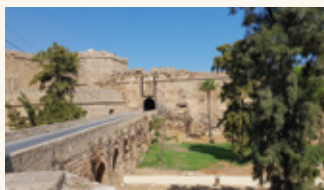

Η είσοδος του Πύργου του Οθέλλου με το λιοντάρι της Βενετίας πάνω από την αψίδα.

2

3

4

5

Στα τείχη υπήρχαν διάδρομοι και ράμπες που χρησιμοποιούσαν οι υπερασπιστές τους τόσο για γρήγορη μετάβαση προσωπικού όσο και για μεταφορά πυροβόλων και πολεμικού υλικού, όπου παρίστατο ανάγκη κατά την άμυνά τους εναντίον των πολιορκητών. Η τάφρος που τα περιέβαλλε, όταν ήταν πλημμυρισμένη με θαλασσινό νερό, καθιστούσε πρακτικά αδύνατη την προσέγγιση στα τείχη εκτός μέσω των σημείων εισόδου, την Πύλη της Ξηράς (φ. 4) και την Πύλη της Θάλασσας (Porta Del Mare) (φ. 5), τα οποία είχαν ενισχυμένες αμυντικές δυνατότητες.

6

Τείχη και φρούρια των περιόδων της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας

Τα κάστρα του Κολοσσίου, της Πάφου και της Κερύνειας

Το κάστρο του Κολοσσίου στα δυτικά της Λεμεσού είναι ένα χαρακτηριστικό και διατηρημένο σε εξαιρετική κατάσταση παράδειγμα της οχυρωματικής αρχιτεκτονικής των Λατίνων επικυρίαρχων της Κύπρου. Κτίστηκε το 1210 από το τάγμα των Ιωαννιτών μοναχών, των οποίων το οικόσημο εμφανίζεται μαζί με το οικόσημο του βασιλείου της Κύπρου στην ανατολική εξωτερική πλευρά του πύργου. Το κάστρο αποτέλεσε κέντρο των δραστηριοτήτων των Ιωαννιτών μοναχών με διάλειμμα μόνο λίγων χρόνων (1306-1313), όταν είχε περιέλθει στην κατοχή των Ναϊτών ιπποτών. Έδρα της ανώτερης στρατιωτικής διοίκησής τους (Commanderie), συνοδευόταν από τεράστιες και εύφορες εκτάσεις, καθώς και εγκαταστάσεις επεξεργασίας γεωργοκτηνοτροφικών προϊόντων. Από τα οινοποιεία των Ιωαννιτών προήλθε και ανάλογα ονομάστηκε το γνωστό ηδύποτο κρασί, η κουμανταρία. Τα έσοδα από την παραγωγή προϊόντων τους, το εμπόριο και από τα

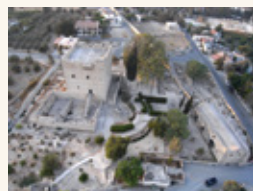
αρδευτικά δικαιώματα κατέληγαν στο τάγμα. Από το κάστρο το τάγμα, πέρα από την άσκηση διοίκησης, ήταν σε θέση να υπερασπιστεί την περιουσία που του είχε παραχωρηθεί, αλλά και να συνδράμει στη συλλογική άμυνα του νησιού.

Το κάστρο της Πάφου αντικατέστησε παλαιότερο βυζαντινό οχυρό στην περιοχή. Κτισμένο τον 13^ο αι. από τους Λουζινιάν, εφάπτεται στη θάλασσα, έχει μόνο μια είσοδο στα ανατολικά και ουσιαστικά αποτελείται από έναν μεγάλο πύργο με έγκλειστη αυλή.

Στο κάστρο της Κερύνειας οι Λουζινιάν έκαναν επιδιορθώσεις και προσθήκες επί του προϋπάρχοντος βυζαντινού, το οποίο ενισχύθηκε περαιτέρω από τους Ενετούς με επιχώσεις, προμαχώνα, κρεμαστή γέφυρα και πύργους στις γωνίες. Παρά ταύτα, έπεσε γρήγορα και εύκολα το 1570 στα χέρια των Τούρκων.

1

2

Το κάστρο του Κολοσσίου.

3

4

Το κάστρο της Πάφου.

5

6

7

Το κάστρο της Κερύνειας.

Μουσική

Στην πορεία της μακράιωνης ιστορίας της η Κύπρος υπήρξε σημείο συνάντησης και αλληλεπίδρασης διάφορων πολιτισμών. Αυτή η διαπολιτισμικότητα εντοπίζεται και στον τομέα της μουσικής τέχνης στη λατινοκρατούμενη Κύπρο του 12ου-16ου αι., όπου η συνάντηση του πολιτισμού της Ανατολής και του πολιτισμού της Δύσης οδήγησε στην παραγωγή συνθέσεων στις οποίες συνυπάρχουν στοιχεία και από την ανατολική και από τη δυτική μουσική παράδοση.

Σωζόμενο παράδειγμα αυτής της ώσμωσης ανατολικών και δυτικών στοιχείων στη μουσική παραγωγή αποτελεί ο μουσικός κώδικας της Κύπρου (μουσικό χειρόγραφο με αριθμό J.II.9 της Εθνικής Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης του Τορίνο). Όπως καταγράφει η δρ Άγγελ Νικολάου Κονναρή στην εισήγησή της με τίτλο «Έναν πτωχόν νησίν και ορφανόν ρηγάτον...» θεμελιωμένον απάνω εις

μίαν πέτραν μέσα εις την θάλασσαν, και τριγυρισμένον από τους απίστους Τούρκους και Σαρακηνούς»: Η μεσαιωνική Κύπρος (τέλος 4ου-τέλος 16ου αι.), «[...] το μουσικό χειρόγραφο με αριθμό ταξινόμησης J.II.9 [...] αποτελεί μοναδικό δείγμα δυτικής πολυφωνικής μουσικής που συνετέθη ειδικά για την αυλή των Λουζινιάν και ενσωματώνει πολλά από τα ιδεολογικά και πολιτισμικά χαρακτηριστικά της κυπριακής κοινωνίας της εποχής. [...] Η συμπερίληψη σε μία συλλογή πολυφωνικών έργων ακολουθιών για τη λατινική εκκλησία του Αγίου Ιλαρίωνα και της Αγίας Άννας, που είναι γραμμένες σε μονοφωνική ψαλμωδία και προέρχονται από την ορθόδοξη λατρεία, δείχνει την αμφίδρομη γοητεία που ασκούσαν στους Έλληνες και τους Φράγκους του νησιού η μονοφωνία της βυζαντινής και η πολυφωνία της λατινικής ψαλτικής».

1

2

3

4

Φωτογραφίες σελίδων του χειρογράφου του μουσικού κώδικα της Κύπρου.

Ο μουσικός κώδικας της Κύπρου πιστεύεται ότι γράφτηκε μεταξύ των ετών 1413-1434 και αποτελεί πολύτιμη πηγή πληροφοριών για την πολυφωνική μουσική της μεσαιωνικής Ευρώπης. Αποτελείται από 159 δέσμες φύλλων με έγχρωμες μινιατούρες και απαρτίζεται από πέντε διακριτά μέρη, εκ των οποίων μερικά έχουν χαρακτήρα καθαρά θρησκευτικό, ενώ άλλα περιλαμβάνουν κοσμικές συνθέσεις, όπως μπαλάντες βιρελάι και ροντό. Η πατρότητα των έργων και η εικονογράφηση του χειρογράφου παραμένουν άγνωστα. Εικάζεται ότι αυτός που συγκέντρωσε και επιμελήθηκε τα διάφορα μέρη ήταν μουσικός στην αυλή των Λουζινιάν με καταγωγή από τη βόρεια Γαλλία και ίσως να πρόκειται για τον Jean Hanelle, ο οποίος το 1436 αναφέρεται ως υπεύθυνος για τη μουσική του κυπριακού βασιλείου.

Κειμενικά στοιχεία υποδεικνύουν ότι το έργο παραγγέλθηκε από τον βασιλιά Ιανό (1375-1432). Το 1432 είχε συμφωνηθεί ο γάμος της Άννας Λουζινιάν, κόρης του βασιλιά Ιανού, με τον Λουδοβίκο, γιο του δούκα της Σαβοΐας. Η νύφη απέπλευσε με πολυάριθμη συνοδεία για τη Βενετία και κατέληξε στην πρωτεύουσα της Σαβοΐας Chambéry, όπου τελέστηκαν με μεγαλοπρέπεια οι γάμοι. Μέρος της πλούσιας και πολυσυζητημένης προίκας της Άννας αποτέλεσε και ο μουσικός κώδικας, το πολυτελές αυτό μουσικό χειρόγραφο, το οποίο έκτοτε βρίσκεται στην Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη του Τορίνο. Ο μουσικός κώδικας είχε φιλοξενηθεί πρόσφατα στο Λεβέντιο Δημοτικό Μουσείο Λευκωσίας.

Οι ασσίζες του βασιλείου της Ιερουσαλήμ και της Κύπρου

Οι ασσίζες του βασιλείου της Ιερουσαλήμ και της Κύπρου ήταν νομικά κείμενα που συντάχθηκαν κατόπιν οδηγιών των Φράγκων ηγεμόνων των δύο βασιλείων. Τα νομοθετικά αυτά κείμενα καθόριζαν τις σχέσεις τόσο μεταξύ του ηγεμόνα και των μελών της άρχουσας τάξης (οι λεγόμενες ασσίζες της Υψηλής Αυλής) όσο και τις σχέσεις μεταξύ των αστών (οι επονομαζόμενες ασσίζες της Χαμηλής Αυλής ή ασσίζες της Βουργεσίας, κατά παράφραση της γαλλικής λέξης «bourgeois» που σημαίνει αστός).

Πραγματοποιώντας μια προσέγγιση της δικαιοσύνης με βάση την κοινωνική τάξη, οι ασσίζες δεν επεισέρχονταν σε θέματα εκκλησιαστικού δικαίου, εκκλησιαστικής πειθαρχίας, γάμου ή υποθέσεων ιδιωτικού δικαίου που αφορούσαν αποκλειστικά τον ελληνικό πληθυσμό της Κύπρου.

Σύμφωνα με τον Άντρο Παυλίδη (Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια, τόμ. 3) και οι δύο αυτοί κώδικες γράφτηκαν την πρώτη φορά στα γαλλικά κατά τον 12^ο αι. στα Ιεροσόλυμα κατ' εντολή του βασιλιά Γοδεφρίγου Βουιλλώνος. Τη σύνταξή τους ανέλαβαν τα μέλη επιτροπής, εκπρόσωποι του κλήρου και του στρατού. Προς εφαρμογή των διατάξεων των νόμων αυτών ιδρύθηκαν αντίστοιχα δικαστήρια. Ένα υπό την προεδρία του εκάστοτε βασιλέα, το οποίο δίκαιε τις διαφορές ανάμεσα στους ευγενείς και τους διάφορους τιτλούχους με βάση τον πρώτο κώδικα, και ένα δικαστήριο με πρόεδρο τον βασιλικό επίτροπο, το οποίο δίκαιε τις διαφορές μεταξύ των αστών, εφαρμόζοντας τον δεύτερο κώδικα.

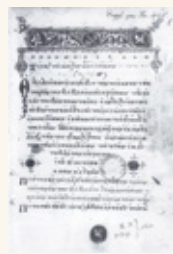
Ο Άντρος Παυλίδης επίσης αναφέρει ότι ο όρος προέρχεται από τη γαλλική λέξη «assissiae» που σημαίνει συνεδριάσεις, συγκεκριμένα συνεδριάσεις δικαστηρίου και συνεπακόλουθα έφτασε να σημαίνει το ίδιο το δικαστήριο. Ο ίδιος επισημαίνει ότι η πρόθεση των συντακτών ήταν να μεταφέρουν κωδικοποιημένο το ισχύον δίκαιο της εποχής, ώστε να βοηθήσουν αυτούς που ασχολούνταν με την απονομή δικαιοσύνης. Κατά συνέπεια στις ασσίζες δεν περιλαμβάνεται ούτε τεχνική διάρθρωση ούτε σταθερή ορολογία, αλλά αντίθετα δίνονται γενικές κατευθύνσεις, παραδείγματα και χρησιμοποιείται περιπτώσιολογία.

Μετά την κατάληψη της Ιερουσαλήμ από τον Σαλαντίν τα κείμενα των ασσιζών καταστράφηκαν. Κατά τον 13^ο αι. διάσημοι νομικοί της εποχής, κυρίως ο Φίλιππος της Ναβάρρας και ο Ιωάννης Ιβελίνος, επανασυνέταξαν τον πρώτο κώδικα στα γαλλικά, ενώ ο δεύτερος, ο οποίος φαίνεται ότι γράφτηκε νωρίτερα από τον πρώτο σε αυτή τη δεύτερη έκδοση, συντάχθηκε από άγνωστο συγγραφέα.

Οι ασσίζες ίσχυαν τόσο στο βασίλειο της Ιερουσαλήμ όσο και στο βασίλειο της Κύπρου. Ιδιαίτερης σημασίας είναι το ότι οι ασσίζες της Χαμηλής Αυλής μεταφράστηκαν στη δημόδη κυπριακή, το πιθανότερο στις αρχές του 13^{ου} αι., κατά τη βασιλεία του Ούγου Α' (1205–1218).

Είναι οι μόνες που μεταφράστηκαν, καθότι αφορούσαν και μέρος του ελληνόφωνου πληθυσμού της Κύπρου σε αντίθεση με τις ασσίζες της Υψηλής Αυλής που αφορούσαν μόνο τη γαλλόφωνη άρχουσα τάξη. Το κείμενο των ασσιζών στην κυπριακή διάλεκτο, πέρα από την αξία του ως ιστορικού και νομικού κειμένου, αποτελεί εξαιρετικό δείγμα της διαλέκτου της εποχής τόσο από γλωσσολογικής άποψης όσο και για κατανόηση της ιστορικής της εξέλιξης.

Η φιλοσοφία του δικαίου των ασσιζών βασιζόταν στα φεουδαρχικά έθιμα της Γαλλίας, όμως, όπως επισημαίνει ο Νικόλας Κουρέας στο βιβλίο του «The Assizes of the Lusignan Kingdom of Cyprus», οι ασσίζες της Χαμηλής Αυλής, καθότι συντάχθηκαν στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, είχαν σε μεγάλο βαθμό επηρεαστεί από το βυζαντινορωμαϊκό δίκαιο και τις παραδόσεις που ίσχυαν στην περιοχή όπου εφαρμόζονταν, κυρίως όσον αφορά το οικογενειακό, το περιουσιακό και το κληρονομικό δίκαιο. Όπως επίσης μας πληροφορεί ο Άντρος Παυλίδης, οι διατάξεις των ασσιζών της Χαμηλής Αυλής δεν ακολουθούν κάποια ξεκάθαρη, συστηματική κωδικοποίηση. Παρατίθενται ανάμικτα και αφορούν την οργάνωση και απονομή της δικαιοσύνης, το αστικό δίκαιο και τις συμβάσεις πώλησης, τα δάνεια, τις εγγυήσεις και μερικές διατάξεις ναυτικού δικαίου. Αναφέρονται επίσης διατάξεις που αφορούν τη μίσθωση πραγμάτων, εργασίας ή έργου, διαθήκης, κληρονομιάς και θέματα εταιρειών. Υπάρχουν επίσης διατάξεις που αφορούν τα μέσα απόδειξης, όπως όρκους, μάρτυρες και αποδεικτικά μέσα. Ακολουθούν θέματα οικογενειακού δικαίου, γάμου, δωρεών μεταξύ συζύγων, διαζύγια κ.ά. Υπάρχουν επίσης διατάξεις που αφορούν το κληρονομικό δίκαιο, τη διαδοχή, τα κληροδοτήματα, το εμπράγματο, το ενοχικό, το οικογενειακό, το κληρονομικό και το ποινικό δίκαιο, την απελευθέρωση δούλων, τη σύγκρουση ανάμεσα στο δίκαιο που ισχύει για διαδίκους διαφορετικής φυλής ή θρησκείας, φορολογικές διατάξεις και άλλες περιπτώσεις που τυχόν να τεθούν ενώπιον του δικαστηρίου.

Χειρόγραφα από τις ασσίζες του βασιλείου της Κύπρου και της Ιερουσαλήμ από την Εθνική Βιβλιοθήκη της Γαλλίας.

Εξώφυλλο του βιβλίου του Νικόλα Κουρέα, "The Assizes of the Lusignan Kingdom of Cyprus", Nicosia 2002, Cyprus Research Centre, Texts and Studies in the History of Cyprus XLII.

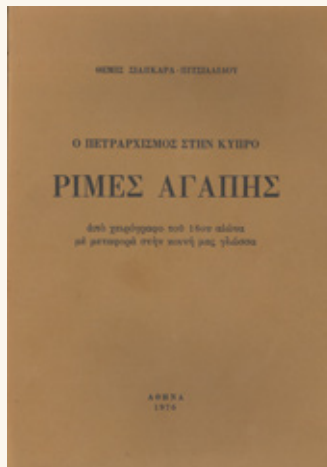
Επιδράσεις στη λογοτεχνία

Ρίμες Αγάπης

Ανώνυμη κυπριακή συλλογή λυρικής ποίησης του 16ου αι., αποτελούμενη από 156 ποιήματα σε κυπριακή διάλεκτο της εποχής, από τα οποία τα 23 είναι μεταφράσεις ποιημάτων του Πετράρχη και άλλων οκτώ επιφανών Ιταλών ποιητών. Σε όλα τα ποιήματα είναι διάχυτη, τόσο σε μορφολογικό όσο και σε θεματικό και υφολογικό επίπεδο, η επίδραση της ιταλικής αναγεννησιακής ποίησης και ειδικότερα του πανευρωπαϊκού ρεύματος του πετράρχισμού. Εντυπωσιάζει το πλήθος των στροφικών και μετρικών σχημάτων που εισάγονται για πρώτη φορά στη νεοελληνική ποίηση. Η πλειονότητα των ποιημάτων έχει ερωτική θεματολογία, ωστόσο θίγονται και άλλα θέματα που επεκτείνουν και εμπλουτίζουν

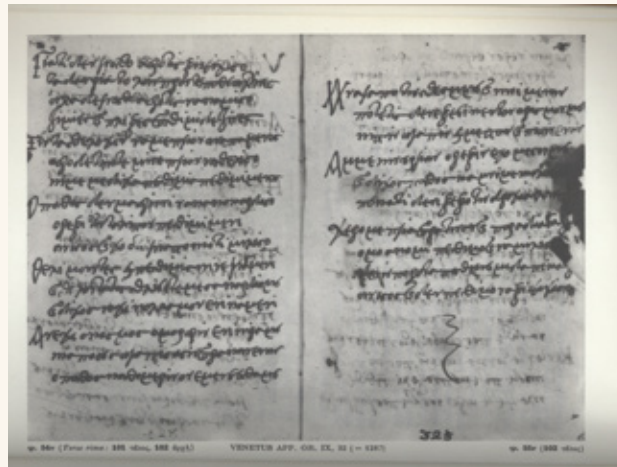
τον θεμελιακά ερωτικό χαρακτήρα αυτού του τόσο σημαντικού επιτεύγματος της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Χειρόγραφο αντίγραφο της συλλογής, που χρονολογικά θεωρείται ότι δεν απέχει κατά πολύ από το πρότυπο, ευρίσκεται στη Μαρκιανή Βιβλιοθήκη της Βενετίας.

Το όνομα του ποιητή παραμένει άγνωστο και έτσι δεν μπορούμε να γνωρίζουμε με βεβαιότητα αν η καταγωγή του ήταν ξενική ή αν ο ποιητής ανήκε σε οικογένεια βγαλμένη από τον λαό της Κύπρου. Ωστόσο, σύμφωνα με διάφορες πηγές, είναι βέβαιο ότι γεννήθηκε στην Κύπρο, που αγαπούσε όπως αγαπά κάποιος τον τόπο του, γνώριζε τέλεια την ιταλική γλώσσα και ήταν μορφωμένος.

Το εξώφυλλο της έκδοσης της Θέμιδος Σιαλκαρά-Πιτσιλλίδου «Ο πετράρχισμός στην Κύπρο, Ρίμες Αγάπης», Αθήνα 1976.

1

Φ.69v (Barzellete: 117 τέλος, 118 αρχή). VENETUS APP. GR. IX, 32 (+1287). Φ. 70r (118 συνέχεια).

2

Διατί ποτέ μου δεν είδα 'ξ αυτής σου
θάρος να λείψουν τα λαμπρά 'που μένα,
τα ποια μου δώκεν το γλυκύν το δείσ σου
και δεν παύγουν ποτέ καιρόν κανέναν,
διατί δεν με ψηφά στην δούλεψή σου,
μισεύγω από την Κύπρον εις τα ξένα
αμμ' έξευρε όπου πάγω, αγγέλισά μου,
πάντα μ' εσέν θέλ' είσταιν η καρδιά μου.

Ρίμες Αγάπης, Ποίημα 59.

Επιδράσεις στη λογοτεχνία

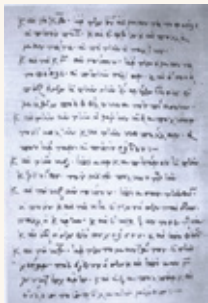
Γεώργιος Βουστρώνιος, «Διήγησις κρόνικας Κύπρου»

Ο Γεώργιος Βουστρώνιος ή Τζωρτζής ο Πουστρούς ή Μπουστρούς, όπως αυτοαποκαλείται, ήταν γόνος γαλλικής οικογένειας που βρέθηκε στην Κύπρο κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας και σταδιακά εξελληνίστηκε. Έζησε ανάμεσα στο 1430 και το 1495 κυρίως στη Λευκωσία και θεωρείται μετά τον Λεόντιο Μαχαιρά ο δεύτερος σημαντικός Κύπριος μεσαιωνικός χρονογράφος. Το έργο του «Διήγησις κρόνικας Κύπρου» είναι ένα κυπριακό αναγεννησιακό χρονικό και αποτελεί συνέχεια εκείνου του Λεόντιου Μαχαιρά, παρέχοντας πολύτιμες ιστορικές πληροφορίες για τα γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην Κύπρο το δεύτερο μισό του 15ου αι., καθώς

και γλαφυρές και λεπτομερείς αναφορές σε σκάνδαλα, μηχανορραφίες, αλλά και εγκλήματα που συντελέστηκαν στην αυλή των τελευταίων Φράγκων βασιλέων της Κύπρου. Το έργο σώζεται σε τρία χειρόγραφα και είναι γραμμένο στο κυπριακό γλωσσικό ιδίωμα της εποχής του συγγραφέα, εμπλουτισμένο με πολλές ξένες λέξεις που μεταποίησε σε ελληνικούς τύπους. Η γλώσσα του διακρίνεται για τη ζωντάνια και την απλότητά της, στοιχεία που παραπέμπουν στον προφορικό λόγο. Έτσι, εκτός από σημαντική ιστορική πηγή, το σύγγραμμά είναι και ανεκτίμητο γλωσσολογικό μνημείο της Κύπρου.

[1] Γεώργιος Βουστρώνιος, «Χρονικόν Κύπρου», Αθήνα 2005, σ. 32-37, ιδ. σ. 35: «...Καί είχαν σουσπέττον τόν Τζορτζήν τον Πουστρού, διότι ήτο δουλευτής του Αποστόλε· και έρισην η ρήγαινα και έγγραφάν τόν έναν χαρτίν, λαλώντα, ως εκείνος οπού είναι ψουμάτος, μόναυτα νά βρεθή ομπρός τής κυράς τής ρήγαινας, αλλοίως θέλ' είσινε παράβουλος...»

[2] Γεώργιος Βουστρώνιος, ό.π., σ. 53: «Καί έχοντα και ο ρήγας επήγε νά φέρη τούς Σαρακηνούς, είπεν τού φρέ Γιλιάμ, νά μηνύση τού Τζορτζή τού Πουστρού είς τήν Αλικήν, διότι ήτον τζιβητάνος, νά φέρη τούς παροίκους και φραγκομάτους είς τήν χώραν».

1

2

Σελίδες χειρογράφου του χρονικού του Γεωργίου Βουστρώνιου (αντίγραφο Βρετανικού Μουσείου).

3

Το εξώφυλλο της έκδοσης του έργου του Γεωργίου Βουστρώνιου που έγινε από τον Γιώργο Κεχαγιόγλου (έκδοση Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, Λευκωσία 1997).

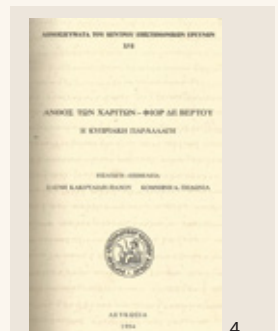
«Φιορ δε Βερτού» (η κυπριακή παραλλαγή του έργου «Άνθος των Χαρίτων»)

Το έργο αποτελεί την κυπριακή παραλλαγή του περιώνυμου ιταλικού έργου «Fior di Virtù» των αρχών του 14ου αι., συγγραφέας του οποίου πιθανολογείται ότι ήταν ο Ιταλός μοναχός Tomasso Gozzadini από την Μπολόνια. Πρόκειται για ένα ανθολόγιο με ρήσεις σοφών αρχαίων Ελλήνων και Λατίνων ή πατέρων της Εκκλησίας σχετικά με τη διδασκαλία για τις αρετές και τις κακίες. Αποτελεί ένα από τα πιο πολυδιαβασμένα βιβλία του ευρωπαϊκού Μεσαίωνα, καθώς μεταφράστηκε σε όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες, αφού εθεωρείτο τερπνό και ψυχωφελές

ανάγνωσμα. Στα ελληνικά υπήρξαν τρεις ανεξάρτητες μεταφραστικές επεξεργασίες: μία στη δημώδη κοινή ελληνική, μία στη λόγια και μία στην κυπριακή.

Η κυπριακή παραλλαγή σώθηκε σε δύο χειρόγραφα, που ακολουθούν διαφορετική ιταλική παράδοση από αυτή που ακολουθεί η παραλλαγή στη δημώδη κοινή ελληνική. Συγκεκριμένα, το πρότυπο και των δύο χειρογράφων φαίνεται ότι ήταν η έκδοση της Βενετίας του 1474, γραμμένη στο ενετικό ιδίωμα. Αυτή η έκδοση, ή κάποια σύγχρονή της, μπορεί να βρέθηκε στην Κύπρο ακόμα και πριν από την επίσημη

εγκατάσταση των Ενετών (1489), ίσως στα χέρια κάποιου κληρικού ή αυλικού, και αποτέλεσε το άμεσο πρότυπο για τον κοινό πρόγονο των δύο χειρογράφων. Για το ένα από τα δύο χειρόγραφα φαίνεται πως ο αντιγραφέας ήταν ο ιερέας Λουκάς Ντορίγιας, που πρέπει να ήταν Κύπριος. Το κείμενο είναι γραμμένο στο ομιλούμενο κυπριακό ιδίωμα της εποχής. Παρ' όλο που ο Κύπριος μεταφραστής χρησιμοποιεί πλούσιο γλωσσικό υλικό από τη γαλλική και κυρίως την ιταλική και παρά την προσκόλληση στο ξενόγλωσσο λεξιλόγιο του πρωτοτύπου, χρησιμοποιεί και συνώνυμες ελληνικές λέξεις.

4

Το εξώφυλλο της έκδοσης της κυπριακής παραλλαγής του έργου από τις Ελένη Κακουλίδη-Πάνου και Κομνηνή Δ. Πηδώνια (έκδοση Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, Λευκωσία 1994).

Επίδραση των Λατίνων στο κυπριακό γλωσσικό ιδίωμα

Όπως είναι φυσικό, η μακράιωνη παρουσία των Λατίνων στο νησί άφησε το αποτύπωμά της και στο κυπριακό γλωσσικό ιδίωμα, εμπλουτίζοντας την κυπριακή με εκατοντάδες λέξεις που έλκουν

την καταγωγή τους από τις περιόδους της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας. Ενδεικτικά παρατίθενται λίγες μόνο από αυτές:

A

Αβάντζον: κέρδος, όφελος
(ιταλικά: avanzo)

Αβέρτα: ελεύθερα, ασταμάτητα
(ενετικά: avertò)

Αμπάλατος: κουφιοκέφαλος
(γαλλικά: emballer)

Αμπούλα: φιάλη (ιταλικά: ampolla)

Αμπούστα: θήκη με καπάκι
(ιταλικά: busta)

Αξαμώννω: αναμετρών
(λατινικά: examinare)

B

Βαζάνιν: μελιτζάνα
(ισπανικά: berenjena)

Βέρικον: γνήσιο (ιταλικά: vero)

Βέρκα: ραβδί (ιταλικά: verga)

Βλαντζίν: συκώτι (γαλλικά: flanc)

Βολίτζιν: δοκάρι (γαλλικά: volige)

Βούκκα: μάγουλο (λατινικά: bucca)

Βρουλλίν: πλεξούδα (γαλλικά: vriller)

Γ

Γραδέλλα: σχάρα (ιταλικά: gratella)

Γρίλλια: περσίδα (γαλλικά: grille)

Γρόσιν: νόμισμα (ιταλικά: grosso)

Γρούτα: χυλός (λατινικά: grutellum,
γαλλικά: gruel, grua)

E

Εϊβα: στην υγεία (ιταλικά: evviva)

Z

Ζαλατίνα: πηκτή (γαλλικά: gelatine)

Ζάμπα: κνήμη (γαλλικά: jambe,
ιταλικά: gamba)

K

Καδένα: αλυσίδα (ενετικά: cadena)

Καλάρω: καλοπιάνω (ιταλικά: calare)

Καλικιώννω: πεταλώνω
(λατινικά: caliga)

Καντζέλλιν: κάγκελο
(λατινικά: cancellum, ιταλικά: cancello)

Καράολος: σαλιγκάρι (ενετικά: caragol,
ιταλικά: caracollo, ισπανικά: caracol)

Κουέλλα: προβατίνα (λατινικά: codella)

Κούννα: ξηρός καρπός (λατινικά:
cuppus, ιταλικά: conno)

Κρεπάρω: σκάω (ιταλικά: crepare)

Λ

Λάντα: λιμνίσκος νερού (ιταλικά: landa)

Λαπόρτον: κλήση τροχαίας
(ιταλικά: rapporto)

Λασμαρίν: δεντρολίβανο
(ιταλικά: rosmarino)

Λόττα: γουρούνι (λατινικά: lutum,
αραγωνικά: latón)

Λοτταρία: λαχείο (ιταλικά: lotteria)

M

Μανιβέλλα: στρόφαλος
(γαλλικά: manivelle)

Μάππα: μπάλα (λατινικά: mappa)

Μασέλλα: σαγόνι (ιταλικά: mascella)

Μάτσα: δεσμίδα (ενετικά: mazzo)

Ματσικόρυδον: νάρκισσος ο
κυπελλοφόρος (ιταλικά: mazza corruda)

Μέσσιος: μιγάς (γαλλικά: métis)

Μυλλός: νωτισμένος (γαλλικά: mouillé)

N

Νέττος: καθαρός (ιταλικά: netto)

Νούννος: ανάδοχος (λατινικά: nonnus)

Ξ

Ξόμπλια: πλουμίδα

(λατινικά: exemplum)

O

Οκέλλα: μεγάλο σπίτι (λατινικά: cellacum)

P

Παπίλλaros: το πρώιμο μεγάλο σύκο (ιταλικά: papilla)

Παπίρα: πάπια (ιταλικά: papera)

Πίκκα: κάκιωμα, πείσμα (ιταλικά: picca)

Πότσα: μπουκάλι (ενετικά: bozza, ιταλικά: boccia)

Πούγγα: τσέπη (λατινικά: runga)

Πούζα: η κήλη (ιταλικά: buzzo)

Πούλλα: χαϊδευτικά για νεαρές κοπέλες ή μικρά κορίτσια,
μικρή κότα, νεαρός βλαστός, πουλάρι (λατινικά: pullus)

Πουλουστρίνα: πρωτοχρονιάτικος μπουναμάς
(ιταλικά: bella-strenna)

Ππουνιά: γροθιά (ενετικά: bugna)

Πρότσα: πιρούνι (λατινικά: procella, γαλλικά: broche)

P

Ρέμπελος: αλήτης (ενετικά: rebelo)

Ρέντα: λαχανόκηπος, τύχη στα χαρτιά (ιταλικά: rendita,
γαλλικά: rende)

Ρέουλα: τάξη, σειρά (ιταλικά: regola)

Ρομανίσιν: ασφάλιστρο θύρας (λατινικά: romanense)

Σ

Σσιεπέττος: όπλο κυνηγετικό (ενετικά: schiopetto)

Σίκλα: κουβάς (λατινικά: situla)

Σκάμνος: στασίδι (λατινικά: scamnum)

Σκάπουλλος: εργένης (ιταλικά: scarolo)

Σκαρπάρης: παπουτσής (ενετικά: sgarbar)

T

Τρατάρω: κερνώ (ιταλικά: trattare)

Τσάππα: σκαπάνι, δοκάρι (ενετικά: zara, ιταλικά: zarpa)

Ττάππος: πώμα μπουκάλας (ιταλικά: tappo)

Ττόκκα: χειραψία (ιταλικά: tocco)

Φ

Φαλλαρισμένος: σαστισμένος, μπερδεμένος (ιταλικά: fallare)

Φκιόρον: λουλούδι (ιταλικά: fiore)

Φλαούνα: κυπριακό πασχαλινό έδεσμα (γαλλικά: flaon)

Φουντάνα: βρύση (ιταλικά: fontana)

Τοπωνύμια που συνδέονται με τα χρόνια της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας

Η μελέτη των τοπωνυμίων ενός τόπου αποτυπώνει την ιστορία του, αφού οι μεταβολές στην ονομασία των πόλεων και των χωριών του, των βουνών, των ποταμών και άλλων τοποθεσιών δεν οφείλονται μόνο σε γλωσσικούς κανόνες, αλλά και στις εκάστοτε ιστορικές περιστάσεις. Οι εθνικές επαφές ενός λαού, καθώς και η κατάκτησή του από άλλο λαό επιφέρουν μεταβολές στα γεωγραφικά ονόματα της επικράτειάς του.

Αρκετά τοπωνύμια της Κύπρου παραπέμπουν στις περιόδους της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας. Σε αυτό το διάστημα ιπποτικά τάγματα, Φράγκοι και Ενετοί άρχοντες έδωσαν τα ονόματά τους στις γαίες που είχαν υπό την κατοχή τους. Κάποια τοπωνύμια σχηματίστηκαν από φράγκικες ή ενετικές λέξεις και άλλα συνέδεσαν το όνομά τους με τη θρυλική Ρήγαινα της Κύπρου. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί και η αλλοίωση κάποιων ελληνικών τοπωνυμίων λόγω παράφρασής τους κατά τη χρήση τους από τους Φράγκους.

Το Σπιτάλι στη Λεμεσό φαίνεται να πήρε το όνομά του από το τάγμα των Hospitaliers, των Ιωαννιτών ιπποτών, οι οποίοι ονομάζονταν και Σπιταλιώτες, και το χωριό Τέμπλος από το τάγμα των Templiers, των Ναϊτών ιπποτών. Το Κάρμι πιθανόν να πήρε το όνομά του από το μοναχικό τάγμα των Carmes, των Καρμηλιτών μοναχών, και το Φρένναρος από τους Freres Mineures, τους Φραγκισκανούς μοναχούς που κατείχαν το μοναστήρι της Παναγίας της Χορτακιώτισσας και ονομάζονταν Φρεμενούριοι. Μια άλλη εκδοχή για την προέλευση του ονόματος του Φρεννάρου στηρίζεται στην ετυμολογία της γαλλικής λέξης «frenaria» από τις λέξεις «frere» (μοναχός) και «aria» (περιοχή), η οποία δηλώνει την περιοχή στην οποία κατοικούσαν μοναχοί.

Σπάνιος χάρτης της Κύπρου, ο οποίος εκδόθηκε στη Ρώμη το 1560. Σε αυτόν χρησιμοποιούνται ζωγραφικά σύμβολα και τοπωνύμια. Η Λευκωσία απεικονίζεται εντός των τετράγωνων πύργων των οχυρωματικών έργων των Φράγκων, τα οποία κατεδάφισαν οι Ενετοί το 1567.

1

Εικόνα της Παναγίας του 1820 από την εκκλησία του Αγίου Κασσιανού στη Λευκωσία. Κάτω αριστερά απεικονίζονται Καρμηλίτες μοναχοί.

2

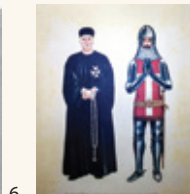
Ερείπια της εκκλησίας του μοναστηριού του Αγίου Φραγκίσκου των Φραγκισκανών μοναχών στην Αμμόχωστο.

3

Φωτογραφίες του ναού της Παναγίας της Χορτακιώτισσας από το μη σωζόμενο ομώνυμο μοναστήρι στην περιοχή Φρεννάρου- Σωτήρας. Η πρώτη φωτογραφία είναι του 1945 και η δεύτερη απεικονίζει τον ναό σήμερα, μετά τα έργα συντήρησής του και ανάπλασης του χώρου.

5

6

7

Ιππότες και κληρικός του τάγματος των Ιωαννιτών ιπποτών. Στα ενδύματά τους διακρίνεται ο σταυρός του τάγματος, λευκός με οκτώ μύτες.

8

Το οικόσημο του τάγματος των Καρμηλιτών μοναχών.

9

10

Απεικόνιση Ναϊτών ιπποτών σε ξυλόγλυπτο και η σφραγίδα του τάγματος. Σύμβολο του τάγματος ο κόκκινος σταυρός.

Τοπωνύμια που συνδέονται με τα χρόνια της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας

Το χωριό Αγγολέμι πήρε το όνομά του είτε από κάποιον ευγενή από το Angouleme της Γαλλίας είτε από τον Λατίνο Πατριάρχη Αντιοχείας Pierre d' Angouleme, ο οποίος κατείχε το χωριό Λαγουδερά ως κτήμα του θρόνου του και πιθανόν να ίδρυσε έπαυλη ή σκήτη στην περιοχή όπου σήμερα βρίσκεται το Αγγολέμι.

Η Αγλαντζιά, η οποία είχε κατοικηθεί προς το τέλος της Φραγκοκρατίας, φαίνεται να πήρε το όνομά της από το επίθετο της φραγκικής οικογένειας Glange, στην οποία ανήκε ολόκληρη η περιοχή.

Ο Αναβαργός εικάζεται ότι πήρε το όνομά του είτε από τον Philippe de Navara είτε από την οικογένεια de Novare. Κάποιοι μελετητές εικάζουν πως ο Λαζανιάς πήρε το όνομά του από τη βασιλική οικογένεια των Λουζιγιάν, είτε επειδή το χωριό αποτελούσε φέουδο της εν λόγω οικογένειας, αν και κάτι τέτοιο δε μαρτυρείται στον κατάλογο με τα φραγκικά φέουδα, είτε επειδή η βασιλική οικογένεια διατηρούσε εξοχικό κτήμα εκεί.

Ο Λατούρος, περιοχή στον Μαζωτό, φαίνεται να πήρε το όνομά του από κτήμα που διατηρούσε ο οίκος de la Tour. Ο Βουστρώνιος μνημονεύει τον σιρ Νικόλ Τελατούρ.

Το Σιγχαρί στην Κερύνεια πιθανόν να πήρε το όνομά του από κάποιον σιρ Χάρρη, όπως η τοποθεσία «Σιρ Φούκου» στην Κλήρου από τον sire Fouque Guomen. Ομοίως και το χωριό Τερσεφάνου εικάζεται πως πήρε το όνομά του από κάποιον σιρ Στέφανο. Η ονομασία του χωριού Τάλα θεωρείται ότι προήλθε από την οικογένεια των d' Anila, του χωριού Τενούρι από την οικογένεια de Nores και του χωριού Φικάρδου από τον Messer Tomaso Phicardo.

Η τοποθεσία «Τέντας» στο Όμοδος σώζει το όνομα της οικογένειας των Tenda, από την οποία κατάγεται ο Nicolas de Tenda, ο οποίος χειροτονήθηκε Λατίνος επίσκοπος Αμμοχώστου το 1427.

1

Το οικόσημο της οικογένειας των Λουζιγιάν στο κατεχόμενο κάστρο της Κερύνειας.

2

Το οικόσημο της οικογένειας των Λουζιγιάν στο παλάτι των Λουζιγιάν στην κατεχόμενη Λευκωσία.

3

Το χωριό Λαζανιάς.

4

Το οικόσημο της φραγκικής οικογένειας de Nores στο μεσαιωνικό κάστρο της Λάρνακας.

«Κ' εκείνες τες ημέρες ευρίσκετον ένας παίδιος, ονόματι Καλόγηρος. Ο ποιος ήτον παροίκος από την Τριμθουσία, τον ποίον ελευθέρωσεν ο σιρ Νικόλ Τελατούρ.»

Γεώργιος Βουστρώνιος, Διήγησις Κρονίκας Κύπρου.

5

Αποψη του μεσαιωνικού χωριού Φικάρδου.

Τοπωνύμια που συνδέονται με τα χρόνια της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας

Χάρτης του Ενετού χαρτογράφου Giovanni Francesco Camocio, ο οποίος τυπώθηκε το 1566. Παρέχει τις πιο ενημερωμένες χαρτογραφικές πληροφορίες για την Κύπρο μέχρι το τέλος της Ενετοκρατίας.

1

Λέξεις γαλλικής ή ιταλικής προέλευσης, τις οποίες άκουε ο λαός να αποδίδονται στα κτήματα από τους Φράγκους ή Ενετούς ιδιοκτήτες τους, καθόρισαν την ονομασία ορισμένων τοπωνυμίων.

Η ονομασία του χωριού Αγκαστίνα πιθανόν να προέρχεται από τη γαλλική λέξη «guastine», που δηλώνει την άγονη γη. Όπως σημειώνει ο Σίμος Μενάρδος, όντως τέτοιο είναι το έδαφος του χωριού Αγκαστίνα, το οποίο κείται ανάμεσα στις εύφορες γαίες της Μεσαορίας. Το α- προτάσσεται στο «γκαστίνα» για λόγους ευφωνίας, αφού οι Κύπριοι δεν μπορούν να προφέρουν εύκολα στην αρχή της λέξης τα b, d, g.

Η Αχέλεια στην Πάφο πήρε την ονομασία της από τη γαλλική λέξη «eschelle», που δηλώνει το λιμάνι ή την αποβάθρα. Πιθανόν στα χρόνια της Φραγκοκρατίας να υπήρχε στην περιοχή ένα μικρό αγκυροβόλιο.

Η Κοντέα, όπως εικάζει ο Σίμος Μενάρδος, δηλώνει τον χώρο διαμονής ενός vicomte, που στη γαλλική δηλώνει τον υποκόμη, όπως μαρτυρούν τα ερειπωμένα κτίρια και τα μεγάλης ηλικίας δέντρα στην περιοχή.

2

Το αββαείο του Μπέλαπαϊς στην κατεχόμενη επαρχία Κερύνειας. Το μοναστήρι χτίστηκε μεταξύ 1198 και 1205 από τους ιππότες του τάγματος του Αυγουστίνου, που ήρθαν από την Ιερουσαλήμ μετά την κατάληψή της από τους Άραβες, και ήταν αφιερωμένο στον Άγιο Αυγουστίνο.

3

Η οικία του Φράγκου διοικητή.

4

Το ενετικό παλάτι στην Αμμόχωστο.

Τοπωνύμια που συνδέονται με τα χρόνια της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας

Η ονομασία ενός γεωγραφικού χώρου μπορεί να αποτελέσει πηγή άντλησης πληροφοριών κοινωνικού και οικονομικού ενδιαφέροντος. Στη Λεμεσό και στην Πάφο συναντούμε σήμερα τοπωνύμια που φέρουν την ονομασία «Ζαχαρόμυλο». Από τον 11^ο αι. άρχισε να ακμάζει στην Κύπρο η καλλιέργεια του ζαχαροκάλαμου. Η επεξεργασία του γινόταν σε ζαχαρόμυλους, κατάλοιπα των οποίων εντοπίζονται σήμερα στη Λεμεσό και στην Πάφο. Η ζάχαρη αποτέλεσε ένα από τα βασικότερα εξαγωγικά προϊόντα της Κύπρου και χάρη σ' αυτή το νησί γνώρισε μεγάλη ευμάρεια και πλούτο.

1

2

3

Το κάστρο του Κολοσσίου κτίστηκε το 1454 από τον μεγάλο διοικητή του τάγματος των Ιωαννιτών Λουί Ντε Μανιάκ στα ερείπια παλαιότερου κάστρου, το οποίο είχε κτιστεί το 1210. Στην ανατολική πλευρά του κάστρου, σε μαρμαρίνη πλάκα σε σχήμα σταυρού, απεικονίζεται ένα εντυπωσιακό οικόσημο. Ξεκινώντας από την κορυφή, βλέπουμε ένα στέμμα και κάτω από αυτό τον θυρεό των Λουζινιάν της Κύπρου (έμβλημα σε σχήμα ασπίδας), χωρισμένο σε τέσσερα διαμερίσματα. Κάτω από τον θυρεό των Λουζινιάν απεικονίζεται το οικόσημο του κτήτορα του κάστρου Λουί Ντε Μανιάκ (τρίφυλλο έμβλημα), καθώς και τα οικόσημα των δύο μεγάλων μαγίστρων του τάγματος των Ιωαννιτών του 1454. Στα ανατολικά του κάστρου βρίσκονται τα κατάλοιπα του εργοστασίου παραγωγής ζάχαρης. Σώζεται το εργοστάσιο του 14^{ου} αι., ένα μακρόστενο θολωτό οικοδόμημα από πελεκητή ασβεστολιθική πέτρα με μυτερό θόλο και αψιδωτά ανοίγματα στις τρεις πλευρές. Στα βόρεια βρίσκονται τα ερείπια του μύλου του ζαχαροκάλαμου και βορειότερα εκτείνεται το υδραγωγείο. Ο μύλος τροφοδοτούνταν με νερό από τον ποταμό Κούρη χάρη στο μεσαιωνικό υδραγωγείο. Το νερό κινούσε τη μύλοπετρα που άλεθε το ζαχαροκάλαμο, αφού του είχαν αφαιρεθεί τα φύλλα και είχε κοπεί σε μικρά κομμάτια. Ακολούθως το ζαχαροκάλαμο συμπιεζόταν και ο χυμός έρρεε σε μεγάλα καζάνια, όπου και έβραζε. Ο χυμός, η λεγόμενη μολάσσα, έβραζε δύο με τρεις φορές και έτσι παραγόταν ζάχαρη δύο ή και τριών ποιοτήτων. Η ίδια διαδικασία ακολουθούνταν στα Κούκλια, στην Παλαιάπαφο και στον Ζαχαρόμυλο της Επισκοπής, στην τοποθεσία «Σεράγια».

Οικόσημο στον ζαχαρόμυλο στη Λεμεσό.

4

Αικατερίνη Κορνάρο, η τελευταία βασίλισσα της Κύπρου. Πίνακας του Vecellio Tiziano (Titian). Η οικογένεια Κορνάρο κατείχε φυτείες ζαχαροκάλαμου στην Επισκοπή. Το 1488 το κάστρο του Κολοσσίου πέρασε στην κατοχή της οικογένειας Κορνάρο, στον Γεώργιο Κορνάρο, αδελφό της Αικατερίνης Κορνάρο.

5

«Την Πέμπτη, μετά το φαγητό, μας έδωσαν άλογα με τα οποία πήγαμε από την Λεμεσό σε ένα υποστατικό που απέχει ένα μίλι. Ανήκει στους Ιωαννίτες κυρίου (ιππότες) και εκεί καλλιεργείται η ζάχαρη. Το υποστατικό λέγεται Κολόσσι (Coloss). Εκεί παρακολουθήσαμε την διαδικασία παραγωγής της ζάχαρης. Αυτή φύεται στα χωράφια και κάνει ανθούς, αλλά χρειάζεται πολλή δουλειά μέχρι να γίνει κανονική ζάχαρη. Πρέπει να αλεστεί κάτω από μια [μυλό]πετρα που έχει πλάτος περίπου 1½ οργυρίες και πάχος ½. Μας έδειξαν την ζάχαρη που ήταν έτοιμη, και [ήταν τόσο ώστε] ούτε 50 φορτηγά δεν θα μπορούσαν να την μεταφέρουν. Είχαν εκεί ακόμα 20 [φορτία] που όμως δεν θα προλάβαιναν να ετοιμάσουν αυτό τον χρόνο. Ο Διοικητής μάς είπε ότι όφειλε να δίνει κάθε χρόνο στο τάγμα του δώδεκα χιλιάδες φλουριά από εκείνα που βγάζει από την ζάχαρη...».

Απόσπασμα από το κείμενο του περιηγητή Steffan von Gumpenberg για το ταξίδι του στους Αγίους Τόπους (1449-1450), που περιλάμβανε και τις εντυπώσεις του από τις τριάντα τέσσερις μέρες παραμονής του στην Κύπρο.

Παυλίδης Άντρος, 1993. Η Κύπρος ανά τους αιώνες μέσα από τα κείμενα ξένων επισκεπτών της, τόμος Α', Λευκωσία: Φιλόκυπρος.

Τοπωνύμια που συνδέονται με τα χρόνια της Φραγκοκρατίας και της Ενετοκρατίας

Πολλά τοπωνύμια της Κύπρου σχετίζονται με τη Ρήγαινα της μεσαιωνικής Κύπρου.

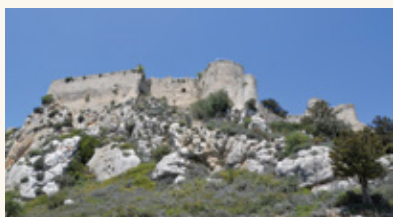
Σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση, στα τρία κάστρα του Πενταδακτύλου, της Καντάρας, του Αγίου Ιλαρίωνα και του Βουφαβέντο, βρίσκονται τα «Εκατόν ένα σπίτια της Ρήγαινας». Όπως γράφει σε μία παρουσίασή του ο Σίμος Μενάρδος, μετρώντας κανείς τα δωμάτια βρίσκει μόνο εκατό, αφού το εκατοστό πρώτο δωμάτιο είναι η κρύπτη της Ρήγαινας με τους αμύθητους θησαυρούς.

Στην κορυφή της Καντάρας έχουμε το «Θρόνι της Ρήγαινας», έναν βράχο στον οποίο καθόταν η Ρήγαινα και αγνάντευε τα βουνά της Ανατολής. Στα όρια της κοινότητας Περβολιών σώζεται μέχρι σήμερα ο «Πύργος της Ρήγαινας», ο οποίος ωστόσο είναι γνωστός ως ο βενετσιάνικος πύργος του Κιτίου. Η παράδοση λέει πως η Ρήγαινα επισκεπτόταν συχνά τον πύργο, όταν απολάμβανε τις

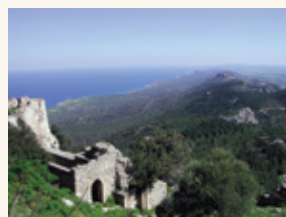
διακοπές της στην παραθαλάσσια περιοχή των Περβολιών -κατάφυτη τότε από ελιές, χαρουπιές και συκιές- ενώ ο βασιλιάς εκστράτευε εναντίον των Αράβων και των πειρατών.

Ο Κούλας του Κολοσσιού, ο φράγκικος πύργος, λέγεται ότι κτίστηκε από τη Ρήγαινα, όταν κάποιος ρήγας τής έταξε να της χαρίσει τόση έκταση γης όση έβλεπαν τα μάτια της.

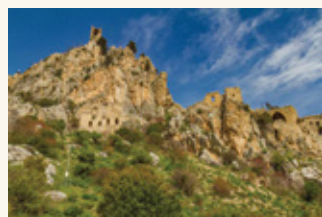
Χαλάσματα με τα ονόματα «Κούλας της Ρήγαινας» και «Τσούρουλλος της Ρήγαινας» βρίσκονται στο Πισσούρι και στην Ανώγυρα, αντίστοιχα. Στη Χοιροκοιτία εντοπίζουμε το «Σαράι της Ρήγαινας», ερείπια σήμερα, το άλλοτε φρούριο των Λουζινιάν. Το εν λόγω φρούριο βρισκόταν κοντά στην εκκλησία της Παναγίας του Κάμπου και αποτελούσε σημαντικό κτίσμα των Ιωαννιτών ιπποτών. Η παράδοση αναφέρει πως η Ρήγαινα, η οποία σύχναζε στην περιοχή, συνήθιζε να λειτουργεί στην εκκλησία της Παναγίας του Κάμπου.

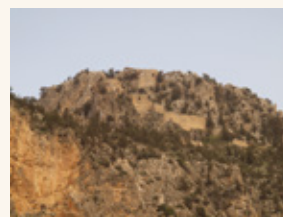
1

2

3

4

Το κάστρο της Καντάρας.

Το κάστρο του Αγίου Ιλαρίωνα.

Το κάστρο του Βουφαβέντο.

5

Ο πύργος της Ρήγαινας στα Περβόλια. Το μόνο άνοιγμα του πύργου είναι ένα μεγάλο ορθογώνιο παράθυρο στο βόρειο μέρος. Ακριβώς πάνω από το παράθυρο σώζεται ένας ενετικός θυρεός. Το μνημείο, το οποίο λειτουργούσε ως παρατηρητήριο, έχει ύψος οκτώ μέτρα και υποδιαιρείται σε δύο ορόφους, που χωρίζονται μεταξύ τους με ένα ξύλινο δάπεδο. Η είσοδος σε αυτό γίνεται από το παράθυρο, με τη χρήση ψηλής σκάλας. Με τον ίδιο τρόπο εικάζεται πως εισέρχονταν στον πύργο και οι χρήστες του κατά τα χρόνια της Ενετοκρατίας

7

Τμήμα από το λεγόμενο «Σαράι της Ρήγαινας» στη Χοιροκοιτία.

6

«Αρχείο Ιερώνυμου Μ. Βαρλαάμ-Βιβλίων Αντιγραφής Επιστολών και Άλλων Κειμένων». Ο Ιερώνυμος Μ. Βαρλαάμ (1849-1915) υπήρξε λόγιος και δάσκαλος του ποιητή Δημήτρη Λιπέρτη.

1

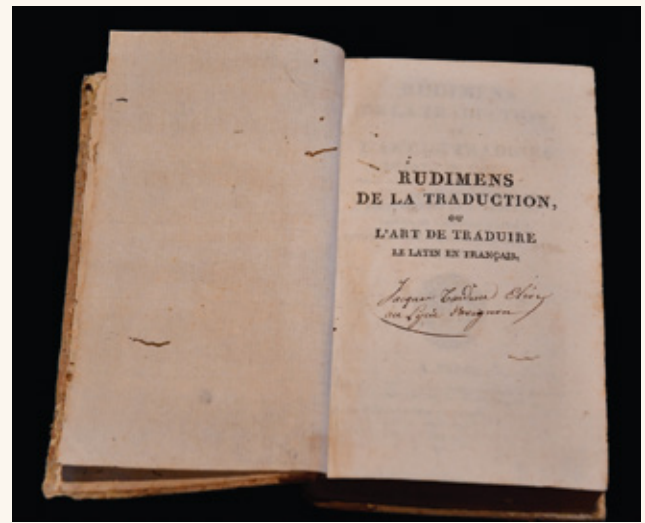

2

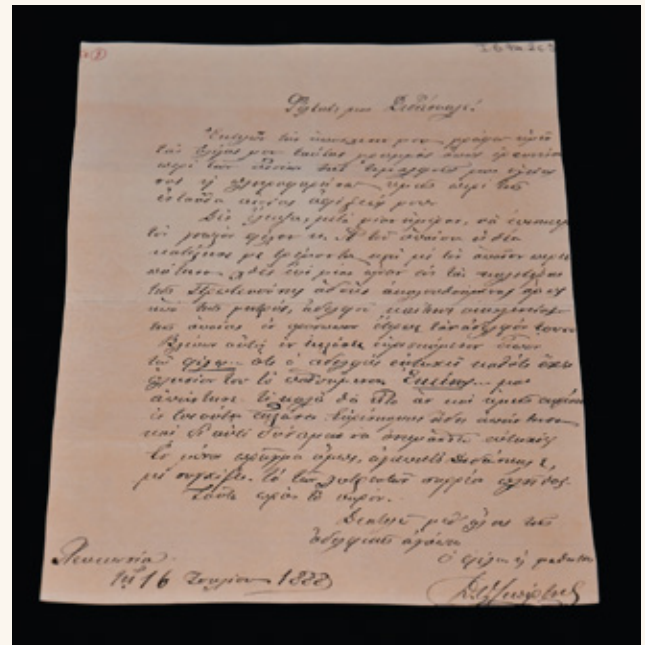
Φωτογραφία του λόγιου Ιερώνυμου Μ. Βαρλαάμ με τον μαθητή του Δημήτρη Λιπέρτη.

4

«Rudimens de la Traduction, ou L' Art de Traduire» (Τα Βασικά της Μετάφρασης ή η Τέχνη της Μετάφρασης) (1811). Από τα μαθητικά χρόνια του Jacquer Dardiu, Γάλλου εμπόρου με καταγωγή από την Ανιγνόν, που εγκαταστάθηκε στην Κύπρο.

3

Επιστολή από τον ποιητή Δημήτρη Λιπέρτη προς τον δάσκαλό του Ιερώνυμο Μ. Βαρλαάμ, 16 Ιουλίου 1888.

5

Οι Λατίνοι στον τομέα της εκπαίδευσης

Η συμβολή των Λατίνων στον τομέα της εκπαίδευσης στην Κύπρο είναι ιδιαίτερα σημαντική. Λίγα χρόνια μετά την αποκατάσταση των σχέσεων της Λατινικής Εκκλησίας με τους Οθωμανούς κατακτητές τάγματα μοναχών που άρχισαν να εγκαθίστανται ξανά στην Κύπρο ξεκίνησαν να ιδρύουν σχολεία, που ήταν και τα πρώτα

εκπαιδευτήρια του νησιού, με στόχο να αποτελέσουν πυρήνες μόρφωσης και κοινωνικής προσφοράς προς όλους ανεξαιρέτως, γι' αυτό και ποτέ δεν αρνήθηκαν την εγγραφή σε αυτά οποιουδήποτε μαθητή, ανεξαρτήτως καταγωγής, εθνικότητας ή θρησκείματος.

Κολέγιο Τέρρα Σάντα

Το Κολέγιο Τέρρα Σάντα στη Λευκωσία, το οποίο αποτελεί το αρχαιότερο σε λειτουργία εκπαιδευτικό ίδρυμα στην Κύπρο, ιδρύθηκε το 1646 από μια μικρή ομάδα Φραγκισκανών μοναχών της Κουστωδίας των Αγίων Τόπων. Φραγκισκανοί μοναχοί ίδρυσαν επίσης Σχολές Τέρρα Σάντα στη Λάρνακα (1844-1939, 1950-1956) και στη Λεμεσό (1860-1939, 1951-1956). Κύριοι στόχοι του σχολείου ήταν η προσφορά της στοιχειώδους εκπαίδευσης στα μικρά παιδιά του νησιού, καθώς και η καλλιέργεια της αρετής, της επιμέλειας και της δημιουργικότητας. Στα σκοτεινά χρόνια της Τουρκοκρατίας το Κολέγιο Τέρρα Σάντα αποτέλεσε τον δίαυλο επικοινωνίας του νησιού με τον ευρωπαϊκό πολιτισμό.

Το 1913 οι Άγγλοι επέτρεψαν την επέκταση του σχολείου και στη μέση εκπαίδευση και το 1970 δημιουργήθηκε και νηπιαγωγείο στο σχολείο. Η Τέρρα Σάντα λειτουργούσε ως αρρεναγωγείο μέχρι το 1970 που μετατράπηκε σε μικτό σχολείο. Στεγάστηκε αρχικά δίπλα από τη μονή του Τιμίου Σταυρού στην παλιά πόλη της Λευκωσίας κάτω από τα τείχη των Ενετών και στη συνέχεια (1955) μεταφέρθηκε σε ιδιόκτητο κτίριο στην περιοχή Ακρόπολης, όπου και συνεχίζει να λειτουργεί μέχρι σήμερα καλύπτοντας όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης από το νηπιαγωγείο μέχρι το λύκειο. Για αρκετά χρόνια στο σχολείο λειτουργούσε οικοτροφείο για μαθητές κυρίως από το εξωτερικό.

1

2

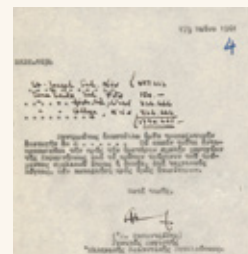
Αναμνηστικές φωτογραφίες των μαθητών και των καθηγητών του Κολεγίου Τέρρα Σάντα κάτω από τα ενετικά τείχη στην παλιά πόλη της Λευκωσίας και στην αυλή του παλιού σχολείου δίπλα από την εκκλησία του Τιμίου Σταυρού, αρχές 20^{ου} αι.

3

4

5

Πιστοποιητικά αναγνώρισης από τις αρμόδιες αρχές της αγγλικής διοίκησης του νησιού του γυμνασίου και του δημοτικού του Κολεγίου Τέρρα Σάντα ως εγγεγραμμένων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Κυβερνητική χορηγία στο Κολέγιο Τέρρα Σάντα (E11/519, Republic of Cyprus Copyright), Μάιος 1961.

Οι Λατίνοι στον τομέα της εκπαίδευσης

Κολέγιο Τέρρα Σάντα

1
Μαθητές της Β' λυκείου, 1963.

2
Αναμνηστική φωτογραφία των διευθυντών και των καθηγητών του σχολείου, Φεβρουάριος 1963.

3
Στην αυλή του νηπιαγωγείου, 1970.

4
Συγχαρητήρια επιστολή του Διευθυντή Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας προς τον διευθυντή του σχολείου για την αναγνώριση των απολυτηρίων του από τα ιταλικά πανεπιστήμια, Μάιος 1970.

5
Θεατρική παράσταση από μαθητές του κολεγίου, Ιούνιος 1972.

6
Ο τότε διευθυντής του σχολείου Sebastian Garijo υποδέχεται τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας Γλαύκο Κληρίδη στην πανηγυρική εκδήλωση για τα 350 χρόνια λειτουργίας του σχολείου, 15 Ιανουαρίου 1997.

7
Ο τότε Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων Σπύρος Κυπριανού στην πανηγυρική εκδήλωση για τα 350 χρόνια λειτουργίας του σχολείου.

8
Ο τότε αντιπρόσωπος της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή Μπενίτο Μαντοβάνη αναλύει τη συμβολή του σχολείου για τους Λατίνους της Κύπρου στην πανηγυρική εκδήλωση για τα 350 χρόνια λειτουργίας του σχολείου.

9
10
Ομιλία του απόφοιτου και καθηγητή του σχολείου Δημήτρη Χαράλαμπος για την προσφορά του κολεγίου στην προσωπική ζωή και την επαγγελματική σταδιοδρομία των αποφοίτων του στην πανηγυρική εκδήλωση για τα 350 χρόνια λειτουργίας του σχολείου.

Οι Λατίνοι στον τομέα της εκπαίδευσης

Σχολές Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως

Οι αδελφές του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως ίδρυσαν σχολές στη Λάρνακα (1845, το πρώτο παρθεναγωγείο στην Κύπρο), στη Λεμεσό (1877) και στη Λευκωσία (1884), οι οποίες δυστυχώς έχουν τερματίσει πλέον τη λειτουργία τους. Τα σχολεία αυτά υποδέχθηκαν με θέρμη μαθητές από διάφορες εθνικότητες και

θρησκευτικές ομάδες και πρόσφεραν όχι μόνο στεγνές γνώσεις, αλλά και όλα τα εφόδια που χρειάζεται το άτομο, ώστε να αποτελεί μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα με σεμνότητα, αξιοπρέπεια και σεβασμό στον συνάνθρωπο.

Σχολή Λάρνακας

Στη Λάρνακα το σχολείο ξεκίνησε να λειτουργεί ως δημοτικό, με ενενήντα μία μαθήτριες και πρώτες διδάσκουσες τις δύο από τις τέσσερις αδελφές της ομώνυμης μονής, στο πατρικό σπίτι του αββά Ραολο Βrunoni, ιεραπόστολου στο νησί, μέχρι την ανέγερση του πρώτου ιδιόκτητου κτιρίου το 1848. Με την αύξηση των μοναχών η λειτουργία του επεκτάθηκε στη μέση εκπαίδευση και από το 1921

μαθήτριες του σχολείου συμμετείχαν και διακρίθηκαν σε διάφορες επίσημες εξετάσεις. Χρόνο με τον χρόνο οι μαθητές της σχολής αυξάνονταν, δυστυχώς όμως η ομαλή λειτουργία του σχολείου διαταράχθηκε από τα θλιβερά γεγονότα της κυπριακής ιστορίας κατά τα έτη 1963 και 1974, με αποτέλεσμα το σχολείο να υποχρεωθεί σε κλείσιμο το 1990.

Το κτίριο της πρώην Σχολής Αγίου Ιωσήφ στη Λάρνακα.

Αναμνηστική φωτογραφία των μαθητών της Σχολής Αγίου Ιωσήφ Λάρνακας με τις μοναχές, 1880.

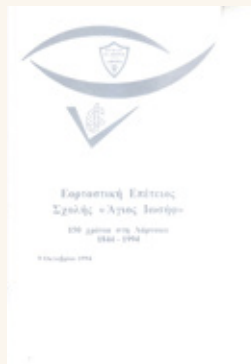
Αναμνηστική φωτογραφία μαθητριών της σχολής που συμμετείχαν στις εκδηλώσεις για τα Ανθεστήρια, Μάιος 1961.

Αναμνηστική φωτογραφία των μαθητριών της Σχολής Αγίου Ιωσήφ Λάρνακας με τους καθηγητές τους, σχολική χρονιά 1984-1985.

Φιλελεύθερος, 6.10.1994

6

7

8

Εκδήλωση για τα 150 χρόνια από την ίδρυση της Σχολής Αγίου Ιωσήφ Λάρνακας, 9 Οκτωβρίου 1994.

Οι Λατίνοι στον τομέα της εκπαίδευσης

Σχολές Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως Σχολή Λευκωσίας

Στη Λευκωσία το σχολείο λειτούργησε αρχικά ως δημοτικό (1884). Στη συνέχεια επέκτεινε τη λειτουργία του και στη μέση εκπαίδευση (1920-παρθεναγωγείο, 1986-μικτό). Στον ίδιο χώρο λειτουργούσε επίσης το νηπιαγωγείο «Chez Nous». Το προσωπικό του σχολείου φρόντιζε πάντα εκτός από τις στεγνές εγκυκλοπαιδικές γνώσεις να προσφέρει στις μαθήτριες την πνευματική διαπαιδαγώγηση που θα τις καθιστούσε πραγματικά άξια μέλη της κοινωνίας.

Η θέση του κτιρίου του σχολείου στην παλιά πόλη της Λευκωσίας είναι συνδεδεμένη με τα ταραχώδη πρώτα χρόνια της ιστορίας της Κυπριακής Δημοκρατίας. Το σχολείο όμως κατάφερε να συνεχίσει να λειτουργεί μέχρι το 1997, όταν πλέον ο μικρός αριθμός μαθητών ανάγκασε τις μοναχές να διακόψουν τη λειτουργία του.

1

Η είσοδος της μονής του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως στην παλιά πόλη στην οποία στεγαζόταν η Σχολή Αγίου Ιωσήφ Λευκωσίας.

2

Χαραυγή, 22.3.1979
Επίσκεψη του τότε Υπουργού Παιδείας Χρυσόστομου Σοφιανού στη σχολή.

3

Αναμνηστική φωτογραφία των μαθητριών της σχολής, σχολική χρονιά 1983-1984.

4

Συμμετοχή στη μαθητική παρέλαση της 28ης Οκτωβρίου 1992.

5

Μάθημα θρησκευτικών για τα παιδιά της Α΄ τάξης του δημοτικού.

6

Μαθητές του νηπιαγωγείου «Chez Nous».

7

Πρόλογος της τότε διευθύντριας της σχολής αδερφής Ιλαριών Παχίτα στο περιοδικό της σχολικής χρονιάς 1992-1993.

8

Σκέψεις της τότε προέδρου του μαθητικού συμβουλίου Πέρσας Κορφιιάτη, περιοδικό σχολικής χρονιάς 1992-1993.

9

10

Κείμενο της τελειόφοιτης Ηλιάνας Παχίτα, περιοδικό σχολικής χρονιάς 1992-1993.

11

Οι Λατίνοι στον τομέα της εκπαίδευσης

Σχολή Αγίας Μαρίας Λεμεσού

Οι Φραγκισκανές μοναχές του Τάγματος της Ιεράς Καρδίας του Ιησού ίδρυσαν στη Λεμεσό (1923) τη Σχολή Τέρρα Σάντα για μαθητές δημοτικού και γυμνασίου επιθυμώντας να μεταδώσουν, παράλληλα με τις ακαδημαϊκές γνώσεις, τη διάκριση μεταξύ του καλού και του κακού και την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και της αγάπης προς τον συνάνθρωπο, τον αλληλοσεβασμό και την αποδοχή της διαφορετικότητας. Το αναλυτικό πρόγραμμα μαθημάτων περιλάμβανε κυρίως γλώσσες (ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά, ιταλικά), αλλά και μουσική, εργόχειρο, δακτυλογραφία και στενογραφία. Το 1947 οι μοναχές, ικανοποιώντας μια άλλη μεγάλη

ανάγκη της κοινωνίας της πόλης της Λεμεσού, αποφάσισαν να προχωρήσουν στην ίδρυση νηπιαγωγείου. Η συνεχής αύξηση των μαθητών κατέστησε αναγκαία την ανέγερση νέου μεγαλύτερου σχολικού κτιρίου (1966) και τη μετονομασία της σχολής σε Σχολή Αγίας Μαρίας. Επιπλέον, στο σχολείο λειτουργούσε οικοτροφείο μέχρι το 1992. Από το 2000 το σχολείο λειτουργεί ως μικτό σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, από το νηπιαγωγείο μέχρι το λύκειο, σε δύο τμήματα, ελληνόφωνο και αγγλόφωνο. Μοναχές του ίδιου τάγματος λειτούργησαν επίσης σχολές στην Αμμόχωστο (1952-1974) και στον Κορμακίτη (1936-1981).

1
Εγκαίνια της Σχολής Τέρρα Σάντα στη Λεμεσό στην παρουσία του Άγγλου κυβερνήτη της Κύπρου Malcolm Stevenson, 29 Δεκεμβρίου 1923.

2
Οι πρώτες έξι απόφοιτοι της σχολής με την αδελφή Denise Macrioniti και τη μητέρα Elisabeth Missio, Ιούνιος 1927.

3
Μάθημα στενογραφίας με την Jeannette Yiamaki και τη διευθύντρια της σχολής μητέρα Paule Descuffi, 1944.

4
Αναμνηστική φωτογραφία των μαθητών της σχολής, σχολική χρονιά 1944-1945.

5
Ομάδα Τουρκοκυπρίων μαθητριών της σχολής με τις αδελφές Emidie Barasciutti και Arsène Fantin, 15 Απριλίου 1946.

6
Άρμα της σχολής στα Ανθεστήρια Λεμεσού και βράβευση από τον τότε δήμαρχο Λεμεσού Κώστα Παρτασιδή, Μάιος 1960.

7

8

9

10

Εγκαίνια της νέας σχολής, 19 Ιουνίου 1966. Διακρίνονται ο τότε Υπουργός Παιδείας Κωνσταντίνος Σπυριδάκης, ο Τουρκοκύπριος γιατρός Ιχσάν Αλή, ο τότε αντιπρόσωπος της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή Antonio Pietroni και ο τότε Λατίνος Πατριάρχης Ιεροσολύμων Mons. Alberto Gori.

Οι Λατίνοι στον τομέα της εκπαίδευσης

Σχολή Αγίας Μαρίας Λεμεσού

1

Σχολική εκδήλωση που περιλάμβανε κυπριακούς χορούς από τις μαθήτριες της σχολής επ' ευκαιρία της επίσκεψης του τότε Λατίνου Πατριάρχη Ιεροσολύμων Mons. Michel Sabbah, 29 Νοεμβρίου 1988.

2

Εορτασμοί στη σχολή επ' ευκαιρία των 125 χρόνων παρουσίας του Τάγματος της Ιεράς Καρδίας στη Μέση Ανατολή και των 75 χρόνων υπηρεσίας στη σχολή. Ο τότε Λατίνος Πατριάρχης Ιεροσολύμων Mons. Michel Sabbah και ο τότε μητροπολίτης Λεμεσού Χρυσάνθος προσέρχονται στην εκδήλωση, 15 Νοεμβρίου 1997.

3

Δενδροφύτευση στην αυλή του σχολείου επ' ευκαιρία της γιορτής του δέντρου σε συνεργασία με τον δήμο Λεμεσού, 3 Φεβρουαρίου 1999.

4

Σαλώμη Παπαδήμα-Σοφοκλέους, απόφοιτη της Σχολής Αγίας Μαρίας Λεμεσού (1968-1974), Απόσπασμα της εισήγησής της στο 2ο Επιστημονικό Συμπόσιο Προφορικής Ιστορίας «Η παιδεία εν Λεμεσώ», Οκτώβριος 2006.

5

Τα παιδιά του νηπιαγωγείου καταθέτουν τις εισφορές τους για τον Ραδιομαραθώνιο, 21η Οκτωβρίου 2014.

6

Τελική γιορτή του δημοτικού σχολείου, 15 Ιουνίου 2016.

7

Συνδιοργάνωση με το ποδοσφαιρικό τμήμα της ΑΕΛ Λεμεσού εκδήλωσης κατά του σχολικού εκφοβισμού, 1η Μαρτίου 2017.

8

Επίσκεψη στη σχολή του Λατίνου Πατριάρχη Ιεροσολύμων Mons. Pierbattista Pizzaballa, του γενικού βικαρίου των Λατίνων Father George Kraj και της αντιπροσώπου της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή Αντωνέλλας Μαντοβάνη, 12 Μαρτίου 2017.

9

Φιλανθρωπικό παζαράκι για άπορους μαθητές του σχολείου και άλλα φιλανθρωπικά ιδρύματα, 23 Μαρτίου 2018.

10

Βράβευση μαθητή της σχολής με το παγκόσμιο βραβείο στα ιταλικά, 13 Δεκεμβρίου 2018.

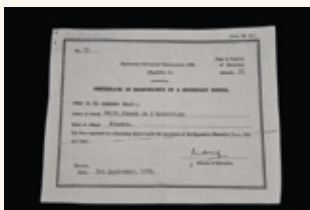
11

Οι μαθητές του σχολείου γιορτάζουν μασκαρεμένοι την Τσικνοπέμπτη, 28 Φεβρουαρίου 2019.

12

Οι μαθητές του σχολείου ψάλλουν τον εθνικό ύμνο, σχολική εκδήλωση για την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940.

1

Πιστοποιητικό αναγνώρισης από τις αρμόδιες αρχές της αγγλικής διοίκησης του νησιού του γυμνασίου της Σχολής Αγίου Ιωσήφ Λευκωσίας ως εγγεγραμμένου εκπαιδευτικού ιδρύματος, Σεπτέμβριος 1936.

2

Μετάλλιο που απονεμήθηκε το 1970 από τον τότε Γάλλο πρέσβη στην Κύπρο στη Γαλλίδα αδελφή Idefonce Savegrand για την προσφορά της στην εκπαίδευση των Κυπρίων νέων και ειδικότερα στο μάθημα της γαλλικής γλώσσας.

3

Μητρώο επίσημων διπλωμάτων για εξετάσεις στην αγγλική και τη γαλλική γλώσσα της Σχολής Αγίου Ιωσήφ Λευκωσίας, 1954-1995.

4

Μητρώο βαθμολογιών των μαθητών του Κολεγίου Τέρρα Σάντα, 1914-1946.

5

Ευχαριστήριο σημείωμα του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' προς τη διεύθυνση και τους μαθητές του Κολεγίου Τέρρα Σάντα για την αποστολή ευχών επ' ευκαιρία της ονομαστικής του εορτής, 19 Ιανουαρίου 1962.

6

«Psallentes in cordibus vestris Domino!», βιβλίο με εκκλησιαστικούς ύμνους στα λατινικά.

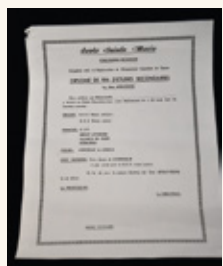
7

Μαθητική στολή γυμνασίου-λυκείου Σχολής Αγίου Ιωσήφ Λάρνακας (φόρεμα και μπερέ).

8

Έκδοση της εφημερίδας «Ο Φιλελεύθερος» για τη Σχολή Αγίου Ιωσήφ Λάρνακας ως μέρος της σειράς αφιερωμάτων της εφημερίδας στην ιστορία των πόλεων της Κύπρου, Δεκέμβριος 2009.

9

Πρότυπο απολυτήριο σχολείου μέσης εκπαίδευσης της Σχολής Αγίας Μαρίας Λεμεσού.

10

Πρότυπο πιστοποιητικού βεβαίωσης επιτυχίας στις εξετάσεις σχολείου μέσης εκπαίδευσης της Σχολής Αγίας Μαρίας Λεμεσού.

Η κοινωνική προσφορά των Λατίνων

Τα διάφορα θρησκευτικά τάγματα που εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο, έχοντας ως σημαία τους την αγάπη του Θεού για όλα ανεξαιρέτως τα πλάσματά του, πρόσφεραν τις υπηρεσίες τους χωρίς καμιά διάκριση σε όλους τους κατοίκους των πόλεων όπου είχαν την έδρα τους, ανεξαρτήτως θρησκευάτος ή εθνικότητας. Παράλληλα, εύποροι Λατίνοι θεωρούσαν καθήκον τους να συνεισφέρουν

ποικιλοτρόπως στον συνάνθρωπό τους και να συμβάλουν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των ντόπιων κοινωνιών. Για τον σκοπό αυτό συνέστησαν οργανωμένα σύνολα σε όλες σχεδόν τις πόλεις και συνεισέφεραν και εξακολουθούν να συνεισφέρουν πολλά στον τομέα της κοινωνικής προσφοράς και της φιλανθρωπίας.

Μοναχικό Τάγμα του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως (Λάρνακα)

Το 1832 η Γαλλίδα αριστοκράτισσα Emilie de Vialar, πλημμυρισμένη από χριστιανική αγάπη, αποφάσισε να σταθεί δίπλα στους φτωχούς και τους πονεμένους συνανθρώπους της χωρίς διάκριση φυλής, γλώσσας ή θρησκευάτος και να χρησιμοποιήσει την περιουσία που κληρονόμησε, για να απαλύνει όσο μπορούσε τη δυστυχία τους. Ίδρυσε το μοναχικό Τάγμα του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως και οργάνωσε ιεραποστολές στην Ευρώπη, την Ασία και την Αφρική, ιδρύοντας σχολεία, νοσοκομεία και διάφορα άλλα κοινωφελή σώματα. Το 1844 μια επιστολή του ιεραπόστολου αββά Paolo Brunoni προς την Emilie για βοήθεια των δυσπραγούντων Κυπρίων είχε ως αποτέλεσμα την έλευση στη Λάρνακα τεσσάρων μοναχών του τάγματος, οι οποίες αρχικά φιλοξενούνταν στο πατρικό σπίτι του αββά. Δύο από αυτές συνεργάστηκαν στενά με τον Γάλλο γιατρό Joseph-Irénéee Foblant παρέχοντας ιατροφαρμακευτική περίθαλψη σε πάνω από έξι χιλιάδες αρρώστους, περιποιηόμενες ορφανά και επισκεπτόμενες φτωχικά της πόλης. Στο σπίτι αυτό ίδρυσαν και το πρώτο παρθεναγωγείο της πόλης. Σύντομα όμως αποδείχτηκε ότι το έργο των αδελφών ήταν αδύνατο να συνεχιστεί σε έναν τόσο μικρό χώρο.

Η Emilie de Vialar, ιδρύτρια του Μοναχικού Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως.

Με τη στήριξη του πρέσβη της Γαλλίας στην Κωνσταντινούπολη κτίστηκαν το 1848 εκκλησία και το πρώτο μοναστήρι για τις αδελφές. Στο ίδιο κτίριο στεγάζονταν επίσης το σχολείο και το νοσηλευτήριο-φαρμακείο. Από το 1871 μέχρι το 1894 το φιλανθρωπικό έργο των αδελφών συνέχισε η αδελφή Sophie Chambon, που φρόντισε με στοργή δεκάδες χιλιάδες φτωχούς. Προς έκφραση της εκτίμησής τους για την ανιδιοτελή προσφορά της οι κάτοικοι της Λάρνακας κατασκεύασαν μνημείο (κρήνη από χυτοσίδηρο), το οποίο είναι τοποθετημένο μπροστά από την είσοδο του μοναστηριού. Το νοσηλευτήριο, στο οποίο προσφέρονταν δωρεάν γεύματα και ιατρική

φροντίδα σε φτωχά παιδιά και ενήλικους, λειτούργησε μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '20, όμως οι αδελφές συνέχισαν να δέχονται επισκέψεις και να προσφέρουν φάρμακα σε απόρους μέχρι και τη δεκαετία του '60. Μετά την τουρκική εισβολή τον Ιούλιο του 1974 οι αδελφές περιέθαλψαν στη μονή πρόσφυγες-τροφιμους μελάθρου ευγηρίας από την Αμμόχωστο και συνεργάστηκαν με τον Ερυθρό Σταυρό για τη διανομή ρουχισμού και φαρμάκων που στάλθηκαν από τη Γαλλία για τις ανάγκες των εκτοπισμένων.

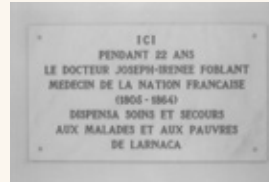
Οι πρώτες τέσσερις μοναχές του τάγματος στο ταξίδι τους προς την Κύπρο.

Το πρώτο κτίριο της μονής.

Το μνημείο (κρήνη) που κατασκευάστηκε στη μνήμη της αδελφής Sophie Chambon.

Μαρμάρινη πλάκα που αναφέρεται στην προσφορά του Γάλλου γιατρού Joseph-Irénéee Foblant, η οποία βρίσκεται εντοιχισμένη στο κτίριο της μονής του Αγίου Ιωσήφ στη Λάρνακα.

Ασθενείς στο ιατρείο της μονής.

Η κοινωνική προσφορά των Λατίνων

Φιλόπτωχος Αδελφότητα Αγίου Αντωνίου

Η Φιλόπτωχος Αδελφότητα Αγίου Αντωνίου στη Λευκωσία ήταν η πρώτη οργάνωση τέτοιου είδους που λειτούργησε στην Κύπρο (1927) κάτω από την ομπρέλα της Λατινικής Εκκλησίας στη Λευκωσία, με στόχο την οικονομική ενίσχυση δυσπραγούντων συνανθρώπων μας κάθε εθνικότητας ή θρησκευματος. Τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της αδελφότητας τα μέλη της πραγματοποιούσαν εράνους έξω από την εκκλησία του Τιμίου Σταυρού και στους δρόμους της Λευκωσίας και οργάνωναν

φιλανθρωπικές αγορές. Από το 1960 μέχρι το 2003 η μεγάλη χριστουγεννιάτικη φιλανθρωπική αγορά πραγματοποιούνταν σε μεγάλα ξενοδοχεία της Λευκωσίας. Η εκδήλωση αυτή αποτελούσε για τους Λατίνους της Κύπρου το σημαντικότερο γεγονός της χρονιάς. Επίσημος προσκεκλημένος ήταν ο εκάστοτε Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Σήμερα τα μέλη της φιλοπτώχου συνεχίζουν το φιλανθρωπικό έργο τους με την πώληση λαχνών και την πραγματοποίηση φιλανθρωπικών αγορών.

Εγκαίνια της ετήσιας φιλανθρωπικής αγοράς από τον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ', ξενοδοχείο «Λήδρα Πάλας», 2 Δεκεμβρίου 1972.

Φιλελεύθερος, 11.12.1977
Εγκαίνια της ετήσιας φιλανθρωπικής αγοράς από τον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Σπύρο Κυπριανού, ξενοδοχείο «Χίλτον», 10 Δεκεμβρίου 1977.

Εγκαίνια της ετήσιας φιλανθρωπικής αγοράς από τον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Γιώργο Βασιλείου, ξενοδοχείο «Χίλτον», 2 Δεκεμβρίου 1989.

Φιλελεύθερος, 11.12.1990
Εγκαίνια της ετήσιας φιλανθρωπικής αγοράς από τον τότε Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων Βάσο Λυσσαριδή.

Απονομή από τον τότε Λατίνο Πατριάρχη Ιεροσολύμων Mons. Michel Sabbah του Μεταλλίου της Τιμής σε δεκατέσσερις γυναικές μέλη της φιλοπτώχου, 28 Ιανουαρίου 1996.

Φιλανθρωπικό παζαράκι στον κήπο του Κολλεγίου Τέρρα Σάντα, 13 Ιουνίου 2016.

Μέλη της Φιλοπτώχου Αδελφότητας Αγίου Αντωνίου παραδίδουν χρηματικές εισφορές για ενίσχυση του Παρασκευαΐδειου Χειρουργικού και Μεταμοσχευτικού Κέντρου και της Στέγης Νέα Ελεούσα.

Η κοινωνική προσφορά των Λατίνων

Μέλαθρο Ευγηρίας Τέρρα Σάντα

Το 1846 Φραγκισκανοί μοναχοί ανακαίνισαν το κτίριο του μοναστηριού παραπλεύρως της εκκλησίας της Παναγίας των Χαρίτων στη Λάρνακα, με σκοπό να το χρησιμοποιήσουν για τη φιλοξενία των κληρικών και των μοναχών που υπηρετούσαν στην Κύπρο ή διακινούνταν μεταξύ Ευρώπης και Αγίων Τόπων και για τη διδασκαλία σ' αυτούς της ελληνικής γλώσσας. Το 1960, όταν ο αριθμός των μοναχών μειώθηκε αισθητά, οι μοναχοί αποφάσισαν

1

να μετατρέψουν το κτίριο σε μέλαθρο ευγηρίας με την ονομασία «Villa Regina Pacis» για τη φροντίδα ηλικιωμένων κάθε εθνικότητας και θρησκείας. Τη διοίκησή του ανέλαβαν τέσσερις μοναχές από το Τάγμα των Φραγκισκανών Αδελφών της Ιεράς Καρδίας του Ιησού. Στις αρχές της δεκαετίας του '70, με πρωτοβουλία της Φραγκισκανής Αρχής Τέρρα Σάντα Λάρνακος, κτίστηκε νέο κτίριο και το μέλαθρο μετονομάστηκε σε «Μέλαθρο Ευγηρίας Τέρρα Σάντα».

2

Οι πρώτες αδελφές και οι πρώτες τρόφιμοι του μελάθρου, Φεβρουάριος 1961.

3

Ελευθερία, 25.11.1972
Εγκαίνια του νέου κτιρίου του μελάθρου, 29 Νοεμβρίου 1972.

4

Αναμνηστική φωτογραφία των αδελφών με τον τότε Λατίνο Πατριάρχη Ιεροσολύμων Mons. Giacomo Giuseppe Beltritti κατά την επίσκεψή του στο μέλαθρο.

5

Κοπή της βασιλόπιτας του μελάθρου από τον τότε δήμαρχο Λάρνακας Γιώργο Λυκούργο, Ιανουάριος 1998.

6

7

Ψυχαγωγικές εκδηλώσεις για τους τροφοίμους του μελάθρου.

Φιλανθρωπικό Ταμείο Αγίας Αικατερίνης (Λατίνων Καθολικών) Λεμεσού 1960

Το Φιλανθρωπικό Ταμείο Αγίας Αικατερίνης Λεμεσού ιδρύθηκε στις αρχές του 1960 με την επωνυμία «St. Catherine's Benevolent Fund» από μία ομάδα ντόπιων καθολικών ενοριτών αποτελούμενη από τον τότε εφημέριο της εκκλησίας, από ξένους κατοίκους της πόλης, αλλά και από Άγγλους καθολικούς που υπηρετούσαν στις βρετανικές βάσεις και έκτοτε λειτουργεί στις εγκαταστάσεις της εκκλησίας της Αγίας Αικατερίνης στη Λεμεσό. Σκοπός της ίδρυσής του ήταν να παρέχει βοήθεια σε μέλη του τοπικού πληθυσμού της πόλης, ανεξαρτήτως εθνικής καταγωγής, θρησκείας, φυλής ή χρώματος, που είχαν οποιαδήποτε ανάγκη.

Το ταμείο στεγάζεται στο καταφύγιο του Αγίου Φραγκίσκου στη Λεμεσό. Σήμερα, μετά από σχεδόν εξήντα χρόνια, το Φιλανθρωπικό Ταμείο Αγίας Αικατερίνης στηρίζει συνανθρώπους μας όχι μόνο στην περιοχή της Λεμεσού, αλλά και στη Λάρνακα και στη Λευκωσία. Το 2018, μετά από απόφαση του διοικητικού του συμβουλίου, το ταμείο εγγράφηκε στον Έφορο Σωματείων και Ιδρυμάτων και έχει πάρει επίσημα το σημερινό του όνομα, «Φιλανθρωπικό Ταμείο Αγίας Αικατερίνης (Λατίνων Καθολικών) Λεμεσού 1960».

8

Φιλανθρωπικό παζαράκι, 2017.

9

Εισφορά από τον Σύνδεσμο Ιρλανδών Κύπρου χρηματικού ποσού για την ενίσχυση του έργου του φιλανθρωπικού ταμείου, 2018.

10

Χριστουγεννιάτικα τραγούδια για την ενίσχυση του έργου του φιλανθρωπικού ταμείου.

Η κοινωνική προσφορά των Λατίνων

Σύνδεσμος Στήριξης Αλλοδαπών Εργατών Άγιος Ιωσήφ ο Μετανάστης

Οι μοναχές του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως στη Λευκωσία ίδρυσαν το 2000 τον Σύνδεσμο Στήριξης Αλλοδαπών Εργατών Άγιος Ιωσήφ ο Μετανάστης, ευρύτερα γνωστό με την ονομασία «Καταφύγιο Ξένων Εργαζομένων Αγίου Ιωσήφ», και παρέχουν κάθε είδους συμβουλή, στήριξη και πληροφόρηση σε ξένους εργαζομένους και αιτητές ασύλου στην Κύπρο. Η υποστήριξη αυτή περιλαμβάνει βοήθεια στην επικοινωνία των ατόμων αυτών με τις κρατικές υπηρεσίες και στη συμπλήρωση διάφορων εγγράφων που απαιτούνται όσον αφορά την παραμονή

τους στην Κυπριακή Δημοκρατία, αλλά και την προσφορά προσωρινής στέγης και τροφής σε όσους δεν είναι δυνατό να τη λάβουν στον χώρο εργασίας. Επίσης προσφέρονται μαθήματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, μουσικής και ραπτικής, καθώς και μαθήματα για εκμάθηση της ελληνικής και της αγγλικής γλώσσας, ώστε τα άτομα αυτά να διευκολυνθούν στην εξεύρεση εργασίας σε ποικίλους τομείς. Παράλληλα, το καταφύγιο λειτουργεί ως κέντρο συναντήσεων και διοργάνωσης εκδηλώσεων ψυχαγωγίας για τα άτομα αυτά.

1

Επίσκεψη του τότε Λατίνου Πατριάρχη Ιεροσολύμων Mons. Michel Sabbah, Ιούνιος 2000.

2

Εθελοντές προσφέρουν δωρεάν μαθήματα χορού.

3

Η σύζυγος του Ιταλού πρέσβη στην Κύπρο, η οποία παραχώρησε δικό της εργόχειρο για πώληση στο φιλανθρωπικό παζαράκι του συνδέσμου, 2003.

4

Μέλη του συνδέσμου βοηθούν ξένη εργαζόμενη στην Κύπρο στην ταφή του βρέφους της που απεβίωσε, Ιούλιος 2003.

5

Προσφορά δωρεάν γεύματος σε πρόσφυγες, 2007.

Η κοινωνική προσφορά των Λατίνων

Σύνδεσμος Άγιος Ιωσήφ Προστάτης των Απόρων και των Φτωχών [Μοναχικό Τάγμα του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως (Λάρνακα)]

1

Ο Σύνδεσμος Άγιος Ιωσήφ Προστάτης των Απόρων και των Φτωχών ιδρύθηκε το 2010 από τις εναπομείνουσες τρεις μοναχές του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως στη Λάρνακα και ιδιώτες εθελοντές, με σκοπό να συνεχίσει το εκπαιδευτικό και φιλανθρωπικό έργο της μονής του Αγίου Ιωσήφ και το όραμα της Emilie de Vialar. Οι μοναχές και τα υπόλοιπα μέλη του συνδέσμου προσφέρουν πνευματική καθοδήγηση και βοήθεια σε άπορες οικογένειες, αστέγους, αρρώστους, ηλικιωμένους, φυλακισμένους και θύματα εμπορίας ανθρώπων με τακτικές κατ' οίκον επισκέψεις ή επισκέψεις σε νοσοκομεία και ευαγή ιδρύματα. Παρέχουν επίσης βοήθεια σε πρόσφυγες και μετανάστες στην Κύπρο όσον αφορά την εξεύρεση εργασίας, καθώς και τη διεκπεραίωση διάφορων

διαδικασιών που αφορούν την παραμονή τους στην Κυπριακή Δημοκρατία. Παράλληλα, οι μοναχές προσφέρουν σε άπορους μαθητές δωρεάν μαθήματα αγγλικής γλώσσας και βοήθεια στην κατ' οίκον εργασία τους. Επιπλέον, ο σύνδεσμος στηρίζει με χρηματικές εισφορές το έργο μη κυβερνητικών οργανώσεων τόσο στη Λάρνακα όσο και παγκύπρια και αποστέλλει τρόφιμα, ρουχισμό και φάρμακα σε δύο ορφανοτροφεία στην Αφρική. Τα έσοδα του συνδέσμου προέρχονται κυρίως από τη λειτουργία φιλανθρωπικού καταστήματος στο κτίριο της μονής στην πόλη της Λάρνακας και τη διοργάνωση φιλανθρωπικών εκδηλώσεων, οι σημαντικότερες των οποίων είναι η χριστουγεννιάτικη αγορά και το δείπνο-χορός που διοργανώνονται κάθε χρόνο.

2

3

Συλλογή ρουχισμού και τροφίμων για άπορες οικογένειες.

4

Δωρεά παιδικών παιχνιδιών στο Γενικό Νοσοκομείο Λάρνακας.

Η κοινωνική προσφορά των Λατίνων

Κέντρο Ανακουφιστικής Φροντίδας Αρχάγγελος Μιχαήλ

1

2

3

4

Το κτίριο και το προσωπικό του Κέντρου Ανακουφιστικής Φροντίδας Αρχάγγελος Μιχαήλ.

Τα εγκαίνια του κέντρου από τον τότε Λατίνο Πατριάρχη Ιεροσολύμων Mons. Fouad Twal, 5 Δεκεμβρίου 2014.

Το Κέντρο Ανακουφιστικής Φροντίδας Αρχάγγελος Μιχαήλ αποτελεί το κύριο φιλανθρωπικό πρόγραμμα των Λατίνων στην επαρχία Πάφου. Ιδρύθηκε τον Ιούλιο του 2015 στο Μέσα Χωριό, με σκοπό την παροχή ανακουφιστικής/παρηγορητικής φροντίδας στους πάσχοντες από ανίατες ασθένειες και στις οικογένειές τους. Είναι πλήρως στελεχωμένο με εξειδικευμένο νοσηλευτικό προσωπικό και υποστηρίζεται από ομάδα εκπαιδευμένων

εθελοντών. Όλοι οι γιατροί που συνεργάζονται με το κέντρο παρέχουν τις γνώσεις και τις υπηρεσίες τους εντελώς δωρεάν. Τα έξοδα λειτουργίας του κέντρου καλύπτονται από εισφορές, κληροδοτήματα, εκδηλώσεις φιλανθρωπικών ομάδων, καθώς και από τη λειτουργία φιλανθρωπικών καταστημάτων στην Πάφο και στη Λεμεσό.

Σύνδεσμος ΑΓΑΠΗ Κύπρου

Ο σύνδεσμος δημιουργήθηκε το 2017 από μία ομάδα εθελοντών ρωμαιοκαθολικών μελών της ενορίας της Αγίας Αικατερίνης στη Λεμεσό, με σκοπό να στηρίξει, ανεξαρτήτως φυλής και θρησκειώματος, τους φτωχούς και τους αδύναμους κατοίκους της Λεμεσού και ειδικότερα τους μετανάστες, τους πρόσφυγες και τους αιτητές ασύλου.

5

Οι εθελοντές μέλη του συνδέσμου λειτουργούν το Κέντρο Μεταναστών ΑΓΑΠΗ, όπου, ανάμεσα σε άλλες δραστηριότητες, προσφέρουν σε μετανάστες, πρόσφυγες και αιτητές ασύλου δωρεάν συμβουλές για νομικά και διοικητικά ζητήματα, καθώς και μαθήματα ελληνικών και άλλων γλωσσών, ηλεκτρονικών υπολογιστών και ραπτικής. Διοργανώνουν επίσης εργαστήρια τέχνης και χειροτεχνίας και διαθέτουν τρόφιμα και είδη ρουχισμού σε άπορες οικογένειες. Για την οικονομική στήριξη των αναξιοπαθόντων ο σύνδεσμος λειτουργεί φιλανθρωπικό κατάστημα και πραγματοποιεί φιλανθρωπικές εκδηλώσεις.

6

7

8

9

10

Μαθήματα ελληνικής γλώσσας, χειροτεχνίας και ραπτικής.

Η πολυεθνική χορωδία του συνδέσμου στη χριστουγεννιάτικη συναυλία της στην εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης Λεμεσού, Δεκέμβριος 2018.

Το φιλανθρωπικό κατάστημα του συνδέσμου στη Λεμεσό.

Θρησκευτικές παραδόσεις

Η Βάπτιση

Στη Λατινική Εκκλησία η Βάπτιση αποτελεί ένα από τα επτά μυστήρια και ακολουθείται η πρακτική του νηπιοβαπτίσματος. Κατά τη Βάπτιση, η οποία δεν τελείται με κατάδυση σε νερό αλλά με επίχυση ύδατος στην κεφαλή του βαπτιζομένου, δεν τελείται ταυτόχρονα και το μυστήριο του Χρίσματος.

Συχνά η Βάπτιση δεν αποτελεί χωριστή τελετή, αλλά τελείται από τον ιερέα στο πλαίσιο της Θείας Λειτουργίας. Μετά τη Βάπτισή τους και μέχρι τη συμμετοχή τους στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας τα παιδιά πηγαίνουν κανονικά στην εκκλησία, δε λαμβάνουν όμως τη Θεία Κοινωνία.

Το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας - Πρώτη Κοινωνία

Στο μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας - Πρώτη Κοινωνία συμμετέχουν παιδιά ηλικίας 7 με 8 χρόνων ή και λίγο μεγαλύτερα τα οποία θα λάβουν για πρώτη φορά τη Θεία Κοινωνία. Στην τελετή, η οποία έχει εορταστικό χαρακτήρα, συμμετέχουν όλα τα παιδιά, οι οικογένειες και φίλοι τους, καθώς και μέλη της θρησκευτικής ομάδας.

Τα παιδιά προετοιμάζονται κατάλληλα για την Πρώτη Κοινωνία, αφού προβλέπεται κατήχησή τους και συνεχής συναναστροφή τους με τη χριστιανική κοινότητα. Κατά την τελετή τα παιδιά φέρουν ειδικού τύπου ένδυμα λευκού χρώματος, το οποίο συμβολίζει την αγνότητα της ψυχής τους, και ο ιερός ναός στολίζεται με λουλούδια, ώστε να ανταποκρίνεται στη λαμπρότητα της τελετής.

1
Αναμνηστική φωτογραφία από την Πρώτη Κοινωνία παιδιών, εκκλησία Αγίας Αικατερίνης, Λεμεσός.

2
Ομάδα κοριτσιών του Κολεγίου Τέρρα Σάντα κατά την Πρώτη τους Κοινωνία.

3
Η Ρεππα Pascotini (τέλη δεκαετίας '10-αρχές δεκαετίας '20). Η στάση ευσέβειας και το ειδικού τύπου ένδυμα συνδέονται με την τελετουργία της Πρώτης Κοινωνίας.

4
Μαρίτα Πιερώνη, θυγατέρα του Άντονι Πιερώνη, μέλους της Κοινοτικής Συνέλευσης και πρώτου αντιπροσώπου της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, κατά την Πρώτη της Κοινωνία το 1953.

5
Η μικρή Μόνικα Ζιρίγκοβιτς, κόρη της Ίρμας Γκλάζνερ και του Έρμαν Ζιρίγκοβιτς. Φωτογραφήθηκε κατά τα τέλη της δεκαετίας του '40 ντυμένη νύφη, σύμφωνα με το εθιμοτυπικό της τελετής της Πρώτης Κοινωνίας.

6
Φωτογραφία του Τώνου Μαντοβάνη, θείου της Αντωνέλλας Μαντοβάνη, νυν αντιπροσώπου της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων, κατά την Πρώτη του Κοινωνία το 1938. Είναι ντυμένος με ολόλευκο ένδυμα και κρατεί διακοσμημένη λαμπάδα.

Θρησκευτικές παραδόσεις

Το μυστήριο της Επιβεβαίωσης - Το Χρίσμα

Σύμφωνα με τη Λατινική Εκκλησία με το μυστήριο της Επιβεβαίωσης ολοκληρώνεται η διαδικασία της ένταξης ενός ατόμου στη χριστιανική κοινότητα, ωριμάζει η ψυχή του για το έργο που θα ακολουθήσει και ισχυροποιείται η επιβεβαίωση που δόθηκε στο Βάπτισμα. Στο μυστήριο της Επιβεβαίωσης συμμετέχουν κυρίως παιδιά ηλικίας 13 με 14 ετών, αλλά το μυστήριο μπορεί να τελεστεί και για άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Η ηλικία των 13 με 14 ετών είναι καθοριστικής σημασίας, αφού η απόφαση για την Επιβεβαίωση είναι πλέον του ίδιου του παιδιού και όχι των γονέων του. Με αυτό τον τρόπο το παιδί επιβεβαιώνει την αποδοχή ευθύνης για την πίστη του, γι' αυτό συχνά όσοι αποφασίσουν να συμμετάσχουν στο μυστήριο αναφέρονται και ως «Στρατιώτες του Χριστού», δηλαδή έτοιμοι να υπερασπιστούν την πίστη τους.

Στην τελετή το παιδί συνοδεύει ο ανάδοχός του, ο οποίος μπορεί να είναι είτε ο νονός του από το μυστήριο της Βάπτισης είτε ο γονέας του είτε οποιοδήποτε άλλο άτομο επιλέξει το ίδιο το παιδί, με την προϋπόθεση ότι αυτό ανήκει στην καθολική χριστιανική κοινότητα και έχει και το ίδιο χρισθεί μέσω του μυστηρίου της Επιβεβαίωσης. Στην Επιβεβαίωση μπορεί επίσης το παιδί να επιλέξει να κρατήσει το όνομα που του δόθηκε στη Βάπτισή ή να προσθέσει σε αυτό το όνομα κάποιου αγίου που το εμπνέει. Η τελετή, η οποία μπορεί να γίνει για ομάδα παιδιών, έχει εορταστικό χαρακτήρα και κανονικά τελείται μόνο από τον επίσκοπο, ο οποίος φέρει κόκκινα άμφια που συμβολίζουν τις γλώσσες φωτιάς που τοποθετήθηκαν πάνω από τους Αποστόλους την ημέρα της Πεντηκοστής. Γι' αυτό τον λόγο το μυστήριο του Χρίσματος ονομάζεται και μυστήριο του Αγίου Πνεύματος και γίνεται συνήθως την ημέρα της Πεντηκοστής. Παρ' όλα αυτά, ο επίσκοπος μπορεί να διαπιστεύσει τον τοπικό ιερέα να τελήσει το μυστήριο.

1

2

3

Το μυστήριο της Επιβεβαίωσης στην εκκλησία Αγίας Αικατερίνης στη Λεμεσό.

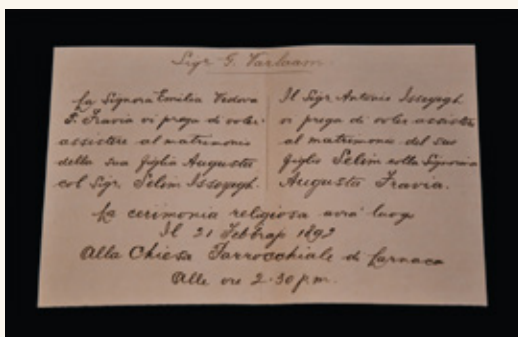
1

Τιμητική πλακέτα που απονεμήθηκε από τον δήμο Λάρνακας στα μέλη της μονής του Τάγματος του Αγίου Ιωσήφ της Εμφανίσεως Λάρνακας για την προσφορά τους στην πόλη της Λάρνακας, Οκτώβριος 1994.

2

Έντυπο προσκλητήριο γάμου, 28 Δεκεμβρίου 1916.

3

Χειρόγραφο προσκλητήριο γάμου, 21η Φεβρουαρίου 1892.

4

5

Επίσημο ένδυμα κοριτσιού από το μυστήριο της Πρώτης Κοινωνίας, 1990.

6

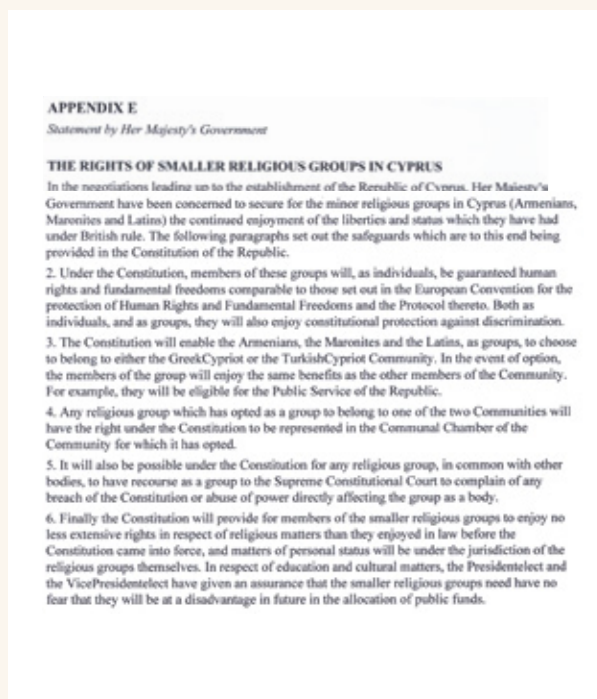
Φωτογραφίες από το μυστήριο της Πρώτης Κοινωνίας, 1956.

Ο περί Κύπρου Νόμος, 1960 Cyprus Act, 1960

Η νομοθετική πράξη της Βουλής των Κοινοτήτων με την οποία προνοείται η ανεξαρτησία της Κύπρου και διασφαλίζεται η προστασία των θρησκευτικών ομάδων της Κύπρου

Η Βουλή των Κοινοτήτων του Ηνωμένου Βασιλείου, στη νομοθετική εξουσία του οποίου υπάγονταν η Κύπρος, ψήφισε στις 29 Ιουλίου 1960 τον περί Κύπρου Νόμο (Cyprus Act, 1960). Σύμφωνα με αυτόν η βασίλισσα του Ηνωμένου Βασιλείου εξουσιοδοτείται να εκδώσει «Διάταγμα εν Συμβουλίω», με το οποίο θα έθετε σε ισχύ το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας σε καθορισμένη ημερομηνία, που θα αναφερόταν στο διάταγμα. Κατά την ημερομηνία εκείνη θα ιδρύονταν η «ανεξάρτητη, κυρίαρχη Δημοκρατία της Κύπρου» και η βασίλισσα θα έπαυε, βάσει των συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου, να έχει οποιαδήποτε κυριαρχία ή δικαιοδοσία επί του νέου κράτους. Το σχετικό διάταγμα, με αριθμό 1368/1960, καθόρισε ως ημερομηνία έναρξης της ισχύος του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας τη 16η Αυγούστου 1960.

Το Μέρος II - Παράρτημα Ε΄ του περί Κύπρου Νόμου του 1960 αφορά τα δικαιώματα των θρησκευτικών ομάδων στην Κύπρο. Διασφαλίζει τις ελευθερίες και τη συνταγματική προστασία τους έναντι οποιασδήποτε διάκρισης, αναφέρεται στο δικαίωμα επιλογής της κάθε ομάδας να ανήκει είτε στην ελληνική είτε στην τουρκική κοινότητα και να απολαύει των ίδιων δικαιωμάτων με τα μέλη της υπόλοιπης κοινότητας, καθώς και στο δικαίωμα εκπροσώπησής της στην Κοινοτική Συνέλευση της κοινότητας την οποία έχει επιλέξει. Τέλος, διασφαλίζει τον σεβασμό στα θρησκευτικά, εκπαιδευτικά και πολιτιστικά θέματα κάθε θρησκευτικής ομάδας, δικαιώματα τα οποία είχαν πριν από την έναρξη της ισχύος του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας και τα οποία υπάγονται αποκλειστικά στη δικαιοδοσία της ίδιας της θρησκευτικής ομάδας.

Εγγραφή των Λατίνων της Κύπρου στους εκλογικούς καταλόγους της ελληνικής κοινότητας

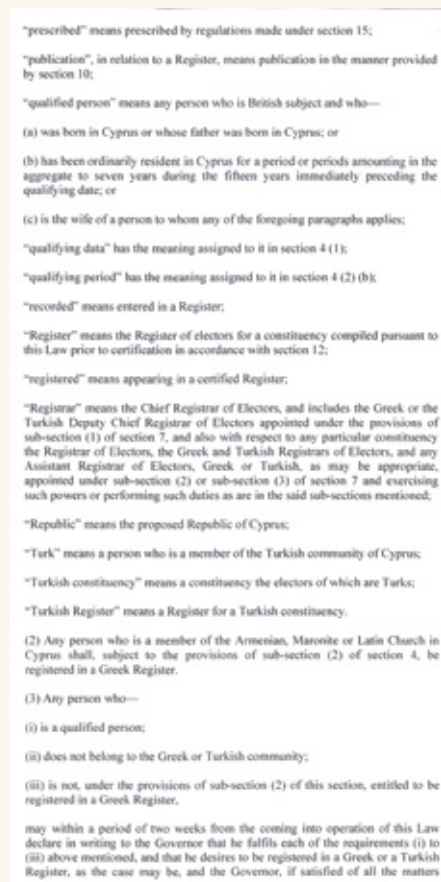
Στο άρθρο 2(3) του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας ορίζεται ότι οι πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας οι οποίοι δεν ανήκαν σε μία από τις δύο κοινότητες (ελληνική ή τουρκική), αλλά αποτελούσαν μέλη των αναγνωρισμένων θρησκευτικών ομάδων έπρεπε να επιλέξουν, εντός τριών μηνών από την ημερομηνία έναρξης της ισχύος του συντάγματος, ως ομάδα την κοινότητα στην οποία επιθυμούν να ανήκουν. Ήδη όμως, με βάση τον περι

Εγγραφής Εκλογών Νόμο του 1959 (Νόμος 36 του 1959), ο οποίος προνοούσε τον καταρτισμό των εκλογικών καταλόγων για τη διεξαγωγή των εκλογών για ανάδειξη του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας, των μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων και των μελών της Ελληνικής και της Τουρκικής Κοινοτικής Συνέλευσης, οι Λατίνοι της Κύπρου συμπεριλήφθηκαν στους εκλογικούς καταλόγους της ελληνικής κοινότητας.

Ελευθερία, 1.11.1959

Απόφαση για καταρτισμό των εκλογικών καταλόγων για την πραγματοποίηση των εκλογών για την ανάδειξη του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της Δημοκρατίας, των μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων και των μελών των δύο Κοινοτικών Συνελεύσεων.

Cyprus Legal Portal

Συμπεριληψη των μελών της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στον εκλογικό κατάλογο της ελληνικής κοινότητας, όπως προνοείται στον περι Εγγραφής Εκλογών Νόμο του 1959.

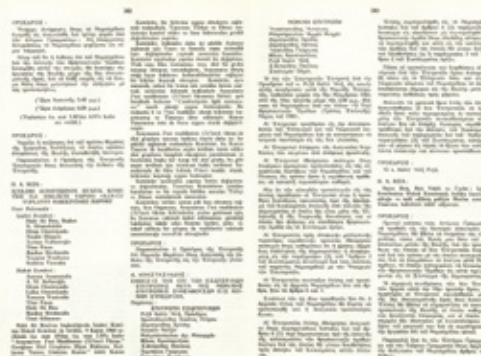
Οι Λατίνοι επιλέγουν να ανήκουν στην ελληνική κοινότητα

Με νομοσχέδιο που ενέκρινε το Υπουργικό Συμβούλιο στις 3 Νοεμβρίου 1960 και ψηφίστηκε σε νόμο από τη Βουλή των Αντιπροσώπων στις 9 του ίδιου μήνα, με τον τίτλο «Ο περί Θρησκευτικών Ομάδων και Πολιτών (Τρόπος Επιλογής) Νόμος του 1960», τα μέλη των θρησκευτικών ομάδων κλήθηκαν να δηλώσουν

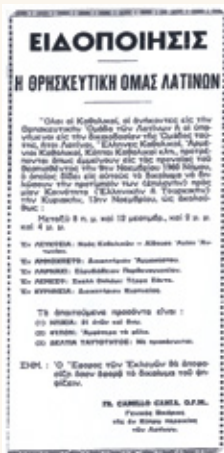
με δημοψήφισμα, που διεξήχθη στις 13 Νοεμβρίου 1960, κατά πόσο επιθυμούν να ενταχθούν στην ελληνική ή την τουρκική κοινότητα. Όλοι οι Λατίνοι της Κύπρου -πλην ενός- δήλωσαν την επιθυμία τους να ενταχθούν στην ελληνική κοινότητα.

Φιλελεύθερος, 4.11.1960
Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου για διεξαγωγή του δημοψηφίσματος.

Εκθεση για το νομοσχέδιο «Ο περί Θρησκευτικών Ομάδων (Τρόπος Επιλογής) Νόμος του 1960», συνεδρία ολομέλεια 9ης Νοεμβρίου, 1960.

Ελευθερία, 11.11.1960
Ενημέρωση των μελών της θρησκευτικής ομάδας των Λατινών για τη διαδικασία συμμετοχής στο δημοψήφισμα της 13ης Νοεμβρίου 1960.

Κύπρος, 14.11.1960
Οι Μπερτζ Τιλιάν (Αρμένιος), Ιωσήφ Γιαμάκης (Μαρωνίτης) και Άντονι Πετριώτη (Λατίνος), επιφανή μέλη των αντίστοιχων θρησκευτικών ομάδων, ψηφίζουν στο δημοψήφισμα της 13ης Νοεμβρίου 1960.

Μάγη, 14.11.1960
Τα αποτελέσματα του δημοψηφίσματος, τα οποία καταδεικνύουν ότι η συντριπτική πλειοψηφία των Λατινών επιλέγει να ανήκει στην ελληνική κοινότητα.

Εκπροσώπηση στην Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση 1960-1965 και στη Βουλή των Αντιπροσώπων 1965-

Στο Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας ορίζεται ότι η νομοθετική εξουσία ασκείται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων και την Ελληνική και την Τουρκική Κοινοτική Συνέλευση (Κάτω Βουλές που ρύθμιζαν τα εκπαιδευτικά, θρησκευτικά και πολιτιστικά θέματα των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο). Οι θρησκευτικές ομάδες των Λατίνων, των Αρμενίων και των Μαρωνιτών εκπροσωπούσαν με εκλεγμένο αντιπρόσωπο στην Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση. Μετά τις διακοινοτικές ταραχές τον Δεκέμβριο του 1963 και την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων που κατείχαν πολιτειακά αξιώματα ή θέση στον δημόσιο τομέα, η Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση συνέχισε να λειτουργεί μέχρι τον Μάρτιο του 1965, οπότε και αποφασίστηκε η διάλυσή της και η μεταβίβαση των νομοθετικών αρμοδιοτήτων της στη Βουλή των Αντιπροσώπων. Από το 1965 μέχρι το 1970 οι τρεις αντιπρόσωποι των τριών θρησκευτικών ομάδων εκπροσωπούσαν την ομάδα τους στη Βουλή με ετήσια

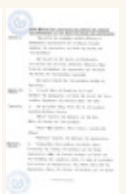
παράταση της θητείας τους. Τον Μάιο του 1970 η Βουλή ψήφισε τον περί Θρησκευτικών Ομάδων (Εκπροσώπησις) Νόμο, σύμφωνα με τον οποίο κάθε θρησκευτική ομάδα εκπροσωπείται στη Βουλή με έναν αντιπρόσωπο, που εκλέγεται από τους εκλογείς της οικείας ομάδας σύμφωνα με τις διατάξεις του εκλογικού νόμου. Εκτοτε, οι τρεις αντιπρόσωποι των θρησκευτικών ομάδων εκλέγονται, όπως και τα μέλη της Βουλής, κάθε πενταετία, μετέχουν στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Παιδείας, παρευρίσκονται στις συνεδριάσεις της ολομέλειας του σώματος και εκφράζουν τις απόψεις τους σε θέματα που αφορούν την ομάδα τους, χωρίς όμως δικαίωμα ψήφου. Απολαύουν επίσης των ίδιων δικαιωμάτων (ανεύθυνο, ασυλία, ατέλεια, αποζημίωση) με τα υπόλοιπα μέλη της Βουλής. Από το 1991 οι εκλογές για την ανάδειξη των αντιπροσώπων των τριών θρησκευτικών ομάδων διεξάγονται ταυτόχρονα με τις εκλογές για ανάδειξη των πενήντα έξι Ελληνοκυπρίων βουλευτών.

1 Η απόφαση της Ελληνικής Κοινοτικής Συνέλευσης για διάλυσή της (E14/1, Republic of Cyprus Copyright), 23 Μαρτίου 1965.

2 Εκπροσώπηση της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων. [Ο περί Μεταβίβασης της Ασκήσεως των Αρμοδιοτήτων της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως και περί Υπουργείου Παιδείας Νόμος του 1965 (N.12/1965, άρθρο 10)]

3 Πρώτη παράταση της θητείας της Βουλής των Αντιπροσώπων, συνεδρία ολομέλειας 23ης Ιουλίου 1965. [Ο περί Προέδρου της Δημοκρατίας και Μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων (Παράτασις της Θητείας) Νόμος του 1965 (N.38/1965)]

4 Πρώτη παράταση της θητείας των αντιπροσώπων των θρησκευτικών ομάδων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, συνεδρία ολομέλειας 5ης Αυγούστου 1965. [Ο περί Μεταβίβασης της Ασκήσεως των Αρμοδιοτήτων της Ελληνικής Κοινοτικής Συνελεύσεως και περί Υπουργείου Παιδείας (Τροποποιητικός) Νόμος του 1965 (N.45/1965)]

5 Ψήφιση νομοθεσίας για την εκπροσώπηση των θρησκευτικών ομάδων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, συνεδρία ολομέλειας 28ης Μαΐου 1970. [Ο περί Θρησκευτικών Ομάδων (Εκπροσώπησις) Νόμος του 1970 (N.58/1970)]

Οι αντιπρόσωποι της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στην Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση και στη Βουλή των Αντιπροσώπων

6 Άντονι Πιετρώνη (1960-1976)

7 Φέλιξ Κυρίλλη (1976-1991)

8 Μπενίτο Ρομπέρτο Αντόνιο Μαντοβάνη (1991-2016)

9 Αντωνέλλα Μαντοβάνη (2016 -)

Αντιπρόσωποι της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων

Άντονι Πετρώνη (1965-1976)

Ο Άντονι Πετρώνη γεννήθηκε στο Κάιρο της Αιγύπτου από πατέρα Κύπριο και μητέρα Χιώτισσα στις 2 Φεβρουαρίου 1913. Αποφοίτησε από τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου των Παρισίων το 1931. Υπηρέτησε στην Κυπριακή Εθελοντική Δύναμη κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από το 1941 μέχρι το 1943. Έλαβε τις τιμητικές διακρίσεις Knight of the Cross (1962) και Knight Commander (1966) του Ιππικού Τάγματος του Αγίου Τάφου της Ιερουσαλήμ, καθώς και του Ταξιδάρχη του Τάγματος του Αγίου Γρηγορίου του Μεγάλου (1990). Νυμφεύθηκε τη Halina Nakoniecznikow-Klukowska, με την οποία απέκτησαν τρία παιδιά. Απεβίωσε στις 13 Μαρτίου 1998.

Στις εκλογές της 7ης Ιουλίου 1960 ανακηρύχθηκε, χωρίς ανθυποψήφιο, πρώτος αντιπρόσωπος της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στην Ελληνική Κοινοτική Συνέλευση. Μετά τη διάλυση της Συνέλευσης και τη μεταβίβαση των νομοθετικών αρμοδιοτήτων της στη Βουλή των Αντιπροσώπων συνέχισε να εκπροσωπεί τη θρησκευτική ομάδα των Λατίνων στη Βουλή, με παράταση της θητείας του, μέχρι το 1970. Στις εκλογές που διεξήχθησαν στις 19 Ιουλίου 1970, με βάση τον περί Θρησκευτικών Ομάδων (Εκπροσώπησις) Νόμο, ανακηρύχθηκε, και πάλι χωρίς ανθυποψήφιο, πρώτος αντιπρόσωπος της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή.

1 Με τη στολή του ταγματάρχη της Κυπριακής Εθελοντικής Δύναμης κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

2 Τελετή απονομής του τίτλου του Knight Commander του Ιππικού Τάγματος του Αγίου Τάφου της Ιερουσαλήμ από τον τότε Λατίνο Πατριάρχη Ιεροσολύμων Mons. Alberto Gori, 18 Ιουνίου 1966.

3 Με τη στολή του Ιππικού Τάγματος του Αγίου Τάφου της Ιερουσαλήμ.

4 Κατά την επίσκεψη του αποστολικού εκπροσώπου του Βατικανού Lino Zanini στην Κύπρο.

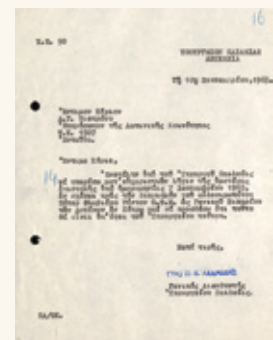
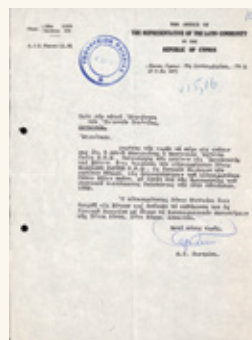
5 Στα εγκαίνια της ετήσιας φιλανθρωπικής αγοράς της Φιλοπτώχου Αδελφότητας Αγίου Αντωνίου από τον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Γ'.

6 Σε εκδήλωση της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων Κύπρου με κύριο ομιλητή τον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Σπύρο Κυπριανού.

Χαραυγή, 12.9.1962

7 8 9 Επιστολή του Αντονι Πετρώνη προς τον τότε Υπουργό Παιδείας Κωνσταντίνο Σπυριδάκι προς ενημέρωσή του για τον διορισμό του πατέρα Φλαβιάνου Ράντον ως γενικού βικάριου των Λατίνων στην Κύπρο, 7 Σεπτεμβρίου 1965, και η απαντητική επιστολή του υπουργού (Ε11/220, Republic of Cyprus Copyright), 10 Σεπτεμβρίου 1965.

Αντιπρόσωποι της Θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων

Φέλιξ Κυρίλλη (1976-1991)

Ο Φέλιξ Κυρίλλη γεννήθηκε στη Λάρνακα στις 12 Ιανουαρίου 1911. Φοίτησε στο Παγκύπριο Γυμνάσιο Λευκωσίας και στην Αμερικανική Ακαδημία Λάρνακας. Έλαβε τις τιμητικές διακρίσεις Member of the British Empire από τη Βασίλισσα Ελισάβετ II (1986), Knight of Cedars από τον Πρόεδρο του Λιβάνου (1974), Knight of the Holy Sepulchre από τον Λατίνο Πατριάρχη Ιεροσολύμων (1979) και Knight of the Cross από τον Πρόεδρο της Ιταλίας (1986). Διορίστηκε επίτιμος πρόξενος της Ινδίας στην Κύπρο από το 1980 μέχρι το 1995.

Νυμφεύθηκε την Grace Portsmouth, με την οποία απέκτησαν ένα παιδί. Απεβίωσε στις 11 Ιουλίου 2008.

Στις εκλογές της 3ης Οκτωβρίου 1976 εκλέχθηκε αντιπρόσωπος της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, αξίωμα το οποίο κατέλαβε, χωρίς ανθυποψήφιο, στις 19 Σεπτεμβρίου 1981 και στις 3 Ιουλίου 1986.

1

Με τον αποστολικό προυνούτσιο William Carew και τον πάτερ Xavier Geiser σε τελετή προς τιμήν του Πάπα, 1976.

2

Με τον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Σπύρο Κυπριανού σε φιλανθρωπική εκδήλωση, 1982.

3

Με τον τότε Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων Γεώργιο Λαδά σε τελετή προς τιμήν του Πάπα, 1984.

4

Με τον αποστολικό προυνούτσιο Carlos Curis και τον Mons. Frattini σε τελετή προς τιμήν του Πάπα, 1987.

5

Κατά την επίσκεψη του τότε Λατίνου Πατριάρχη Ιεροσολύμων Mons. Michel Sabbah στον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Γιώργο Βασιλείου, 1988.

6

Με τον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Γιώργο Βασιλείου και τον αποστολικό προυνούτσιο Carlos Curis, 1989.

7

Σε φιλανθρωπικό πανηγύρι με τον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Γλαύκο Κληρίδη, 1994.

8

Τελετή παρασημοφόρησής του από τον αποστολικό προυνούτσιο Andrea Cordero Lanza di Montezemolo, 1998.

9

Με τον Αντονι Πιερτρώνη σε τελετή στη Σχολή Αγίας Μαρίας Λεμεσού.

10

Σημερινή, 24.9.1976
Οι υποψήφιοι στις εκλογές της 3ης Οκτωβρίου 1976 για ανάδειξη των αντιπροσώπων των θρησκευτικών ομάδων στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

11

Θάρρος, 4.10.1976
Αποτελέσματα εκλογών 3ης Οκτωβρίου 1976 για την ανάδειξη των αντιπροσώπων των θρησκευτικών ομάδων στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

12

Φιλελεύθερος, 4.7.1986

Αντιπρόσωποι της Θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων

Μπενίτο Αντόνιο Μαντοβάνη (1991-2016)

Ο Μπενίτο Αντόνιο Μαντοβάνη γεννήθηκε στη Λάρνακα στις 27 Απριλίου 1936. Φοίτησε στο Παγκύπριο Εμπορικό Λύκειο και στην Αμερικανική Ακαδημία Λάρνακας. Σπούδασε στο Millfield School στο Σόμερσετ του Ηνωμένου Βασιλείου και στο Indiana University των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (BSc-General Business Administration). Το 1967 διορίστηκε επίτιμος υποπρόξενος και το 1983 επίτιμος πρόξενος της Ιταλίας στην Κύπρο. Έλαβε τις τιμητικές διακρίσεις του Ιππότη της Ιταλικής Δημοκρατίας (1975), του Αξιωματικού-Ιππότη της Ιταλικής Δημοκρατίας (1981) και του Ταξιάρχου της Ιταλικής Δημοκρατίας (1988), του Ιππότη του Τάγματος του Αγίου Τάφου (1996) και του Ταξιάρχου του Τάγματος του Αγίου Γρηγορίου του Μεγάλου (1998). Το 2003 έλαβε το Grande Ufficiale της Ιταλικής Δημοκρατίας και το 2010 το χρυσό παράσημο

του Προσκυνητή του Τάγματος των Φραγκισκανών Ιερέων. Είναι ιδρυτικό μέλος του Εμπορικού Επιμελητηρίου Ιταλίας-Κύπρου, που έχει έδρα την Τεργέστη Ιταλίας. Είναι συγγραφέας των παιδικών βιβλίων «Τσίκο ο Σκανδαλιάρης» (2007), «Ο Τσίκο και οι εξωγήινοι» και «Ο Τσίκο πάει διακοπές» (2008), καθώς και «Ο Τσίκο πάει κρουαζιέρα» (2009). Νυμφεύθηκε τη Σόνια Μαντοβάνη, με την οποία απέκτησαν δύο παιδιά.

Στις εκλογές της 19ης Μαΐου 1991 εκλέχθηκε αντιπρόσωπος της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων, ενώ κατέλαβε το ίδιο αξίωμα, χωρίς ανθυποψήφιο, στις 4 Μαΐου 1996 και στις 7 Μαΐου 2001. Στο ίδιο αξίωμα επανεκλέχθηκε στις εκλογές της 21ης Μαΐου 2006 και της 22ας Μαΐου 2011.

1

Στην τελετή επίδοσης διαπιστευτηρίων του τότε πρέσβη της Ιταλίας στην Κύπρο Gherardo la Fracesca στον τότε Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας Γλαύκο Κληρίδη, 2001.

2

3

Κατά την τελετή απονομής του χρυσού παρασήμου του Προσκυνητή του Τάγματος των Φραγκισκανών Ιερέων, 2010.

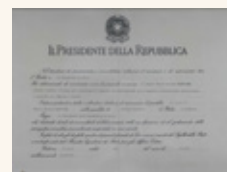
4

Τιμητικό δίπλωμα που του απονεμήθηκε από τον Κυπριακό Σύνδεσμο Παιδικού Νεανικού Βιβλίου, 2004.

5

Τιμητικό δίπλωμα που του απονεμήθηκε από τον Πάπα Ιωάννη Παύλο για την παρασημοφόρησή του ως Ταξιάρχου του Τάγματος του Αγίου Γρηγορίου του Μεγάλου.

6

Τιμητικό δίπλωμα που του απονεμήθηκε από τον τότε Πρόεδρο της Ιταλικής Δημοκρατίας για τον διορισμό του ως επίτιμου προξένου της Ιταλίας στην Κύπρο, 1983.

7

Σε γιορτή της Σχολής Αγίας Μαρίας Λεμεσού.

8

Φιλελεύθερος, 24.12.1993

9

Φιλελεύθερος, 14.5.1998

Παρασημοφόρηση του Μπενίτο Μαντοβάνη από τον πρέσβη της Αγίας Έδρας, εκ μέρους του Πάπα Ιωάννη Παύλου II, ως Ταξιάρχου του Τάγματος του Αγίου Γρηγορίου του Μεγάλου.

Αντιπρόσωποι της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων

Αντωνέλλα Μαντοβάνη (2016-)

Η Αντωνέλλα Μαντοβάνη γεννήθηκε στη Λεμεσό στις 7 Σεπτεμβρίου 1971. Φοίτησε στο Foley's Grammar and Junior School Λεμεσού. Σπούδασε ξένες γλώσσες και ιστορία στο University of Cambridge του Ηνωμένου Βασιλείου και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στην ευρωπαϊκή πολιτική και διοίκηση

στο College of Europe στην Μπριζ του Βελγίου. Είναι έγγαμη με τον Μιχάλη Χατζηκωνσταντά, με τον οποίο απέκτησαν ένα παιδί. Στις εκλογές της 22ας Μαΐου 2016 εκλέχθηκε αντιπρόσωπος της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

1

Στα εγκαίνια του Σπιτιού των Λατίνων στη Λευκωσία, 12 Οκτωβρίου 2017.

2

Στα εγκαίνια της μόνιμης έκθεσης της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στο Κέντρο Εικαστικών Τεχνών και Έρευνας CVAR στη Λευκωσία, 20 Ιουνίου 2018.

3

Με τον πατέρα της και τέως αντιπρόσωπο της θρησκευτικής ομάδας των Λατίνων στη Βουλή Μπενίτο Μαντοβάνη σε έκθεση Λατίνων εικαστικών καλλιτεχνών, Πολιτιστικό Κέντρο Πάνος Σολομωνίδης στη Λεμεσό, 10 Νοεμβρίου 2018.

4

Χαιρετισμός σε εκδήλωση στο Προεδρικό Μέγαρο για τα 800 χρόνια από την επίσκεψη του Αγίου Φραγκίσκου της Ασίζης στην Κύπρο, 9 Μαΐου 2019.

Εξέχουσες προσωπικότητες των Λατίνων της Κύπρου από τον 19^ο αι. μέχρι σήμερα

Ριχάρδος Ματτέι: μέλος του Νομοθετικού Συμβουλίου της Κύπρου

Ο Ριχάρδος Ματτέι γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1826. Ο πατέρας του, ο Giovanni Antonio Mattei, γεννήθηκε στη Λάρνακα, νέος εγκαταστάθηκε στη Σμύρνη και νυμφεύθηκε τη Madeleine Pezzer. Μετά τον θάνατο της συζύγου του επανεγκαταστάθηκε στη Λάρνακα με τα δύο παιδιά του, τον Riccardo και την Adelaine. Ο Riccardo σπούδασε γεωπονική στο Πανεπιστήμιο της Freiburg της Ελβετίας. Ήταν γαιοκτήμονας και έμπορος, καθώς και ο εμπνευστής μεθόδου εξολόθρευσης της ακρίδας, της οποίας τα σμήνη προκαλούσαν τότε τρομακτικής έκτασης καταστροφές στη γεωργική παραγωγή. Η μέθοδος εφαρμόστηκε αρχικά στην Κύπρο με μεγάλη επιτυχία και στη συνέχεια υιοθετήθηκε από την Πύλη ως νόμος. Το 1874 ανέλαβε και το δύσκολο έργο της αποξήρανσης των ελωδών εκτάσεων στη βόρεια-βορειανατολική πλευρά της Λάρνακας. Πέτυχε την αποξήρανση αρκετών περιοχών χρησιμοποιώντας τη διοχέτευση των λιμναζόντων νερών στη θάλασσα και την επιχωμάτωση.

Ήταν ένα από τα τρία διορισμένα μέλη του πρώτου Νομοθετικού Συμβουλίου που συνεστήθη αμέσως μετά την έναρξη της

Αγγλοκρατίας στην Κύπρο (1878-1880). Αργότερα εκλέχθηκε μέλος του ίδιου σώματος (1887-1889, 1889-1890). Διετέλεσε επίσης πρόξενος της Πρωσίας στην Κύπρο.

Έλαβε τις τιμητικές διακρίσεις του Ταξιάρχου του Τάγματος των Αγίων Μιχαήλ και Γεωργίου (CMG), του Ιππότη της Λεγεώνας της Τιμής (Γαλλία), του Ιππότη του Ιταλικού Στέμματος, του Αργυρού Σταυρού των Ιπποτών του Τάγματος του Σωτήρος (Ελλάδα) και του Μετζίδιέ (οθωμανική αυτοκρατορία), καθώς και το παράσημο Νισιάν Ιφτικάρ Β' Τάξεως (Τύνιδα) για την επιτυχία της εφαρμογής της εφεύρεσής του για την εξολόθρευση της ακρίδας.

Ο Ματτέι δώρισε στους δυσπραγούντες όλη του την περιουσία, με αποτέλεσμα να περιέλθει σε δεινή οικονομική θέση. Για τον λόγο αυτό η κυβέρνηση του παραχώρησε λίγο πριν από τον θάνατό του ετήσια σύνταξη ύψους 180 στερλινών. Νυμφεύθηκε τη Mary Ann Elizabeth Barker. Απεβίωσε το 1893.

Μισέλ Χούρη: μέλος της Διασκεπτικής Συνελεύσεως για το Σύνταγμα της Κύπρου

Ο Μισέλ Χούρη.

Ο Μισέλ Χούρη γεννήθηκε το 1895 στη Λεμεσό. Γονείς του ήταν οι Μουράτ και Φαρίτα Χούρη, Άραβες του Λιβάνου που ήρθαν στην Κύπρο από τη Συρία για μόνιμη εγκατάσταση. Φοίτησε στην Αγγλική Σχολή Λευκωσίας και στο Κολλέγιο Ιησουιτών στη Βηρυτό. Σπούδασε νομικά στο La Salle Extension University of Chicago Illinois (1918) και στο Hamilton Collage of Law Chicago Illinois (1920) των Ηνωμένων Πολιτειών. Ο Μισέλ Χούρη υπήρξε ένας από τους κορυφαίους δικηγόρους της Κύπρου, με ειδίκευση στο εταιρικό δίκαιο. Υπήρξε νομικός σύμβουλος και μέλος διοικητικών συμβουλίων πολλών εταιρειών και τραπεζών και υποδιευθυντής της Εταιρείας Αμιάντου Κύπρου. Υπήρξε επίσης νομικός σύμβουλος του εξόριστου στην Κύπρο Βασιλέα της Χέτζας Χουσεϊν Ιμπν Αλήγ (1925-1930) και μέλος της Διασκεπτικής Συνελεύσεως για το Σύνταγμα της Κύπρου (1947-1948).

Νυμφεύθηκε τη Mireille Giuseppe Hajje, με την οποία απέκτησαν τρεις θυγατέρες. Απεβίωσε το 1989.

Εξέχουσες προσωπικότητες των Λατίνων της Κύπρου από τον 19^ο αι. μέχρι σήμερα

Δρ Αννίβας Φράνσις: δήμαρχος Λάρνακας

1 Ο δρ Αννίβας Φράνσις.

Ο δρ Αννίβας Φράνσις γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1904. Σπούδασε ιατρική στα Πανεπιστήμια της Βιέννης και της Λειψίας και εργάστηκε ως γιατρός στη Λειψία, στη Δρέσδη και στη Λάρνακα. Το 1963 διορίστηκε από τον Υπουργό Εσωτερικών Πολύκαρπο Γιωρκάτζη ως υπεύθυνος του νοσοκομείου και στρατιωτικός γιατρός. Συνέχισε ως στρατιωτικός γιατρός και μετά την ίδρυση της Εθνικής Φρουράς, φθάνοντας μέχρι τον βαθμό του ταγματάρχη.

Διετέλεσε μέλος, αντιπρόεδρος και πρόεδρος του Εμπορικού και Βιομηχανικού Επιμελητηρίου Λάρνακας. Ήταν εκ των ιδρυτών του Ναυτικού Ομίλου Λάρνακας και πρόεδρός του επί σειρά ετών. Υπήρξε ο πρώτος επαρχιακός γραμματέας του ΔΗ.ΣΥ. Λάρνακας. Διετέλεσε αντιδήμαρχος Λάρνακας (1949-1953, 1953-1962 και 1964-1967), δημαρχεύων, όταν συνελήφθη από τους Άγγλους ο δήμαρχος Λάρνακας Γιώργος Χριστοδουλίδης, και δήμαρχος Λάρνακας (1967-1975).

Νυμφεύθηκε τη Λούλα Θεοδώρου Πιερί, με την οποία απέκτησαν μία θυγατέρα. Απεβίωσε το 1994.

2 Επίσκεψη του τότε Υπουργού Εμπορίου Νίκου Δημητρίου στο δημοτικό μέγαρο Λάρνακας επί δημαρχίας Αννίβα Φράνσις.

Ιππότης Βιντσέντζο Φένεκ: αντιδήμαρχος Αμμοχώστου

3 Ο Βιντσέντζο Φένεκ.

Ο Βιντσέντζο Φένεκ γεννήθηκε το 1839 στη Μάλτα και ήταν αρχιτέκτονας μηχανικός. Στις αρχές της Αγγλοκρατίας ήλθε στην Αμμόχωστο και ίδρυσε μηχανικό εργοστάσιο, το πρώτο που κατασκεύαζε ανεμόμυλους. Ρωμαιοκαθολικός ο ίδιος, έκτισε εκκλησία στην Αμμόχωστο για τους εκεί πιστούς και ζήτησε να σταλεί καθολικός ιερέας, αίτημα που αγνοήθηκε. Για τον λόγο αυτό εξηύρε Μαρωνίτη ιερέα, ο οποίος λειτουργούσε τον ναό, γι' αυτό και πριν από τον θάνατό του δώρισε την εκκλησία στους Μαρωνίτες της Κύπρου. Σχεδίασε το Θέατρο Παπαδοπούλου στη Λευκωσία, ένα εντυπωσιακό θεατρικό κτίσμα στο πρότυπο των θεάτρων ιταλικού τύπου της Ευρώπης, το οποίο ολοκληρώθηκε το 1899, μετονομάστηκε αργότερα σε «Θέατρο Μέλλω», αλλά δυστυχώς κατεδαφίστηκε στο τέλος της δεκαετίας του '60.

Διετέλεσε αντιδήμαρχος Αμμοχώστου από το 1887 μέχρι το 1893. Νυμφεύθηκε τη Marietta Perini, με την οποία απέκτησαν δύο γιους και δύο θυγατέρες. Απεβίωσε το 1908.

4 Οικογενειακή φωτογραφία του Βιντσέντζο Φένεκ.

Εξέχουσες προσωπικότητες των Λατίνων της Κύπρου από τον 19^ο αι. μέχρι σήμερα

Αμβρόσιος Τζιοζεφέν: ιδρυτής της φιλαρμονικής ορχήστρας της Αστυνομίας Κύπρου

Ο Αμβρόσιος Τζιοζεφέν γεννήθηκε το 1864 στην Αγία Μαρίνα Λευκωσίας. Σπούδασε μουσική στο Μονπελιέ της Γαλλίας και ασχολήθηκε κυρίως με το βιολί. Στα τέλη του 19^{ου} αι. έφυγε από την Κωνσταντινούπολη, όπου εργαζόταν σε γαλλικό λύκειο θηλέων ως καθηγητής μουσικής, και ήρθε στην Κύπρο, όπου εργοδοτήθηκε στην Αγγλική Σχολή Λευκωσίας (Newham English School).

Το 1900 η τότε αποικιοκρατική κυβέρνηση του ανέθεσε να ιδρύσει τη φιλαρμονική της Αστυνομίας Κύπρου, η οποία υφίσταται μέχρι σήμερα.

Νυμφεύθηκε την Colombe Augustin, με την οποία απέκτησαν δύο γιους. Απεβίωσε το 1935.

1

Ο Αμβρόσιος Τζιοζεφέν.

2

Η πρώτη φιλαρμονική της Αστυνομίας Κύπρου. Ο Αμβρόσιος Τζιοζεφέν αρχιμουσικός σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στον Δημοτικό Κήπο Λευκωσίας, 1904.

3

Μαθητές και δάσκαλοι της Αγγλικής Σχολής Λευκωσίας το 1910. Ο Αμβρόσιος Τζιοζεφέν όγδοος από αριστερά, στη δεύτερη σειρά.

Εξέχουσες προσωπικότητες των Λατίνων της Κύπρου από τον 19^ο αι. μέχρι σήμερα

Αρμάνδος Τζιοζεφέν: βραβευμένος μουσικοσυνθέτης και ζωγράφος

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν, εγγονός του Αμβρόσιου Τζιοζεφέν, γεννήθηκε το 1931 στη Λευκωσία από γονείς με καλλιτεχνικό υπόβαθρο, ο πατέρας του έπαιζε βιολί και η μητέρα του ζωγράφιζε. Φοίτησε στο Ελένειον Δημοτικό Σχολείο και στο Παγκύπριο Γυμνάσιο.

Υπήρξε πιανίστας και αναγνωρισμένος ακορντεονίστας. Το 1961 κέρδισε το πρώτο βραβείο σε παγκύπριο διαγωνισμό σολίστ που διοργάνωσε το Ρ.Ι.Κ., με έπαθλο ένα επαγγελματικό ακορντεόν Cruccianelli Baton.

Υπήρξε συνθέτης κυπριακών τραγουδιών και εκπροσώπησε την Κύπρο σε φεστιβάλ στο εξωτερικό. Η κυπριακή διάλεκτος είχε σ' αυτόν καταλυτική επίδραση και τον ώθησε να ασχοληθεί με το έντεχνο μελοποιημένο κυπριακό τραγούδι. Το 1969 κέρδισε το πρώτο βραβείο διαλεκτικού τραγουδιού με το έργο του «Ο Ππαράς» και το δεύτερο βραβείο με το έργο του «Πλάστη που ζεις στον ουρανό» στον πρώτο διαγωνισμό κυπριακού τραγουδιού που

διοργάνωσε το Ρ.Ι.Κ. Το 1971 κέρδισε το πρώτο βραβείο διαλεκτικού τραγουδιού με τη σύνθεσή του «Η Λωξαντρού» σε διαγωνισμό κυπριακού τραγουδιού που διοργάνωσε το Ρ.Ι.Κ. και το πρώτο βραβείο με το τραγούδι «Δέκα Κυριακές» σε διαγωνισμό ελαφρολαϊκού τραγουδιού που διοργάνωσε και πάλι το Ρ.Ι.Κ. Παράλληλα με τη μουσική, ασχολήθηκε και με τη ζωγραφική. Κατά τα έτη 1988-1989 φοίτησε στην Ακαδημία Καλών Τεχνών Piero Vannucci στην Περούτζια της Ιταλίας. Έλαβε μέρος σε πολλές ομαδικές, αλλά και ατομικές εκθέσεις στην Κύπρο και στο εξωτερικό. Το 1989 του απονεμήθηκε το πρώτο βραβείο χαρακτηριστικής. Ήταν μέλος του Επιμελητηρίου Καλών Τεχνών (Ε.ΚΑ.ΤΕ.).

Υπήρξε επίσης ο πρώτος αερομοντελιστής στην Κύπρο και ένας από τους τρεις ιδρυτές της Αερολέσχης Κύπρου. Εργάστηκε στο Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων για 41 χρόνια και αφυπηρέτησε από τη θέση του Ανώτερου Τεχνικού Επιθεωρητή Έργων το 1992. Νυμφεύθηκε την Josephine Toffi, με την οποία απέκτησαν μία θυγατέρα. Απεβίωσε το 2011.

1

Ο Αρμάνδος Τζιοζεφέν.

2

Με το ακορντεόν του κατά τη συμμετοχή του σε μουσικό πρόγραμμα του Ρ.Ι.Κ., 9 Νοεμβρίου 1960.

3

Εγκαίνια ατομικής έκθεσης έργων του από τον δάσκαλό του Αδαμάντιο Διαμαντή, ξενοδοχείο «Hilton», 1989.

Εξέχουσες προσωπικότητες των Λατίνων της Κύπρου από τον 19^ο αι. μέχρι σήμερα

Ιωάννης Παύλος Φώσκολο: επαγγελματίας φωτογράφος

Ο Ιωάννης Παύλος Φώσκολο, ιταλικής καταγωγής, γεννήθηκε στη Σμύρνη πιθανότατα το 1855. Εγκαταστάθηκε ως επαγγελματίας φωτογράφος στη Λεμεσό, μαζί με τον Αρμένιο φωτογράφο Μ. Κ. Παπαζιάν, κατά την άφιξη των βρετανικών στρατευμάτων στην Κύπρο το 1878, και οι δύο τους υπήρξαν οι πρώτοι επαγγελματίες φωτογράφοι της Λεμεσού.

Υπήρξε ο αποκλειστικός φωτογράφος του υπάτου αρμοστή Sir Robert Biddulph και επί πολλά χρόνια φωτογράφος των βρετανικών στρατευμάτων. Ακολουθώντας τα βρετανικά στρατεύματα, φωτογράφιζε στρατόπεδα και κυβερνητικά κτίρια της αγγλικής διοίκησης και κατέγραφε με τον φακό του διάφορες επίσημες και ανεπίσημες στιγμές του στρατού. Κατέγραφε επίσης τη φυσική ομορφιά του νησιού, των βουνών, των μοναστηριών,

των γεφυριών, των λιμανιών, αρχαιολογικών χώρων κ.ά. Φωτογράφιζε ακόμη απλούς ανθρώπους είτε στον χώρο της δουλειάς τους είτε μέσα στα σπίτια τους. Ένα μέρος της δραστηριότητάς του αφιερώθηκε στη δημιουργία καρτ ποστάλ για όλη την Κύπρο. Το σύνολο της δουλειάς του αποτελεί ένα πολύτιμο ιστορικό αρχείο τόσο για τον χώρο και τους ανθρώπους του όσο και για την κοινωνικοοικονομική κατάσταση του τόπου την εποχή εκείνη.

Βραβεύτηκε με χρυσό μετάλλιο από την Κυπριακή Έκθεση που έγινε στο Ζάππειο της Αθήνας το 1901, τη Βιομηχανική Έκθεση που έγινε στη Λεμεσό το 1911 και την παμβρετανική έκθεση του Wembley. Νυμφεύθηκε την Αικατερίνη, με την οποία απέκτησαν μία θυγατέρα. Απεβίωσε πιθανώς το 1936.

1

Ο Ιωάννης Παύλος Φώσκολο.

«Στρατιώτες σε εκδρομή. Η φωτογραφία ελήφθη το 1898. Το πρόσωπο με τον αριθμό 6 είναι ο Ι.Π. Φώσκολο.»

2

Λεμεσιανοί σε εκδρομή. Ο Ι. Π. Φώσκολο εμφανίζεται στη φωτογραφία με τον αριθμό 6, 1898.

Εξέχουσες προσωπικότητες των Λατίνων της Κύπρου από τον 19^ο αι. μέχρι σήμερα

Κάρολος, Λεοπόλδος, Ίρμα και Μόνικα Γκλάζνερ: τέσσερις γενιές φωτογράφων

1 Ο Κάρολος Γκλάζνερ.

Κάρολος Γκλάζνερ

Γεννήθηκε στο Holitsch της Ουγγαρίας το 1856. Σπούδασε εντομολογία και ορνιθολογία στο Πανεπιστήμιο του Βερολίνου. Το 1882 έφτασε με την οικογένειά του στην Κύπρο και εγκαταστάθηκε στη Λεμεσό. Εργάστηκε στον τομέα της μελέτης των σπάνιων πουλιών, των εντόμων και της πανίδας της Κύπρου, τροφοδοτώντας με σπάνια δείγματα τα ευρωπαϊκά μουσεία. Ανακάλυψε ένα άγνωστο είδος πουλιού στην περιοχή Τροόδου, που πήρε το όνομά του, Garrulus Glandarius Glaszneri. Παράλληλα, λειτουργούσε ιδιόκτητο φωτογραφείο στη Λεμεσό. Ο έντονος ανταγωνισμός του όμως με τον Ι. Π. Φώσκολο, τον άλλο μεγάλο φωτογράφο της εποχής, τον ανάγκασε το 1897 να μετακομίσει από τη Λεμεσό και να εγκατασταθεί μόνιμα στη Λάρνακα.

Νυμφεύθηκε την Aloysia Meisner, με την οποία απέκτησαν έναν γιο και μία θυγατέρα. Απεβίωσε το 1926.

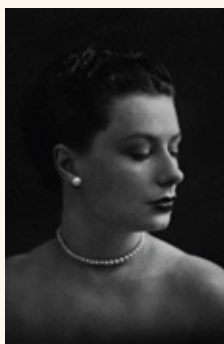

2 Ο Λεοπόλδος Γκλάζνερ.

Λεοπόλδος Γκλάζνερ, γιος του Καρόλου Γκλάζνερ

Γεννήθηκε στην Ουγγαρία το 1877. Τα εφηβικά του χρόνια τα έζησε στη Γερμανία. Ήταν πολύγλωσσος, αυτοδίδακτος μουσικός και φωτογράφος. Πριν εγκατασταθεί στην Κύπρο, δίδαξε μουσική στην Αθήνα. Στη Λεμεσό, όπου ζούσε αρχικά, ανέλαβε τη διεύθυνση της φιλαρμονικής της λέσχης «Ισότης». Την ίδια περίοδο ο δήμος Λάρνακας του ανέθεσε την οργάνωση της δημοτικής φιλαρμονικής (1904), της οποίας υπήρξε διευθυντής για σειρά ετών. Παράλληλα, εργαζόταν στο φωτογραφείο του πατέρα του. Ο Λεοπόλδος Γκλάζνερ μετέφερε στην Κύπρο την τεχνολογία της φωτογραφίας της τότε εποχής. Από τη φωτογραφική του μηχανή με τριπόδι δεν ξέφυγε σχεδόν τίποτε από την καθημερινή ζωή των Κυπρίων, αφού απαθανάτισε το νησί από άκρη σ' άκρη. Το στούντιό του στη Λάρνακα έγινε το φωτογραφικό κέντρο της Κύπρου, με τις περιφημες «οκταήμερες» φωτογραφίες του. Πολλοί νεότεροι ομότεχνοί του έμαθαν κοντά του τη φωτογραφική τέχνη, ιδιαίτερα την τεχνική του ρετούς.

Νυμφεύθηκε την Anneta Riccobono, με την οποία απέκτησαν μία θυγατέρα, την Ίρμα. Απεβίωσε το 1965.

3 Η Ίρμα Γκλάζνερ.

Ίρμα Γκλάζνερ, θυγατέρα του Λεοπόλδου και εγγονή του Καρόλου Γκλάζνερ

Γεννήθηκε στη Λεμεσό το 1916. Αποφοίτησε από τη Σχολή Καλογριών στη Λάρνακα. Ασχολήθηκε με το θέατρο και έλαβε μέρος σε διάφορες παραστάσεις του νησιού. Με την εγκατάστασή της στη Λάρνακα ασχολήθηκε με το φωτογραφείο της οικογένειας.

Παντρεύτηκε τον Μάριο Πούρτζη και μετέπειτα τον Έρμαν Ζιρίγκοβιτς, με τον οποίο απέκτησε μία θυγατέρα, τη Μόνικα. Απεβίωσε το 2005.

4 Η Μόνικα Ζιρίγκοβιτς Γκλάζνερ.

Μόνικα Ζιρίγκοβιτς Γκλάζνερ, θυγατέρα της Ίρμας Γκλάζνερ και δισεγγονή του Καρόλου Γκλάζνερ

Γεννήθηκε στη Λάρνακα το 1940. Αποφοίτησε από τη Σχολή Καλογριών. Από τα δεκατέσσερά της χρόνια ξεκίνησε να εργάζεται στο οικογενειακό φωτογραφείο, το οποίο λειτουργούσε μέχρι το 1990. Ασχολήθηκε επί σειρά ετών με το μπαλέτο και τη ζωγραφική.

Παντρεύτηκε τον Αθανάσιο Βούλγαρη, με τον οποίο απέκτησαν μία θυγατέρα και έναν γιο.

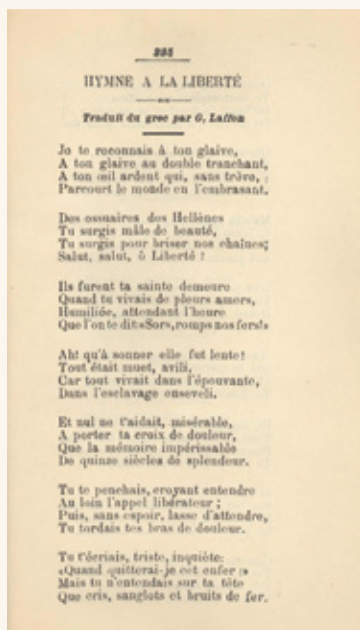
Εξέχουσες προσωπικότητες των Λατίνων της Κύπρου από τον 19^ο αι. μέχρι σήμερα

Γουσταύος Λαφφών: Γαλλοκύριος φιλέλληνας διπλωμάτης και ποιητής

Γεννήθηκε στη Λάρνακα το 1835 και σε ηλικία τεσσάρων ετών μετακόμισε με την οικογένειά του στη Λευκωσία. Φοίτησε στην Ελληνική Σχολή Λευκωσίας και στο Κολλέγιο Ιησουιτών στη Βηρυτό, όπου διδάχθηκε λατινικά, ιταλικά και αραβικά. Μετά το πέρας των σπουδών του μελέτησε την αγγλική και την περσική γλώσσα. Κατά τη διάρκεια του Κριμαϊκού Πολέμου (1854-1855) κατετάγη ως βοηθός διερμηνέας στο γαλλικό σώμα της Κριμαίας. Διορίστηκε δραγομάνος και καγκελάριος σε διάφορα γαλλικά υποπροξενεία, όπως στα Χανιά της Κρήτης (1861), στην Ιερουσαλήμ (1863), στη Λάρνακα (1864) και στη Σμύρνη (1874). Αργότερα διορίστηκε υποπρόξενος στον Πειραιά (1877) και πρόξενος της Γαλλίας στην Αδριανούπολη (1881) και στο Βαλπαραΐζο της Χιλής (1888). Το 1900 επέστρεψε στην Κύπρο.

Ήταν φιλέλληνας, γι' αυτό και έγραψε την ποίησή του στην ελληνική γλώσσα. Στο έργο του εκδηλώνεται η αγάπη του για την Κύπρο, την Ελλάδα και τον ελληνικό κόσμο γενικότερα. Το 1880 εξέδωσε στο Παρίσι το έργο του Διονύσιου Σολωμού «Ύμνος εις την Ελευθερίαν» σε δική του μετάφραση. Κάποια από τα ποιήματά του δημοσιεύτηκαν σε εφημερίδες της Σμύρνης και της Αθήνας. Μετά τον θάνατό του εκδόθηκε το έργο «Γουσταύου Λαφφών: Τα Άπαντα» (1915), που περιλαμβάνει όλα του τα ποιήματα στα ελληνικά, εκτός από δύο.

Νυμφεύθηκε την Άννα Μοάτσου, με την οποία απέκτησαν έναν γιο και δύο θυγατέρες. Μετά τον θάνατο της πρώτης του συζύγου νυμφεύθηκε την Ada Bargigli, με την οποία απέκτησαν έναν γιο. Απεβίωσε στην Κωνσταντινούπολη το 1906.

Απόσπασμα από το βιβλίο του με τίτλο «Hymne a la liberte», 1880.

Το εξώφυλλο του βιβλίου με τίτλο «Γουσταύου Λαφφών: Τα Άπαντα», 1915.

Εξέχουσες προσωπικότητες των Λατίνων της Κύπρου από τον 19^ο αι. μέχρι σήμερα

Δρ Συλβέν Μπερό: ερευνητής-ιστορικός-συγγραφέας

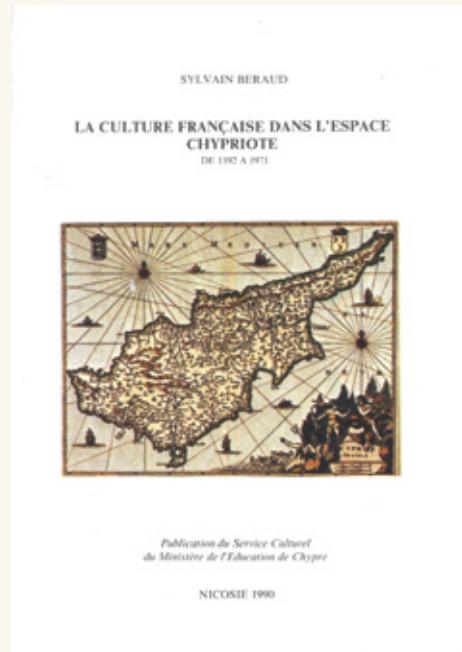
Γεννήθηκε στην Αλεξάνδρεια το 1933. Κατάγεται από τη γνωστή γαλλοκυπριακή οικογένεια Μπερό, που ήταν κορυφαίοι έμποροι της Λάρνακας και συνέβαλαν στην ανάπτυξη του εμπορίου με άλλες χώρες. Σπούδασε φιλολογία, κοινωνιολογία και οικονομικά στο Παρίσι από το 1952 μέχρι το 1958. Απέκτησε τον τίτλο του διδάκτορα από το Πανεπιστήμιο της Λίλλης το 1974. Ήταν επισκέπτης καθηγητής στο Grey Friars University of Oxford. Εργάστηκε επί σειρά ετών ως καθηγητής γαλλικών, ιστορίας και πολιτισμού. Συνεργάστηκε για πολλά χρόνια ως ερευνητής (εξωτερικός συνεργάτης) με το Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών και με το Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών. Είναι μέλος της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών και του Royal Commonwealth Society of London. Ειδικεύεται στη μελέτη της ιστορίας των γαλλικών οικογενειών της Κύπρου και υπήρξε πρόεδρος των Γάλλων υπηκόων

στην Κύπρο. Συνέταξε πολλές επιστημονικές ιστορικές μελέτες που δημοσιεύτηκαν σε κυπριακές εφημερίδες και περιοδικά. Είναι ο συγγραφέας του βιβλίου «La Culture Française dans l'espace Chypriote».

Έλαβε τις τιμητικές διακρίσεις του Ιππότη του Εθνικού Τάγματος της Ασίας της γαλλικής κυβέρνησης (1977), του Αξιωματικού του Τάγματος του Αγίου Γρηγορίου του Μεγάλου (1989), το Pontifical Medal (1991), του Ταξιάρχου του Τάγματος του Αγίου Γρηγορίου του Μεγάλου από τον Πάπα Ιωάννη Παύλο Β΄ (1996), του Ταξιάρχου του Τάγματος του Αγίου Τάφου από τον Λατίνο Πατριάρχη Ιεροσολύμων (2015), καθώς και τον Χρυσό Σταυρό του Αξιωματικού του Ιππικού Τάγματος του Αγίου Τάφου της Ιερουσαλήμ (2017).
Νυμφεύθηκε τη Μαίρη Ευριπίδου.

Ο δρ Συλβέν Μπερό.

Το εξώφυλλο του βιβλίου του Συλβέν Μπερό «La Culture Française dans l'espace Chypriote».

Εξέχουσες προσωπικότητες των Λατίνων της Κύπρου από τον 19^ο αι. μέχρι σήμερα

Ιωσήφ Γκαφιέρο: αρχιτέκτονας, σχεδιαστής κυβερνητικών κτιρίων

Ο Ιωσήφ Γκαφιέρο.

Ο Ιωσήφ Γκαφιέρο γεννήθηκε στη Μάλτα το 1877. Σπούδασε αρχιτεκτονική στο Πανεπιστήμιο της Μάλτας. Την περίοδο της Αγγλοκρατίας ήρθε στην Κύπρο και εγκαταστάθηκε στη Λάρνακα. Εργάστηκε σε διάφορα κυβερνητικά τμήματα της αποικιοκρατικής κυβέρνησης και σχεδίασε διάφορα κυβερνητικά κτίρια, κάποια από τα οποία διατηρούνται μέχρι σήμερα, όπως το κτίριο της Επαρχιακής Διοίκησης Λεμεσού (αρχικά λειτούργησε ως το γενικό νοσοκομείο της πόλης).

Τιμήθηκε από την αγγλική κυβέρνηση με το παράσημο του Ιππότη του Τάγματος του Παναγίου Τάφου το 1930.

Νυμφεύθηκε την Emma Fenech, με την οποία απέκτησαν δύο γιους και μία θυγατέρα, και μετέπειτα τη Μαρία Νικολάου Ελευθερίου. Απεβίωσε το 1953.

Μπρούνο Κανόνι: εκσυγχρονιστής του δικτύου ηλεκτροφώτισης της Λεμεσού

Ο Μπρούνο Κανόνι γεννήθηκε στις 17 Μαΐου 1909 στη Σιένα της Ιταλίας. Σπούδασε ηλεκτρολόγος μηχανικός στη La Spezia της Ιταλίας. Στη διάρκεια της στρατιωτικής του θητείας κατετάγη ως ασυρματιστής στον ιταλικό στόλο και υπηρέτησε στο Καστελόριζο και στη Ρόδο. Εργοδοτήθηκε στην Εταιρεία Ηλεκτροφωτισμού Λεμεσού και ανέλαβε τον εκσυγχρονισμό του δικτύου ηλεκτροφώτισης της πόλης από το 1931 μέχρι το 1941, όταν συνελήφθη και εκτοπίστηκε μαζί με τους υπόλοιπους Ιταλούς και Γερμανούς πολίτες της Κύπρου στο Entebbe της Ουγκάντας.

Με τη λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου επέστρεψε στην Κύπρο και συνέχισε την εργασία του στην Α.Η.Κ. μέχρι τη συνταξιοδότησή του το 1967.

Έλαβε το παράσημο «Merito per il lavoro al» από το ιταλικό κράτος ως αναγνώριση της εργασίας του στο εξωτερικό.

Νυμφεύθηκε την Elisabetta Cassera, με την οποία απέκτησαν μία θυγατέρα. Απεβίωσε το 1988.

Ο Μπρούνο Κανόνι.

2

Ο Μπρούνο Κανόνι στο παραλιακό μέτωπο Λεμεσού.

3

Ο Μπρούνο Κανόνι με τους διευθυντές και άλλους εργαζομένους της Α.Η.Κ.

4

Εξέχουσες προσωπικότητες των Λατίνων της Κύπρου από τον 19^ο αι. μέχρι σήμερα

Αντόνιο και Πίο Τζιουζέππε Ουσμιάνι: μεγαλέμποροι της Λάρνακας και ευεργέτες

1

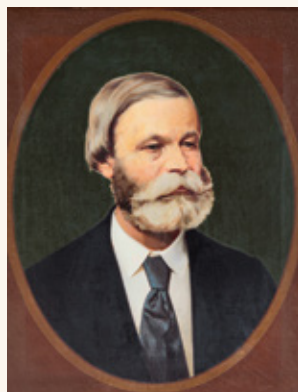
Ο Αντόνιο Τζιουζέππε Ουσμιάνι.

Ο Αντόνιο Τζιουζέππε Ουσμιάνι γεννήθηκε στη Λάρνακα το 1836. Ο παππούς του Αντόνιο Ουσμιάνι, με καταγωγή από τη νήσο Άρμπε της Δαλματίας, εγκαταστάθηκε στην Κύπρο το 1803 και ασκούσε το επάγγελμα του εμποροπλοιάρχου μεταξύ Τριέστης και Κύπρου. Μαζί με τον αδελφό του Πίο Τζιουζέππε Ουσμιάνι ίδρυσαν τον εμπορικό οίκο «Usmiani» που εισήγαγε τρόφιμα, ξυλεία, κεραμίδια, σίδηρο, οικοδομικά υλικά και γεωργικά εργαλεία, καθώς και καμπάνες για εκκλησίες.

Για πολλά χρόνια ήταν γενικός πράκτορας της ατμοπλοϊκής εταιρείας «Lloyd Austriaco». Διετέλεσε πρόξενος της αυστροουγγρικής αυτοκρατορίας και έλαβε την τιμητική διάκριση του Ιππότη του Τάγματος του Φραγκίσκου Ιωσήφ (1887).

Μαζί με τον αδελφό του Πίο δώρισαν γη για τη δημιουργία του κοιμητηρίου των Λατίνων στη Λάρνακα, καθώς και το πατρικό τους σπίτι για τη δημιουργία της Σχολής Τέρρα Σάντα στην ίδια πόλη, η οποία στη συνέχεια κατεδαφίστηκε και στη θέση της κτίστηκε η καθολική εκκλησία της Λάρνακας (Capella).

Νυμφεύθηκε τη Χρυσταλλίνη Πιερίδη, κόρη του Γεωργίου Πιερίδη από τη Λάρνακα, με την οποία απέκτησαν τέσσερα παιδιά. Απεβίωσε το 1905.

2

Ο Πίο Τζιουζέππε Ουσμιάνι.

Ο Πίο Τζιουζέππε Ουσμιάνι γεννήθηκε στη Λάρνακα το 1848. Σπούδασε στη Βηρυτό στο γαλλικό κολλέγιο Jesuit School, είχε πολλές γνώσεις κυρίως σε εμπορικά θέματα και μιλούσε απαίσιτως τέσσερις γλώσσες.

Μαζί με τον μεγαλύτερο αδελφό του Αντόνιο ίδρυσαν τον εμπορικό οίκο «Usmiani» που εισήγαγε τρόφιμα, ξυλεία, κεραμίδια, σίδηρο, οικοδομικά υλικά, γεωργικά εργαλεία, καθώς και καμπάνες για εκκλησίες.

Ο συνεταιρισμός τους συνεργαζόταν με πολλές ονομαστές ευρωπαϊκές αντιπροσωπίες, όπως η ατμοπλοϊκή εταιρεία «Lloyd Austriaco», μετέπειτα γνωστή ως Lloyd Triestino.

Ο Πίο Ουσμιάνι ήταν ο πρώτος που εισήγαγε από το Μιλάνο τυπογραφικές μηχανές και με τη βοήθειά του ιδρύθηκε η πρώτη ελληνόφωνη εφημερίδα της Λάρνακας.

Νυμφεύθηκε τη Θεοδώρα Τελεβάντου, κόρη του Γεωργίου Τελεβάντου, δικαστή από τη Λεμεσό, με την οποία απέκτησαν πέντε παιδιά. Απεβίωσε το 1902.

1

Πορτρέτο του Giuseppe Pascotini (1822-1911), διετέλεσε πρόξενος της Αυστροουγγαρίας στη Λάρνακα, όπου και εγκαταστάθηκε το πρώτο μισό του 19^{ου} αι.

2

Πορτρέτο της Apollonia Lapierre Pascotini (1831-1899), δεύτερης συζύγου του Giuseppe Pascotini, με φόρεμα δυτικού τύπου και τσεμπέρι κυπριακού τύπου.

3

Πορτρέτο του Ιππότη Βιντσέντζο Φένεκ (1839-1908), αντιδημάρχου Αμμοχώστου.

4

Επαγγελματικό ακορντεόν Crucianelli Baton. Απονειμήθηκε ως πρώτο βραβείο στον Αρμάνδο Τζιοζεφέν σε παγκύπριο διαγωνισμό σολίστ, που διοργάνωσε το Ραδιοφωνικό Ίδρυμα Κύπρου, 1961, και παρτιτούρες με έργα του Αρμάνδου Τζιοζεφέν.

5

6

Περιοδικό «Le Panorama-Nos jolies Actrices» (1896) με ηθοποιούς της εποχής που ανήκε στην οικογένεια Pascotini.

CYPRVS AETERNΑ

**ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ**

Υπηρεσία Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων